

Дневникъ

(стенографски)

на

XVII^{то} обикновено Народно събрание Четвърта извънредна сесия

55. заседание

София, петък, 28 мартъ 1919 година

(Открито отъ подпрѣдседателя д-ръ И. Момчиловъ въ 4 ч. слѣдъ пладне)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Отъ 243 народни прѣдставители има разписани 184. Има нужното число присѣтствующи.

Обявявамъ заседанието за открито.

(По списъка отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдстатели: Мехмедъ Джелалъ Абединъ, Никола Алтимирски, Георги п. Анастасовъ, Константинъ Апостоловъ, Марчо Атанасовъ, Никола Атанасовъ, Щерю Атанасовъ, Иванъ Багаровъ, Атанасъ Буровъ, Панко Вангеловъ, Иванъ Велчевъ, Илия Вълчевъ, Милушъ х. Вълчевъ, д-ръ Христо Георгиевъ, Сѣбо Георгиевъ, Атанасъ Германски, Иванъ Гешовъ, Атанасъ Гайдаджиевъ, Юрданъ Дечевъ, Александъръ Димитровъ, Георги Димитровъ, Христо х. Димитровъ, Гочо Димовъ, Константинъ Досевъ, Бешко Дуновъ, Станю Златевъ, Сотиръ Календеровъ, Миле Каралеевъ, Мехмедъ Кемалъ, Георги Кирковъ, Радой Козаровъ, Величко Кознички, Добри Кротневъ, Ангелъ Крушковъ, Петъръ Лисевъ, Христо Марковски, д-ръ Василь Нейчевъ, Никола Ненчовъ, Паскаль Паскалевъ, Кръстю Пастуховъ, Методи Петровъ, Тодоръ Петровъ, Венедиктъ Поповъ, д-ръ Василь Радославовъ, Коста Ранковъ, Юрданъ Рацевъ, Андрей Садразановъ, Нено Станевъ, д-ръ Никола Стойчевъ, Михаилъ Такевъ, Димитъръ Тошковъ, Каменъ Тошевъ, Исмаилъ Хакъ бей, Хашимъ бей, Ненко Храновъ, Стоянъ Шиваровъ, х. Махмудъ Шукриевъ, Юрданъ Юрдановъ и Ибраимъ х. Юмеровъ)

Съобщавамъ на Народното събрание, че народниятъ прѣдставитель Станчо Момчевъ моли да му се разрѣши отпускъ за 25 т. м. Прѣдседателството му разрѣшава.

Народниятъ прѣдставитель Василь Карапанджовъ моли да му се разрѣши 14-дневенъ отпускъ, начиная отъ 30 мартъ. Които сѣ съгласни да му се разрѣши исканиятъ отпускъ, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель Димитъръ Джанкардашлийски съобщава, че по причина на болестъ — прилага и медицинско свидѣтелство — не е могълъ да присѣтствува отъ 12 до 27 мартъ на заседанията, и моли тѣзи дни да му се смѣтнатъ като прѣкарани въ отпускъ. Които сѣ съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель Константинъ Николовъ моли да му се разрѣши, по важни домашни причини, 5 дни отпускъ, начиная отъ 31 того. Които сѣ съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель Михаилъ Такевъ моли за 2 дни отпускъ. Прѣдседателството му разрѣшава.

Народниятъ прѣдставитель г. Стоянъ Шиваровъ моли да му се разрѣши 3 дни отпускъ. Прѣдседателството му разрѣшава.

Народниятъ прѣдставитель Тодоръ Лукановъ моли да му се продължи отпускътъ за вчера и днесъ, по важни домашни причини. Прѣдседателството разрѣшава.

Народниятъ прѣдставитель Каменъ Тошевъ моли за 5 дни отпускъ, отъ 27 того. Които сѣ съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Народниятъ прѣдставитель Ангелъ Крушковъ моли да му се разрѣши 10 дни отпускъ, начиная отъ 26 мартъ, по болезнени причини. Които сѣ съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Съобщавамъ на народното прѣдставителство, че сѣ постѣпили:

Отъ министерството на финанситѣ — законопроектъ за извънреденъ свръхсмѣтенъ кредитъ на сума 10.000.000 л. за постройка на помѣщение за институти и клиники на медицинския факултетъ при Софийския университетъ „Братия Евлоги и Христо Георгиеви отъ Карлово“.

Отъ сѣщото министерство — законопроектъ за 6% народенъ заемъ отъ 1919 г.

Отъ Министерството на земледѣлието — прѣдложение за опрощаване училищнитѣ такси за учебната 1918/1919 г. на бѣднитѣ ученици при земледѣлското училище въ Образцовъ чифликъ.

Тѣзи законопроекти ще се раздадатъ на г. народнитѣ прѣдставители и ще бждатъ поставени на дневенъ редъ.

Постѣпило е питане отъ народния прѣдставитель г. Георги Занковъ къмъ г. министъръ-прѣдседателя, съ което иска въ слѣдующето заседание да му се отговори относно окупацията на нѣкои градове.

Друго питане отъ сѣщия къмъ г. министра на войната — какво е станало съ заведенитѣ дѣла прѣвъ м. май 1918 г. срѣщу извѣстни командири на полкове и пр.

Тѣзи питання ще се изпратятъ въ прѣписъ до г. г. министритѣ, за да отговарятъ.

Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ д-ръ С. Даневъ: Г. г. народни прѣдстатели! Въ прѣписването на закона за допълнение на закона за чиновницитѣ по гражданското вѣдомство е била допущната една фактическа грѣшка. Вмѣсто да внасямъ новъ законопроектъ да я поправамъ, ще ви моля да се съгласите и рѣшите, щото туй опущение да се поправи съ вашия вотъ. Касае се за фразата: „прѣдвиденитѣ въ бюджета въ размѣръ

отъ 1.200 л. нагоръ — съ увеличение 80%". Пътните и дневните се увеличаватъ за онѣзи, които получаватъ до 480 л., въ троенъ размѣръ, за онѣзи, които получаватъ до 1.200 л. — въ двоенъ размѣръ, а за ония, които получаватъ отъ 1.200 л. нагоръ — съ 80%; това послѣдното е пропуснато. Та ще моля народното прѣдставителство да се съгласи да се поправи тази фактическа грѣшка.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които сж съгласни съ молбата на г. министра на финанситъ да стане поправка на грѣшката, която е допустната при печатането на закона, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Пристъпваме къмъ въпроситъ, поставени на дневенъ редъ.

На първо мѣсто е: трето четене на законопроекта за разрѣшение на военнитъ арсенали и работилници да извършватъ частни поржчки и за начина по използването на добиванитъ суми отъ тия поржчки.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за разрѣшение на военнитъ арсенали и работилници да извършватъ частни поржчки и за начина по използването на добиванитъ суми отъ тия поржчки.

Чл. 1. Разрѣшава се военнитъ арсенали и работилници да приематъ и изработватъ частни поржчки отъ държавни и общински учрѣждения и частни лица, когато тия поржчки нѣма да прѣчатъ за своеврѣмното изработване на арсеналитъ и работилницитъ отъ Министерството на войната наредъ.

Чл. 2. Сумитъ, които арсеналитъ и работилницитъ ще получаватъ отъ частнитъ поржчки, да се употребяватъ така: а) сумитъ, получени отъ извършени частни поржчки на държавни или общински учрѣждения, да се внасятъ на възстановление кредита по съответния § по поддържане на арсеналитъ и работилницитъ отъ редовния бюджетъ за същата година, когато е изпълнена поржчката и б) сумитъ, получени отъ поржчка на частни лица, да се внасятъ въ доходъ на хазната срѣщу съответния § на приходния бюджетъ.

Чл. 3. Отъ събранитъ до сега въ Софийския артилерийски арсеналъ налични суми отъ частни поржчки да се внесе въ пенсионния фондъ досегашната лихва за стара пенсия на работницитъ, прослужили въ сѣщия арсеналъ, прѣди влизането въ сила закона за пенситъ за работницитъ, а остатъкътъ да се внесе въ доходъ на хазната по параграфа на приходния бюджетъ за тази година.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ на трето четене законопроекта, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Слѣдва: трето четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на чл. чл. 25 и 26 отъ закона за устройството на сѣдилищата.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение и допълнение на чл. чл. 25 и 26 отъ закона за устройството на сѣдилищата.

Чл. 25:

Съ встъпването въ длъжностъ кандидатитъ за сѣдебна длъжностъ получаватъ заплата 150 л. мѣсечно.

Чл. 26:

Кандидатитъ за сѣдебна длъжностъ, които сж прослужили шестъ мѣсеца и сж добили удостоверение отъ прѣдседателя, подпрѣдседателитъ и прокурора на сѣда, получаватъ заплата по 200 л. мѣсечно.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ на трето четене прочетения законопроектъ, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Има думата г. министърътъ на правосѣдието.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Г. г. народни прѣдставители! Моля да се приеме слѣдното прѣреждане на дневния редъ: вмѣсто п. 2 — второ четене на законопроекта за нищожностъ на извършенитъ сѣлки и актове за недвижими имоти въ новитъ земи слѣдъ 5 октомврий 1912 г. — да дойде п. 3, въ който има малки законопроекта, които ще минатъ безъ дебати; п. 4 ще се изостави и ще слѣдва п. 5. Значи, п. п. 2 и 4 да се изоставятъ, а да дойдатъ п. п. 3 и 5, като буква е отъ п. 3 — първо четене на за-

конопроекта за врѣмешна наредба къмъ чл. 146 отъ наказателния законъ — ще слѣдва подиръ п. 5.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които сж съгласни съ прѣдложението на г. министъръ Джидровъ, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Слѣдва: първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на чл. 1 отъ закона за заплатитъ на длъжностнитъ лица по сѣдебното вѣдомство.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„Докладъ до XVII обикновено Народно събрание.

Г. г. народни прѣдставители! Законътъ за заплатитъ на длъжностнитъ лица по сѣдебното вѣдомство опрѣдѣля размѣра на получаванитъ заплати не само на сѣдинитъ и прокуроритъ при сѣдилищата, но и ония на низшия персоналъ по сѣдебното вѣдомство: секретаритъ и подсекретаритъ при сѣдилищата. По тоя законъ получаватъ годишна заплата: секретаритъ при Върховния касационенъ сѣдъ — 3.600 л., секретаритъ при апелативнитъ сѣдилища — 2.820 л., подсекретаритъ при сѣдитъ сѣдилища — 2.640 л., секретаритъ при окржжитъ сѣдилища — 2.400 л., подсекретаритъ при сѣдитъ сѣдилища — 2.100 л., секретаритъ при мировитъ сѣдилища — 1.920 л. и секретаритъ при прокуроритъ и сѣдебнитъ слѣдователи — 1.620 л. Тия заплати, несъмнѣно е, че сж съвършено недостатъчни, за да задоволятъ и най-обикновенитъ нужди на тия служители на правосѣдието при общото поскупване на живота.

Ето защо моля ви, г. г. народни прѣдствители, да приемете и одобрите приложения законопроектъ, съ който се прѣдлага измѣнение и допълнение на чл. 1 отъ помнатия законъ, като се увеличаватъ заплатитъ на горнитъ длъжностни лица, включително и нотариуситъ при окржжитъ сѣдилища, въ слѣдния размѣръ:

- 1) Секретаритъ при Върховния касац. сѣдъ . . . 3.900 л.
- 2) Секретаритъ при апелативнитъ сѣдилища . . . 3.600 „
- 3) Подсекретаритъ при апелатив. сѣдилища . . . 3.300 „
- 4) Секретаритъ при окржжитъ сѣдилища . . . 3.300 „
- 5) Подсекретаритъ при окржжитъ сѣдилища . . . 2.700 „
- 6) Секретаритъ при мировитъ сѣдилища . . . 2.400 „
- 7) Секретаритъ при прокуроритъ и сѣд. слѣд. . . 2.100 „
- 8) Нотариуситъ при окржжитъ сѣдилища . . . 3.600 „

Гр. София, мартъ 1919 г.

Министъръ на правосѣдието: **Д-ръ П. Джидровъ**

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за измѣнение и допълнение на чл. 1 отъ закона за заплатитъ на длъжностнитъ лица по сѣдебното вѣдомство.

Чл. 1 се измѣнява:

- 1) Секретаритъ при Върховния касац. сѣдъ . . . 3.900 л.
- 2) Секретаритъ при апелативнитъ сѣдилища . . . 3.600 „
- 3) Подсекретаритъ при апелатив. сѣдилища . . . 3.300 „
- 4) Секретаритъ при окржжитъ сѣдилища . . . 3.300 „
- 5) Подсекретаритъ при окржжитъ сѣдилища . . . 2.700 „
- 6) Секретаритъ при мировитъ сѣдилища . . . 2.400 „
- 7) Секретаритъ при прокуроритъ и сѣд. слѣд. . . 2.100 „
- 8) Нотариуситъ при окржжитъ сѣдилища . . . 3.600 л.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ на първо четене прочетения законопроектъ, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Прѣдлагамъ спѣшностъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има прѣдложение да стане сега второто четене. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение и допълнение на чл. 1 отъ закона за заплатитъ на длъжностнитъ лица по сѣдебното вѣдомство.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ заглавието, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„Чл. 1 се измѣнява:

- 1) Секретаритъ при Върховния касац. сѣдъ . . . 3.900 л.
- 2) Секретаритъ при апелативнитъ сѣдилища . . . 3.600 „

- 3) Подсекретаритѣ при апелатив. сѣдилища . . 3.300 л.
- 4) Секретаритѣ при окръжнитѣ сѣдилища . . 3.300 „
- 5) Подсекретаритѣ при окръжнитѣ сѣдилища . . 2.700 „
- 6) Секретаритѣ при мировитѣ сѣдилища . . 2.400 „
- 7) Секретаритѣ при прокуроритѣ и сѣд. слѣд. . 2.100 „
- 8) Нотариуситѣ при окръжнитѣ сѣдилища . . 3.600 л.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ чл. 1, както се прочете, моля, да си вдигнатъ рѣката. Болшинство.

Слѣдва: първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на чл. 15 п. п. 1 и 2 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„Докладъ до XVII обикновено Народно събрание.

Г. г. народни прѣдставители! Съгласно чл. 15, п. п. 1 и 2 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство на мировитѣ сѣдилища сѣ подсѣдни искове, цѣната на които не надминава 1.000 л. При увеличената стойностъ на недвижимия имотъ и общото посѣпяване на живота, опрѣдѣлената въ закона подсѣдностъ по гражданскитѣ дѣла, които се завеждатъ прѣдъ мировитѣ сѣдилища, не отговаря на нарастналитѣ правосѣдни нужди на гражданството. Дѣлата по граждански спорове, които по-рано бѣха подсѣдни на мировитѣ сѣдилища, днесъ, по горнитѣ причини, почти всички се завеждатъ прѣдъ окръжнитѣ сѣдилища. Всички спорове, слѣдователно, се прѣнасятъ въ окръжнитѣ сѣдилища и по този начинъ правосѣдието не може да се раздава отъ близкостоящия до народа мирови сѣдия; ето защо моля ви, г. г. народни прѣдставители, да приемете и одобрите приложенія при настоящия ми докладъ законопроектъ, съ който се прѣдлага измѣнение и допълнение на чл. 15, п. п. 1 и 2 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство, въ смисълъ: на мировитѣ сѣдии сѣ подсѣдни: п. 1 личнитѣ искове, граждански или търговски, на които цѣната не надминава 3.000 л., п. 2 вѣщнитѣ искове, на които цѣната не надминава 3.000 л. Заведенитѣ вече дѣла се довършватъ по досегашната подсѣдностъ.

Гр. София, мартъ 1919 г.

Министъръ на правосѣдието: Д-ръ П. Джидровъ

„ЗАКОНПРОЕКТЪ

за измѣнение и допълнение на чл. 15, п. п. 1 и 2 отъ закона за гражданското сѣдопроизводство.

Чл. 15, п. п. 1 и 2 се измѣняватъ:

На мировитѣ сѣдии сѣ подсѣдни:

П. 1. Личнитѣ искове, граждански или търговски, на които цѣната не надминава три хиляди лева.

П. 2. Вѣщнитѣ искове, на които цѣната не надминава три хиляди лева.

Заведенитѣ вече дѣла се довършватъ по досегашната подсѣдностъ.

А. Коновъ: Г. г. народни прѣдставители! Искане се измѣнение подсѣдността на мировитѣ сѣдилища. Не бихъ ималъ нищо противъ това, ако станѣше съответно измѣнение и въ организацията на сѣдилищата, защото, щомъ се измѣни подсѣдността и се дадатъ въ рѣцѣтъ на мировия сѣдия, едноличния сѣдъ, да разрѣшава процесн отъ по 3.000 л. — значи, три пѣти повече отъ 1.000 — тогава можете да разумѣете, че дѣлата въ мировитѣ сѣдилища се удвояватъ и утрояватъ, докато организацията на мировитѣ сѣдилища остава една и съща. И безъ това вие всички, които имате работа съ мировитѣ сѣдилища, знаете, че тѣ сѣ прѣтрупани съ дѣла и че не успѣватъ да свършатъ своята работа, че оставатъ висящи дѣла съ години, съ десетки години даже, и народътъ не може да намѣри бързо правосѣдие. Ето защо азъ бихъ молилъ г. министра на правосѣдието да се съгласи, при липсата на възможностъ да се измѣни сѣдоустройството въ съответния членъ и да се увеличи мировитѣ сѣдилища, засега да се намали тази подсѣдностъ до 2.000 л. По този начинъ ще се намали работата на окръжнитѣ сѣдилища, а на мировитѣ ще може да се увеличи твърдѣ малко, и така ще имате едно по-бързо раздаване на правосѣдие. Това се налага, или пъкъ непрѣмѣнно трѣбва да допуснете, по едно рѣшение въ случая, да се назначаватъ повече мирови сѣдии въ една сѣдебна околия, та да може по този начинъ дѣлата да се гледатъ по-бързо. Ако има едно петно, хвърлено върху българското правосѣдие, то е само бавното правосѣдие, което се е раздавало досега.

Противъ това е общъ вѣктътъ. Всѣки единъ, който има споръ въ сѣдилищата, иска този споръ бързо да бѣде разрѣшенъ; колкото по-бързо, толкова по-справедливо се рѣшава и по-малко спѣнки се правятъ на правосѣдието при издаване на рѣшенията. Ето защо азъ бихъ молилъ, ако г. министърътъ е съгласенъ, да се намали подсѣдността до 2.000 л.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. министърътъ на правосѣдието.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Г-да! Този въпросъ се разглежда и въ Министерския съвѣтъ. Имаме искания отъ разни страни да увеличимъ компетенцията на мировитѣ сѣдилища до 5.000 л. Това ни се видѣ много. Нека най-добъръ отиде този законопроектъ въ комисията на правосѣдието, макаръ че е спѣшенъ — азъ вѣрвамъ, че скоро ще се свърши — и тамъ да се произнесатъ г. г. членоветъ върху една практична база, като бихъ молилъ даже и за окончателнитѣ рѣшения да се каже нѣщо.

Д. Кьорчевъ: Да, за окончателнитѣ рѣшения, за извѣстни процедури, за документи, за отговори — защото се измѣня и процедурата на такива искания.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Които сѣ съгласни да се приеме този законопроектъ на първо четене и да отиде въ комисията, моля, да си вдигнатъ рѣката. Болшинство.

Слѣдва първо четене на законопроекта за допълнение на чл. 156 отъ закона за сѣдопроизводството по углавнитѣ дѣла, които сѣ подсѣдни на мировитѣ сѣдии.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„Докладъ до XVII обикновено Народно събрание.

Г. г. народни прѣдставители! Възнагражденията на свидѣлитѣ и вѣщитѣ лица по углавнитѣ дѣла по сега дѣйствующитѣ чл. 620 отъ закона за углавното сѣдопроизводство, въ свръзка съ чл. чл. 468, 469, 775 и 777 отъ закона на гражданското сѣдопроизводство, както и по чл. 156 отъ закона за сѣдопроизводството по углавнитѣ дѣла, които сѣ подсѣдни на мировитѣ сѣдии, се прѣдвиждатъ максимумъ до 20 ст. на километъръ. Този размѣръ за сега, при общото посѣпяване на живота и прѣвознитѣ срѣдства, е незадоволителенъ. Справедливо и цѣлесѣобразно е да бѣде той увеличенъ до една година слѣдъ общата демобилизация отъ 20 ст. на 60 ст.; ето защо моля ви, г. г. народни прѣдставители, да приемете и одобрите тукъ приложенитѣ два законопроекта.

Гр. София, мартъ 1919 година.

Министъръ на правосѣдието: Д-ръ П. Джидровъ

„ЗАКОНПРОЕКТЪ

за допълнение на чл. 156 отъ закона за сѣдопроизводството по углавни дѣла, които сѣ подсѣдни на мировитѣ сѣдии.

Къмъ чл. 156 отъ този законъ се прибавя:

Забѣлѣжка. До една година слѣдъ общата демобилизация на свидѣлитѣ и вѣщитѣ лица, които сѣ призовани и идатъ отъ разстояние повече отъ 10 километра, се опрѣдѣлятъ пътни до 60 ст. на километъръ.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ на първо четене законопроекта, както се прочете, моля, да си вдигнатъ рѣката. Болшинство.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Прѣдлагамъ спѣшностъ.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Има прѣдложение за спѣшностъ. Които сѣ съгласни съ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ рѣката. Болшинство.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за допълнение на чл. 156 отъ закона за сѣдопроизводството по углавни дѣла, които сѣ подсѣдни на мировитѣ сѣдии.

Прѣдседателствуващъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да си вдигнатъ рѣката. Болшинство.

Секретарь Н. Калчевъ: (Чете)

„Къмъ чл. 156 отъ този законъ се прибавя:

З а б ъ л ъ ж к а. До една година слѣдъ общата демобилизация на свидѣлитѣ и вѣщитѣ люди, които сж призовани и идатъ отъ разстояние повече отъ 10 километра, се опрѣдѣлятъ пѣтни до 60 ст. на километръ“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ забѣлжката, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Слѣдва първо четене на законопроекта за допълнение на чл. 620 отъ закона за углавното сждопроизводство.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Н. Калчевъ: (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ“

за допълнение на чл. 620 отъ закона за углавното сждопроизводство.

Къмъ чл. 620 отъ закона за углавното сждопроизводство се прибавя:

З а б ъ л ъ ж к а. До една година слѣдъ общата демобилизация вѣщитѣ люди, прѣводчицитѣ, свидѣлитѣ и другитѣ непричастни по дѣлото лица, които се призоваватъ при слѣдствието и сжда на разстояние повече отъ 10 километра, получаватъ пѣтни пари до 60 ст. на километръ“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за допълнение на чл. 620 отъ закона за углавното сждопроизводство, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Министръ д-ръ П. Джидровъ: Прѣдлагамъ спѣшность.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има прѣдложение за спѣшность. Които сж съгласни, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Секретарь Н. Калчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за допълнение на чл. 620 отъ закона за углавното сждопроизводство“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ прочетеното заглавие на законопроекта, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Секретарь Н. Калчевъ: (Чете)

„Къмъ чл. 620 отъ закона за углавното сждопроизводство се прибавя:

З а б ъ л ъ ж к а. До една година слѣдъ общата демобилизация вѣщитѣ люди, прѣводчицитѣ, свидѣлитѣ и другитѣ непричастни по дѣлото лица, които се призоваватъ при слѣдствието и сжда на разстояние повече отъ 10 километра, получаватъ пѣтни пари до 60 ст. на километръ“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ прочетената забѣлжка, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Слѣдва първо четене на законопроекта за допълнение на чл. 14 ал. 2 отъ закона за сждебнитѣ пристави.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Н. Калчевъ: (Чете)

„ДОКЛАДЪ“

до XVII обикновено Народно събрание.

Г. г. народни прѣдставители! Сждебнитѣ пристави при окръжнитѣ сждилица за извършване на изпълнителни дѣствия вѣнъ отъ сѣдалището си получаватъ пѣтни пари по 30 ст. на километръ, съгласно чл. 14 ал. 1 отъ закона за сждебнитѣ пристави.

При общото поскъпняване на живота и прѣвознитѣ срѣдства тия пѣтни пари сж съвършено недостатъчни, за да могатъ сждебнитѣ пристави да изпълняватъ своята служба. По това именно съображение се измѣни чл. 36 отъ закона за чиновницитѣ, като се увеличиха въ двоенъ размѣръ пѣтнитѣ пари на всички други държавни служаци докато трае общата мобилизация и до три мѣсеца слѣдъ общата демобилизация. Законътъ за чиновницитѣ, обаче, нѣма приложение по отношение пѣтнитѣ пари на сждебнитѣ пристави, защото тия послѣднитѣ получаватъ такива

по специаленъ законъ. Ето защо моля ви, г. г. народни прѣдставители, да приемете и одобрите приложения при настоящия ми докладъ законопроектъ, съ който се прѣдлага да се прибави слѣдната втора алинея къмъ чл. 14 отъ закона за сждебнитѣ пристави:

До три мѣсеца слѣдъ общата демобилизация сждебнитѣ пристави получаватъ пѣтни пари при извършване на изпълнителни дѣствия вѣнъ отъ сѣдалището си по 1 левъ и 20 стотинки на километръ.

Гр. София, декемврий 1918 година.

Министръ на правосъдието: **Д-ръ П. Джидровъ**

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ“

за допълнение на чл. 14 отъ закона за сждебнитѣ пристави.

Чл. 14 ал. II.

До три мѣсеца слѣдъ общата демобилизация сждебнитѣ пристави получаватъ пѣтни пари при извършване на изпълнителни дѣствия вѣнъ отъ сѣдалището си по 1 л. и 20 ст. на километръ“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ на първо четене прочетения законопроектъ, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Министръ д-ръ П. Джидровъ: Прѣдлагамъ спѣшность.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има прѣдложение за спѣшность. Които сж съгласни съ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Секретарь Н. Калчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ“

за допълнение на чл. 14 отъ закона за сждебнитѣ пристави“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Секретарь Н. Калчевъ: (Чете)

„Чл. 14 ал. II

До три мѣсеца слѣдъ общата демобилизация сждебнитѣ пристави получаватъ пѣтни пари при извършване на изпълнителни дѣствия вѣнъ отъ сѣдалището си по 1 л. и 20 ст. на километръ“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ алинеята, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Слѣдва първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на чл. 777 отъ закона за гражданското сждопроизводство.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Н. Калчевъ: (Чете)

„Докладъ до XVII обикновено Народно събрание

Г. г. народни прѣдставители! Съгласно чл. 777 отъ закона за гражданското сждопроизводство вѣщитѣ лица и свидѣтели, които се призоваватъ отъ сждилицата по гражданскитѣ дѣла, получаватъ по 20 ст. на километръ пѣтни пари. Това възнаграждение, очевидно, е недостатъчно при общото поскъпняване на живота и прѣвознитѣ срѣдства; ето защо моля ви, г. г. народни прѣдставители, да приемете и одобрите приложения при настоящия ми докладъ законопроектъ, съ който се прѣдлага измѣнение и допълнение на чл. 777 отъ закона за гражданското сждопроизводство, въ смисълъ: „до една година слѣдъ общата демобилизация вѣщитѣ лица и свидѣлитѣ получаватъ пѣтни пари до 60 ст. на километръ“.

София, мартъ 1919 г.

Министръ на правосъдието: **Д-ръ П. Джидровъ**

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ“

за измѣнение и допълнение на чл. 777 отъ закона за гражданското сждопроизводство.

Къмъ чл. 777 отъ закона за гражданското сждопроизводство се прибавя:

З а б ъ л ъ ж к а. До една година слѣдъ общата демобилизация вѣщитѣ лица и свидѣлитѣ получаватъ пѣтни пари до 60 ст. на километръ“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Които приематъ на първо четене прочетения законопроектъ, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Министър д-р П. Джидров: Прѣдлагамъ спѣшность.

Прѣседателствующъ д-р И. Момчиловъ: Има прѣдложение за спѣшность. Които сж съгласни съ това прѣдложение, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за измѣнение и допълнение на чл. 777 отъ закона за гражданското сждопроизводство.“

Прѣседателствующъ д-р И. Момчиловъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„Къмъ чл. 777 отъ закона за гражданското сждопроизводство се прибавя:

Забѣлежка. До една година слѣдъ общата демобилизация вѣщитѣ лица и свидѣлитѣ получаватъ пѣтни пари до 60 ст. на километъръ“.

Прѣседателствующъ д-р И. Момчиловъ: Които приематъ забѣлжката, както се прочете, моля, да си вдигнатъ ржката. Болшинство.

Слѣдва първо четене на законопроекта за отнемане въ полза на държавата на незаконно придобититѣ имоти. (Ржкоплѣскане въ групитѣ на блока)

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Н. Калчевъ: (Чете)

„Докладъ до XVII обикновено Народно събрание

„Г. г. народни прѣдставители! Въ незабегнатото отъ поквака българско гражданство отдавна сѣществва убѣждение, че имоти, придобити чрѣзъ прѣстѣпни и безнравствени срѣдства, не бива да се оставятъ на тогава, който ги е придобилъ, за да не му се позволи да използува плодетѣ на прѣстѣпни и безчестни дѣяния, а трѣбва да се отнематъ въ полза на държавата. И ако едва въ послѣдно врѣме то се засили дотолкова, че стана общо искане на цѣль народъ, та дори бѣше въздигнато и въ програмна точка на сегашното правителство — причината за това се намира въ факта, че прѣминалитѣ войни дадоха възможност за по-свободно, по-успѣшно и по-безскрупулно трупане на богатства безъ подборъ на срѣдствата. Всѣки знае, какъ всички простени и непростени срѣдства за лесно и бързо забогатяване бѣха използувани тъкмо прѣзъ тѣзи врѣмена на общо народно бѣдствие. Докато за голѣмото мнозинство отъ народа, отдадо всичко въ услуга на общи отечествени интереси, имаше само тегло и лишения, едно малцинство отъ сѣщия народъ съ нечувана алчностъ правѣше всичко, за да може да натрупа по възможностъ по-голѣми богатства: едни, възползувани отъ служебно и партийно положение, други отъ факта, че можяха да останатъ на мирноврѣмнитѣ си занаятия, а трети отъ безгранична алчностъ, която не знаеше мѣрка и граница. Тази рѣзка разлика между положението на еднитѣ, които бѣха тукъ и другитѣ, които съ кръвта си отстояваха отечественитѣ интереси, възмути и най-невѣзмутимитѣ. Протеститѣ отъ фронта въ това отношение сж всѣвъзвѣстни. И не само войницитѣ отъ окопитѣ, но и всички сѣзнателни и честни граждани почнаха все по-настойчиво да изискватъ отъ властта да прѣмахне такъвъ единъ очебиющъ контрастъ, такова едно ненормално състояние, което е отрицание на всѣка обществена солидарность, върху която считатъ, че се гради държавниятъ строй. И съ пълно основание. Защото тъкмо въ врѣмена на подобни народни изпитания, каквито прѣкара нашиятъ народъ, особено прѣзъ послѣднитѣ три години на участие въ европейската война, стана ясно, че всички — не само общественитѣ въ собственъ смисълъ, но и изключително частнитѣ професии и занаятия сж въ сѣщностъ обществени служби; както войникътъ съ оръжие въ ржка брани всички — цѣль народъ, тъй и селянинътъ работи земята и произвежда храни, за да има за цѣль народъ (като му се иззематъ хранитѣ дори съ въоръжена сила, тъй и търговецътъ прави търговия, защото цѣль народъ има нужда и отъ посрѣдници като него за доставяне на потребителя необходими нѣща за живота. Ето защо всички тѣзи при своята дѣйность не биваше да поставятъ личнитѣ си интереси по-горѣ отъ общественитѣ, като използуватъ положението на обща нужда, въ което бѣ изпадналъ цѣлиятъ народъ, за да събиратъ неоправдаеми богатства. Такава една дѣйность е вече едно социално зло и заслужава всичкото противодѣйствие отъ страна на държавата особено тогава, когато този стре-

меж къмъ лесно и бързо забогатяване се проявява по особено бруталенъ начинъ: съ нарушение на законитѣ, съ помощта и услугитѣ на държавни служители, които прѣнебрѣгатъ длѣжноститѣ си спрѣмо държавата, за да дадатъ възможность на близки и приятели да спечелятъ много повече, отколкото разумно имъ се слѣдва. Това особено при държавнитѣ доставки: произвеждаха се търгове слѣдъ прѣдварително уговаряне по начинъ, щото да могатъ да участвуватъ само опрѣдѣлени, подготвени вече лица, които въ такъвъ случай успѣватъ да добиятъ прѣкомѣрно голѣми печалби — печалби, които не могатъ да се третиратъ като обикновено и нормално възнаграждение, на което има право всѣки търговецъ и доставчикъ на държавата, а сж прикрито дарение съ държавни срѣдства, каквото никое длѣжностно лице нѣма право да прави. Най-сетнѣ, такава дѣйность се явява като противозаконна и годна да прѣдизвика противодѣйствие на държавата, когато придобиването става за смѣтка на неопределено число частни лица — на публиката — като възползувани отъ нуждата, въ която всички се намиратъ и оскѣдността на необходимитѣ продукти, тѣ ги принуждаватъ да имъ даватъ печалби, несотвѣтни на услугата, вършена чрѣзъ доставеното отъ тѣхъ. Намѣриха се спекуланти, които успѣха да закупятъ извѣстни стоки въ голѣми количества и слѣдъ това имъ поставиха цѣни баснословни. Не може въ случая да се възражава, че търговията е свободна и че всѣки собственикъ има право да продава или не вѣщитѣ, които му принадлежатъ и то на каквато цѣна иска. Вѣрно е, че всѣки може да прави или не прави търговия, да започне това или онова занятие, да произвежда такъвъ или другъ прѣдметъ. Обаче никой не може чрѣзъ търговия да ограбва държавата или частнитѣ лица — потребители. Това важи и за съвсѣмъ нормални врѣмена, когато свободната конкуренция уравновѣсва добиванитѣ печалби, но и тогава пакъ сдѣлка, сключена чрѣзъ използуване затрудненото положение на противната страна за изтъргване отъ нея на прѣкомѣрни печалби, почива на неморална причина и затова, строго погледнато, е нищожна. А прѣзъ врѣме на послѣдната война всички потребители бѣха въ такова положение, че поради създаденитѣ въпрѣки тѣхната воля условия бѣха принуждавани да сключватъ всѣкидневно подобни неморални сдѣлки. За извѣстни случаи такива сдѣлки сж въздигнати въ прѣстѣпни дѣяния и подлежатъ на наказание, както е сторено въ чл. 21 отъ закона за с. г. о. п. Обаче и прѣди издаване на поменатия законъ, както и въ възможнитѣ други незабегнати отъ него случаи, сдѣлки отъ подобенъ видъ сж били и сж продължавали да бждатъ неморални, респективно незаконни, и поради това нищожни. И ако всички отдѣлни лица, пострадали отъ такива сдѣлки, не могатъ по установения редъ да си подирятъ взетото въ повече или не искатъ да направятъ това, защото сж били доволни, че сж успѣли да си набавятъ нѣщо необходимо — това обстоятелство дава право на държавата, като защитница на общественото и на законността въ страната, да се намѣси и отнеме отъ спекулантитѣ плодетѣ на незаконната имъ спекула: така, придобитото по незаконенъ начинъ се взема за обществено използуване, а съ това косвено и въ полза на самитѣ потърпѣвши.

„Казаното за частнитѣ лица важи въ още по-голѣмъ размѣръ и за общественитѣ служители, включително министри и народни прѣдставители. Никой не може да спори, че тѣхната длѣжность е да се грижатъ, всѣки въ крѣга на общественитѣ си задѣлжения, за благо и интереситѣ на държавата. Въмѣсто това нѣкои отъ тѣхъ търгуваха съ това си обществено положение, използуваха го, за да трупатъ богатства и си доставятъ срѣдства за охолень животъ. обществено положение, политическо влияние, власт — се размѣняваха като равноцѣнность срѣщу имотни облаги. Тукъ се иматъ прѣдъ видъ най-напрѣдъ подкупитѣ, вземани отъ държавни служители за извършени отъ тѣхъ услуги; не може да има съмнѣние, че имоти, придобити по такъвъ начинъ, не бива да се оставятъ на притежателитѣ имъ; тѣ и споредъ сегашния законъ за прѣслѣждане на незаконно забогатѣли чиновници подлежатъ на отнемане въ полза на държавата. На второ мѣсто идатъ случаитѣ на административни и военни чиновници въ окупирани земи, които сж използували служебното си положение за свое лично забогатяване, като не сж се спирали прѣдъ най-вулгарни прѣстѣпления — имотитѣ, събрани отъ тѣхъ по такъвъ начинъ, ще трѣбва тоже да бждатъ взети въ полза на държавата. А може ли да има съмнѣние, че трѣбва да се отнематъ и онѣзи богатства, които граждански и военни служители сж събрали благодарение на това, че въмѣсто да пазятъ интереситѣ на фиска, за смѣтка на който дѣйствуватъ, тѣ въ съдружие съ държавнитѣ доставчици сж ограбвали държавнитѣ срѣдства? Но не сж само тѣзи случаи, които трѣбва да се засегнатъ отъ единъ законъ

за отнемане на незаконните богатства. Не по-малко за-служават това и имоти, придобити чрез дѣяния, които се характеризират като търгуване съ депутатско положение. Това сѣ случаи, тоже познати на всички, когато народен прѣдставител, само защото е такъв и приятел на министъръ, добива отъ чужбина извѣстенъ артикулъ, само въз основа на сѣщитѣ качества той получава прѣ-возни срдѣства и възможност да продава било въ цар-ството, било въ окупираниѣ тогава области внесена стока и да реализира печалба 10, 15, 20-кратна отъ косту-емата цѣна; или само за него пакъ благодарение на сѣ-щитѣ качества — се дава разрѣшение за износъ, или за транзитъ, какъвто дотогава е билъ запрѣтенъ, и той като нѣкой избраникъ на провидението прибира печалби, за каквито при сѣвѣстно изпълнение на своя дългъ и при почтеното държане на централната властъ, или нейните органи, никога не би могълъ да осмислеше. Нищо не важи, че всичко около подобни сдѣлки се облича въ законна форма, че сѣ се издавали редовни (формално) постано-вления на Министерския свѣтъ, които може би сѣ одо-брили и отъ Народното събрание. Сдѣлката остава отъ начало и до край нечиста, неморална и богатствата, реали-зирани чрезъ нея, сѣ незаконни въ истинския смисълъ на думата. И затова държавата не може хладнокрѣвно да ги остави на тѣхните притежатели и чрезъ това да поощри и за въ бждаще такова едно кощунство съ властѣта и съ служебното и политическо положение — колкото и тър-пимо да е само по себе стремлението на всѣкого да спе-чели и обезпечи материално себе си и сѣмейството си.

„Изложеното е достатъчно, за да припомни извѣстнина всички ни недѣли на нашия животъ, за борба съ които е прѣдначаленъ прѣдлаганиятъ тукъ законопроектъ. Цѣльта, която се прѣслѣдва съ него, е да се поправи неправдата, извършена спрямо държавата и обществото чрезъ дѣяния, като описанитѣ, и да се отнеме всѣка почва за извършване на такива въ бждаще. Това може да се постигне само като се отнематъ отъ притежателитѣ имъ онѣзи имоти, които сѣ придобили по незаконенъ начинъ въ смисълъ на тоя законъ и като се застрашаватъ подобни богатства въ бж-даще. Такова едно отнемане не само ще прѣмахне спомен-ната неправда — то ще бжде и едно морално удовлетво-рение за голѣмото мнозинство честни и безукоризнени български граждани, които сѣвѣстно изпълниха до край своя дългъ къмъ отечеството. Сѣщеврѣменно то ще за-сили и вървата, че въ края на краищата законността взема надмощие, и ще бжде мощно срдѣство за изкореняване царящата корупция и приучване къмъ моралъ и сѣвѣст-ностъ както на органитѣ на властѣта, тъй и на частнитѣ лица — безъ което е невъзможенъ добъръ редъ и прѣу-спѣване на държавата. Съ огледъ къмъ това, като опрѣ-дѣля въ смисълъ на горѣизложеното, кои имоти ще се считатъ за придобити по незаконенъ начинъ, законо-проектътъ прѣдвижда и специално производство по издир-ване и присъждане въ полза на държавата на сѣщитѣ имоти; като, отъ една страна, взема всички мѣрки, за да бждатъ оградени интереситѣ на лицата, противъ които ще бждатъ насочвани издирванията, а, отъ друга страна, се стреми да обезпечи по възможностъ най-бързо и най-справедливо извършване на сѣщитѣ.

Прѣдъ видъ на горѣизложеното и като съмъ убѣденъ, че съ вписания законопроектъ ще бжде задоволена една съзнавана отъ всички належаща нужда, моля г. г. на-роднитѣ прѣдставители да обсъдятъ и гласуватъ прило-жения законопроектъ за отнимане на незаконно придо-бити имоти въ полза на държавата.

София, 28 февруарий 1919 г.

Министъръ на правосѣдието: Д-ръ П. Джидровъ

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за отнемане въ полза на държавата на незаконно при-добити имоти.

Членъ 1.

Незаконно придобити имоти сѣ:

1. Имотитѣ, които общественѣ служители, включително министри и народни прѣдставители, сѣ придобили вслѣд-ствие или въ връзка съ извършено отъ тѣхъ прѣ-стѣпление или нарушение на служебна длъжностъ, както и чрезъ използване на своето служебно или политическо положение;

2. Имотитѣ, които частни физически или юридически лица сѣ придобили: а) вслѣствие или въ връзка съ извър-шено отъ тѣхъ прѣстѣпление; б) чрезъ използване на извършено отъ общественъ служителъ прѣстѣпление или нарушение на служебна длъжностъ; в) чрезъ пристрастно облагоустване отъ страна на държавни органи;

3. Имотитѣ, придобити чрезъ използване затруд-нения на пазара посредствомъ забранени отъ законитѣ спекулации.

Членъ 2.

Незаконно придобититѣ имоти се отнематъ и присж-датъ въ полза на държавата, доколкото съ това не се засѣга правото за обезщетение на пострадалитѣ отъ прѣстѣплението лица.

Членъ 3.

Незаконно придобититѣ имоти се отнематъ и отъ наслѣдницитѣ и завѣтницитѣ на лицето, което ги е при-добило, както и отъ трети лица — приобретатели по без-възмезденъ начинъ.

Членъ 4.

Считатъ се придобити по безвъзмезденъ начинъ, съ цѣль за укриване, и като такива се отнематъ въ полза на държавата имотитѣ, прѣхвърляни върху съпруга, въз-ходящи или низходящи сродници, братя, сестри или низ-ходящи отъ тѣхъ, сватове до трета степенъ включително и близки приятели.

Членъ 5.

Отъ приобретателитѣ по възмезденъ начинъ неза-конно придобититѣ имоти се отнематъ само ако тѣ сѣ знаели или по обстоятелствата е трѣбвало да прѣдпола-гатъ, че сѣ придобити по незаконенъ начинъ.

Незаконно придобититѣ имоти могатъ да се отнематъ и отъ добросѣвѣстнитѣ приобретатели само срѣщу запла-щане на това, което тѣ сѣ броели за тѣхъ, заедно съ за-конната лихва.

Членъ 6.

Всѣко лице, заподозрѣно отъ сѣда въ незаконно забо-гатыване, е длъжно да прѣдстави смѣтка-декларация за имотното си състояние, щомъ му се поиска такава, като посочи въ нея подробно: всичкитѣ си движими и не-движими имоти, гдѣ се намиратъ тѣ, кога сѣ придобити, както и основанията и срдѣствата за тѣхното придобиване.

Членъ 7.

Смѣтката-декларация трѣбва да се прѣдстави въ едно-мѣсеченъ срокъ отъ деня, въ който се получи поканата за това.

По уважителни причини, този срокъ може да се про-дължи най-много съ още единъ мѣсець, а за лица, жи-вуци въ чужбина — до два мѣсеца.

Членъ 8.

Имотитѣ на лице, което въ срока, прѣдвиденъ отъ прѣдходния членъ, не прѣдстави поисканата му смѣтка-декларация, се считатъ незаконно придобити и се отне-матъ въ полза на държавата.

По сѣщия начинъ се постѣпва и съ онѣзи имоти, които не бждатъ посочени въ прѣдставената смѣтка-декларация

Членъ 9.

Всѣко длъжностно лице, което по какъвто и да е на-чинъ узнае, че общественъ служителъ или частно лице притежава имоти, придобити по незаконенъ начинъ, е длъжно да съобщи за това незабавно въ надлежния апе-лативенъ сѣдъ, подъ страхъ на отговорностъ по чл. 437 отъ наказателния законъ.

При туй, доколкото това влиза въ кръга на службата му, то взема мѣрки за запазване и неотчуждаване имотитѣ на заподозрѣното лице и съобщава за това на сѣда.

Членъ 10.

Производството по издирване незаконно придобититѣ имоти и присъждането имъ въ полза на държавата се извършва отъ едно отдѣление на апелативнитѣ сѣдилища, като първа инстанция, и отъ Върховния касационенъ сѣдъ, като втора инстанция.

Членъ 11.

Апелативнитѣ сѣдилища дѣйствуватъ служебно или по съобщение на длъжностни или частни лица.

Щомъ постѣпи основателно съобщение за незаконно забогатыване на извѣстно лице, прѣдседателътъ на сѣда назначава одного отъ сѣдитѣ на отдѣлението за доклад-чикъ на дѣлото, който при нужда прави прѣдварително дознание.

Членъ 12.

Членътъ-докладчикъ ръководи производството на дѣлото и извършва всички дѣйствия по издирване на имотитѣ, придобити по незаконенъ начинъ.

За тая цѣль той изисква смѣтка-декларация отъ лицето, заподозрѣно въ незаконно забогатяване, разпитва подъ клетва свидѣтели и вѣщи лица, прави прѣтърсвания и изземвания и извършва провѣрки въ обществени или частни учрѣждения и лица.

Членътъ-докладчикъ може да възложи извършването на нѣкои отъ тѣзи дѣйствия на сѣдитѣ или сѣдебнитѣ слѣдователи при окръжнитѣ сѣдилища и на мировитѣ сѣдии, ако е възпрѣпятствуванъ да извърши това самъ.

Извършването на прѣтърсвания и изземвания става по реда, прѣдвиденъ въ закона за углавното сѣдопроизводство.

Членъ 13.

При започване на издирването и при откриване на незаконно придобити имоти членътъ-докладчикъ взема всички мѣрки за запазването и неотчуждаването имъ, като обща възбрана, секвестъръ, изземване и други.

Членъ 14.

Органитъ на сѣдебнитѣ, административни и военни власти, както и частни кредитни и други учрѣждения, дружества и лица, сѣ длъжни да даватъ съдѣйствие и да изпълняватъ исканията на сѣда и на членоветѣ-докладчици, подъ страхъ на глоба до 20.000 лева или тъмниченъ затворъ до двѣ години, или и, двѣтъ наказания едновременно, по усмотрѣнието на сѣда.

Постановленията на сѣда по този прѣдметъ се взематъ въ разпоредително засѣдание. Тѣ сѣ окончателни, не подлежатъ на никакво обтѣжване и се изпращатъ незабавно за изпълнение на прокурора при надлежния окръженъ сѣдъ.

Членъ 15.

Като събере всички свѣдения за имотното състояние на заподозрѣното лице и извърши необходимата провѣрка за произхода му, членътъ-докладчикъ внася дѣлото въ сѣда съ писменъ докладъ.

Членъ 16.

Слѣдъ съставянето на писмения докладъ заподозрѣното лице не може да прави нови искания, нито да прѣдставлява нови доказателства. Писмени обяснения се допускатъ до деня на разглеждане дѣлото.

Членъ 17.

Прѣдседателятъ на апелативния сѣдъ разпорежда незабавно за насрочване на постѣпимитѣ дѣла, които трѣбва да се разгледатъ най-късно до единъ мѣсець отъ деня на внасянето на доклада.

За насрочване на дѣлата се обявява въ „Държавенъ вѣстникъ“ най-малко десетъ дни прѣди деня на засѣданието.

Членъ 18.

Въ сѣдебното засѣдание се прочита писмениятъ докладъ и се изслушватъ личнитѣ обяснения на заподозрѣното лице, ако се е явило, и заключението на прокурора.

Членъ 19.

Само въ изключителни случаи, когато сѣдътъ намира за необходимо да събере нови данни отъ сѣществено за дѣлото значение, той може да отложи разглеждането му за не повече отъ 20 дни, ако събирането имъ не може да стане въ сѣщото засѣдание.

Членъ 20.

Рѣшението се написва въ протокола, подписва се отъ състава на сѣда и секретаря и се произнася въ публично засѣдание не по-късно отъ седемъ дни слѣдъ разглеждането на дѣлото.

Рѣшението трѣбва да бѣде мотивирано. Писмениятъ докладъ замѣства обстоятелствата на дѣлото въ него.

Членъ 21.

Рѣшенията на апелативнитѣ сѣдилища могатъ да бѣдатъ обтѣжени прѣдъ Върховния касационенъ сѣдъ отъ заподозрѣното лице и отъ прокурора въ петнадесетъ дневенъ срокъ, считанъ отъ деня на произнасянето имъ.

Въ въззивната жалба трѣбва да се посочатъ всички нови доказателства.

Членъ 22.

Върховниятъ касационенъ сѣдъ разглежда дѣлата по сѣщество и по реда, прѣдвиденъ въ чл. чл. 15, 16, 17, 18, 19 и 20 отъ настоящия законъ.

Рѣшенията на Върховния касационенъ сѣдъ сѣ окончателни и не подлежатъ на никакво обтѣжване.

Членъ 23.

Окончателнитѣ рѣшения се изпращатъ отъ прокуроритѣ при апелативнитѣ сѣдилища на финансовитѣ власти за изпълнение.

Членъ 24.

Правото на държавата за отнемане на незаконно придобити имоти се погасява съ изтичане на петнадесет-годишна давностъ.

Членъ 25.

Правото на държавата по този законъ обхваща случаитѣ слѣдъ 17 септемврий 1912 г.

Членъ 26.

подозрѣното лице“. Имоти и присѣждането имъ въ полза на държавата се извършва независимо отъ углавното прѣслѣждане на заподозрѣното лице“.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Георги Поповъ.

Г. Поповъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Най-послѣ дочакахме да се сложи на разглеждане отдавна очакваниятъ законопроектъ за отнемане на незаконнитѣ печалби или тѣй, както той е извѣстенъ на болшинството между насъ — законъ за конфискация на имотитѣ. Азъ ще бѣда твърдѣ кратъкъ въ бѣлѣжкитѣ си по този законопроектъ. Въ всѣки случай, ще се постарая да изкажа мнѣнието на групата, отъ която произхождамъ — работническата социалдемократическа парламентарна групатукъ — по този тѣй многоочакванъ отъ всички законопроектъ.

Още отъ сега прѣдвиждамъ, че този законопроектъ ще прѣдизвика доста живи дебати за и противъ. И трѣбва да отбѣлѣжа прѣдварително, че колкото и кратъкъ да бѣда, все таки ще съмъ принуденъ да изкажа доста горчиви работи и за вносителитѣ, и за тѣзи, които ще бѣдатъ противъ.

А. Цанковъ: Ти отъ кои си?

Г. Поповъ: За Ваше успокоение, за да Ви дамъ прѣдварително една радостъ, слѣдъ като общахъ, че ще кажа нѣколко горчиви приказки, ще заявя, че парламентарната група на Работническата социалдемократическа партия тукъ ще гласува за законопроекта.

Отъ групитѣ на блока: Е-е-е! Шукюръ.

А. Цанковъ: И на васъ единъ пѣтъ ви дойде акълътъ.

Г. Поповъ: Три сѣ основанията, които ни заставятъ да гласуваме за този законопроектъ. Първо, защото колкото и недостатѣци да носи този законопроектъ, той не се намира въ противорѣчие съ нашия принципъ — обща конфискация на всички богатства.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ: Социализация, а не конфискация.

Г. Поповъ: Втората причина, по която ние ще гласуваме този законопроектъ, е, че въ него ние виждаме едно самопризнание на бѣлгарската буржоазия, че богатствата въ страната могатъ да се натрупватъ по незаконни пѣтища.

Х. Бояджиевъ: Ама го внася социалистъ министъръ, бе джанъмъ.

Г. Поповъ: Третото съображение, което ни налага този дългъ, то е, че съ този законопроектъ и бѣлгарската буржоазия е принудена, макаръ и твърдѣ неохотно, да стѣпче онзи священъ принципъ, онази своя светиия, която се казва частна собственостъ и която е основата на свѣрвменния общественъ строй.

И. Януловъ: И това благодарение на обединенитѣ социалисти.

Министъръ С. Костурковъ: Това е дѣло на блока, това е въ платформата на блока. Не правете партизанство отъ него.

Г. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Ще имате врѣме да говорите за вашитѣ заслуги. Азъ мисля, че по-добъръ ще направите да ми дадете възможностъ да кажа нашето мнѣние по този законопроектъ, по който не взимаме участие като вносители. Послѣ ще разправяте вие, кой колко заслуги има; и азъ мисля, че всички имате заслуги, . . .

И. Януловъ: Съ изключение на васъ.

Г. Поповъ: . . . защото всички единодушно сте дѣйствували за натрупване на незаконни печалби. . .

Отъ групата на широкитѣ социалисти: А-а-а!

А. Цанковъ: Горитѣ ние ги натрупахме!

Г. Поповъ: . . . и всички днесъ подъ натиска на общественото желание, колкото и да ви е трудно и мъчно, ще трѣбва да повърнете тия печалби (Прѣбрекане между В. Коларовъ и А. Цанковъ)

Г. г. народни прѣдставители! Азъ прѣдвидихъ, че дебатитѣ ще бждатъ не толкова спокойни.

А. Цанковъ: А, не, дебатитѣ сж весели, весело започнаха.

Г. Поповъ: И слѣдъ веселбата ще дойде нѣщо друго, гѣ ще вървятъ постепенно едно слѣдъ друго. На всѣки, който е прочелъ този законопроектъ, на всѣки, който е пожелалъ да го проучи основно, не могатъ да му не направятъ впечатление и да обхванатъ неговата мисль три нѣща. Този законопроектъ, г. г. народни прѣдставители, е продиктуванъ отъ три основни съображения. Първото и най-важното за случая е демагогията, която господствува въ цѣлия законопроектъ.

И. Януловъ: И въпрѣки това, вие пакъ го одобрявате!

Г. Поповъ: Азъ ще ви дамъ достатъчно аргументи за моята мисль.

А. Цанковъ: Противъ законопроекта, а ще гласувате за него.

Г. Поповъ: Чл. 1, п. 1, казва: (Чете) „Имотитѣ, които обществени служители, включително министри и народни прѣдставители, сж придобили вследствие или въ връзка съ извършено отъ тѣхъ прѣстъпление или нарушение на служебната длъжностъ, както и чрѣзъ използване на своето служебно или политическо положение“ — сж имоти, незаконно придобити. Пунктъ 2 гласи: (Чете) „Имотитѣ, които частни физически или юридически лица сж придобили: а) вслѣдствие или въ връзка съ извършено отъ тѣхъ прѣстъпление; б) чрѣзъ използване на извършено отъ общественъ служителъ прѣстъпление или нарушение на служебна длъжностъ; в) чрѣзъ пристрастно облагодѣтелстване отъ страна на държавни органи“. Пунктъ 3 гласи: (Чете) „Имотитѣ, придобити чрѣзъ използване затруднението на пазара посрѣдствомъ забранени отъ законитѣ спекулации“.

Онова, което е най-сжщественно въ този законопроектъ, то се съдържа въ чл. 1, а онова, което е сжщественно въ този чл. 1, то е, че всички имоти, придобити чрѣзъ прѣстъпления, квалифицирани по сжществуващитѣ закони, и всички имоти, които сж придобити чрѣзъ нарушение на служебна длъжностъ или на който да било законъ въ страната, се обявяватъ като незаконно добити и се отнематъ. Питамъ азъ всички юристи, па и всички граждани въ тая страна: какво ново има въ този законопроектъ? Кажете, за Бога, кой законъ въ България позволява да се взематъ имущества чрѣзъ прѣстъпления? Нито наказателниятъ законъ, нито фискалитѣ закони, нито гражданскитѣ закони ви позволяватъ това. Значи, тукъ чисто и просто се казва онова, което сжществува въ законитѣ на страната, която сжществува отъ 40 години като самостоятелна държава и която се управлява по сжщитѣ тия закони. Азъ питамъ: каква нужда имате вие да напишете още единъ законъ и да кажете това, което сжществува веднѣжъ по силата на законитѣ? Кажете вие, които ще се гордѣте съ този законопроектъ, каква нужда има да каз-

вате, че ще вземете имотитѣ, когато вие прѣдварително казвате: „Ние ще вземемъ тѣзи имоти, които по сжществуващитѣ закони сж взети незаконно“? Ами за това ние имаме закони. Всички закони на страната, казвамъ азъ, запобѣдватъ това. И азъ питамъ: защо досега не сж отнети тѣзи имоти, ако дѣйствително вие виждате такива? Какво е направилъ върховниятъ прокуроръ на тая страна, прѣдставителъ на Широкосоциалистическата партия въ днешния кабинетъ, г. Джидровъ, който внася този законопроектъ, за да прибере тия богатства, дѣйствително придобити чрѣзъ нарушения на законитѣ, които сжществуваатъ днесъ? Нима този законъ ще даде повече, отколкото сжществуващитѣ закони?

И. Януловъ: Дава.

Г. Поповъ: Този законъ не му дава абсолютно нищо повече, застаналъ на базата, че ония имоти, които сж добити чрѣзъ прѣстъпление, трѣбва да бждатъ отнети — било, казвамъ, фискалитѣ, било гражданскитѣ, било наказателнитѣ закони у насъ забраняватъ това. Слѣдователно, така създаденъ този законопроектъ, още отсега прѣдварително говори, че той не е нищо друго, освѣнъ една демагогия, една лъжа, едно заблуждение, което се внася.

А. Цанковъ: Е, защо ще гласувате за него тогава?

Х. Кабакчиевъ: Ще разберете; чакайте малко, ще ви се напълни главата.

А. Цанковъ: Ние разбираме, ама вие не разбирате нищо, защото не разбирате законопроекта, неграмотни сте, не знаете да четете.

Г. Поповъ: Второ, г. г. народни прѣдставители, което демаскира правителството съ този законопроектъ, това е, че въ него нѣма абсолютно никаква гаранция, . . .

А. Цанковъ: Демаскира твоето невѣжество. Юристъ си и не разбирашъ законопроекта. Онзи земледѣлецъ ще ти каже, какъвъ е смисълътъ му.

Г. Поповъ: . . . че той ще намѣри приложение, тъй както не сж намѣрили и досега всичкитѣ сжществуващи закони и законни постановления, които сж прѣслѣдвали и прѣслѣдватъ незаконно заботатѣлитѣ хора.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Ще чакаме да ги посочите.

Г. Поповъ: Ще има много да чакате.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Защото не можете.

Г. Поповъ: Тогазъ нѣма защо да пишете този законъ и да демагогствувате, че правите нѣщо, щомъ сѣ щѣли да чакате азъ да ви кажа кои сж прѣстъпницитѣ, но щомъ сте любопитни, ще имате малко търпѣние и азъ ще ви ги кажа, малко по-подиръ ще дойдемъ и на това.

Каква, казвамъ, гаранция има, че този законъ дѣйствително ще се приложи съ всичката негова суровостъ и строгостъ и че ние дѣйствително ще видимъ всички спекуланти обезимотени, ще видимъ всички видя, които незаконно сж се обогатили, пакъ на старото тѣхно положение — каква гаранция ни дава? Това правителство, г. г. народни прѣдставители, е отъ 8 мѣсеца тукъ. Кажете, за Бога, прѣстаналъ ли е обирътъ, който сжществувахе и прѣди 8 мѣсеца надъ българското население въ страната? Прѣмахната ли е спекуляцията, която вече е докарана до невъзможностъ и нетърпимостъ? Прѣмахната ли е скѣпотията, която отнема и послѣдния залъкъ не, слюнката отъ устата на всѣки български гражданинъ отнема вече. Защо вие днесъ излизате и казвате, че ще направите единъ много страшенъ законъ, когато имате законъ за стопански грижи, когато имате законъ за сждене на министритѣ, когато имате законъ за сждене на незаконно обогатилитѣ се чиновници — я кажете кой законъ сте приложили вие, за да прѣмахнете ужасния обиръ, който днесъ сжществува и отъ 8 мѣсеци, откогато вие сте на властъ, г. г. лѣвчари, вие, които управлявате тая страна? Кажете какво сте направили вие? Та седнали сте тукъ да ни заблуждавате, че като се публикува въ „Държавенъ вестникъ“ този законъ, всички ще иматъ какво да ядатъ, всички ще има съ какво да се се публикува въ „Държавенъ вестникъ“ този законъ, всички да ни кажете вие?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Не това.

Г. Поповъ: Та тия хора продължават да обиратъ населението. Законътъ казва: не позволявайте да се обиратъ, намаляте скъпотията, прѣмахнете спекулацията! Имате закони въ рѣцѣтъ си, имате дирекция тукъ, а спекулацията вилнѣе, скъпотията расте, сиромашия, контрабанда, какво не щете, беззаконие върху беззаконие се трупатъ тукъ и вие казвате: „Трайте, ще ви дадемъ законъ“. Приложение на закона искаме ние. Ние не виждаме никаква гаранция у васъ, г. г. министри.

Т. Лукановъ: Тѣй правѣха и въ миналото: оставятъ да се трупатъ богатства, а слѣдъ туй създаватъ законъ за незаконно обогатенитѣ чиновници, за да ги взематъ.

Г. Поповъ: Че дѣйствително това е една демагогия и че вие сте принудени да демагогствувате, това говори съществуващото положение у насъ. Вие сте принудени да хвърлите още единъ пжтъ една прахъ въ очитѣ на българския народъ, който изнемогва подъ тежеститѣ на всички прѣстѣпления, вършени отъ петъ години насамъ не, отъ 40 години насамъ, ще кажа азъ. Народътъ дѣйствително се вдига, макаръ и задушаванъ, по всички пжтища, съ всички срѣдства, народътъ се вдига, иска удовлетворение, народътъ търси изходъ отъ това безизходно положение, въ което сж го вкарвали неговитѣ управници и никой не желае да му се притече на помощъ. Вие се обръщате къмъ него и му казвате: „Търпи, ето ти единъ законъ и ти ще бѣдешъ удовлетворенъ“. Този законъ вие го давате днесъ подъ този напоръ, който иде отъдолу. Народътъ заповѣдва да дадете нѣщо и вие бързате да дадете, но наша длъжностъ е да кажемъ на народа и навасъ да свалимъ маската на демагогията, защото азъ не еднѣжъ и моитѣ другари не еднѣжъ сме казвали тукъ, че отдавна сте изгубили знамената, съ които вие можете да се явите прѣдъ народа — демагогията е вашето знаме, никакво друго знаме нѣмате днесъ. Кажете, да го чуемъ. Вие нѣмате суратъ, вие нѣмате куражъ да излѣзете прѣдъ българския народъ и да му кажете, кои сте вие днесъ.

Второто, казвамъ, съображение, което е продиктувало създаването на този законопроектъ, е чисто котерийно. Доказателствата, че дѣйствително чисти котерийни съображения сж продиктували създаването на този законъ, ще намѣрите въ самия законопроектъ, въ неговата редакция на чл. 1: „Използуване на служебно или политическо положение, „пристрастно облагодѣтелствуване отъ страна на държавни органи“. Та, кажете, г-да, кои сж тѣзи хора и какъ вие ще съберете доказателства за това?

А. Коновъ: Г. Поповъ! Въ закона ли трѣбва да се каже, кои сж тѣзи хора? Това бива ли да се говори?

Г. Поповъ: Онова, което е казано въ законопроекта, г. Коновъ, се достатъчно разбира и вие не сте толкова глупавъ да не го разбирате, ама се правите, че не го разбирате. Азъ Ви казахъ: всички богатства, добити чрѣзъ прѣстѣпления и нарушения, ще ги конфискувате. За това имате законъ. Казвамъ, туй е демагогия, щомъ имате законъ и правите новъ законъ.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Нѣма такъвъ законъ.

Г. Поповъ: Второто съображение, казвамъ, е котерийността, защото вие казвате, че ще се взематъ имотитѣ на тѣзи, които сж използвали служебното положение. Кои сж тѣзи, които заематъ служебно положение? Ами това сж вашитѣ партизани, вчера радославиститѣ, днесъ демократи и широки социалисти, утрѣ народняци

И. Януловъ: И тѣсни социалисти.

Г. Поповъ: . . . другиденъ земледѣлци, третия день чанковисти, стамболовисти, тончевисти и пр.

И. Януловъ: Въ сѣботния день тѣсни.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: И ваши ще вземемъ.

Г. Поповъ: Ще вземете вие! Само приказки ще приказвате.

Министъръ Н. Мушановъ: Околийскитѣ началници сжщо подпадатъ подъ този законъ, независимо, дали сж отъ социалистическата, демократическата или каквато и да е партия.

Г. Поповъ: Г. Мушановъ! Вие нѣма да вземете да конфискувате богатствата на единъ демократически околийски началникъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Ще вземете вие.

Д-ръ И. Фаденхехтъ: Има сждъ.

Г. Поповъ: Нѣма да вземете богатствата на демократически окръженъ управителъ . . .

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Тѣ не сж вече такива.

Г. Поповъ: . . . нито на демократически градоначалникъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ нѣмамъ такъвъ.

Г. Поповъ: Вие нѣма да вземете тѣхнитѣ богатства, нѣма да вземете богатствата на министритѣ демократи и народняци, вие ще вземете имотитѣ днесъ на тѣзи, които сж ваши противници.

Министъръ Н. Мушановъ: Не ние, а сждътъ ще ги вземе.

Г. Поповъ: Защото вашитѣ политически противници сж били въ управлението и, слѣдователно, тѣ сж могли да го използватъ.

Ето кждѣ е котерийността, която явно се прозира тукъ. Слушамъ тукъ диспутъ за прилагането на закона. Днесъ, казватъ, ще го прилагаме спрѣмо нашитѣ противници, утрѣ, като дойдатъ на властъ други, да го прилагатъ спрѣмо насъ. Чувате ли какъ се прилага законъ? Та това не е ли котерийностъ?

Г. Серафимовъ: Това е едничката цѣль на законопроекта.

Министъръ Н. Мушановъ: Навѣрно съ дѣното ухо ще сте глухъ, защото не сте чули, какво сме приказвали. Загуй не е почтено да приказвате това, което не сте разбрали.

Г. Поповъ: Много добре Ви чувамъ, а вие, ако не искате криво да чувамъ, недѣйте приказва, а слушайте, за да не Ви панасяме такива оскърбления, които не желаемъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Не съмъ казалъ такова нѣщо.

Министъръ С. Костурковъ: Слушайте по-добрѣ — това, което приказвате, не е говорено и не е вѣрно, а се приказва, че този законъ ще се прилага отъ сжда, безъ огледъ на хората, които ще подпадатъ подъ неговитѣ удари отъ която и партия да сж тѣ.

Г. Поповъ: Ние знаемъ и въ сжда кои сж, и въ околийското управление кои сж, навсѣкждѣ знаемъ кои сж тѣзи, които ще прилагатъ този законъ. Нѣма защо насъ да убѣждавате; идете убѣдете българския народъ, че този законъ не е котерийнъ.

А. Коновъ: А вие отъ кждѣ сте?

И. Януловъ: Българскиятъ народъ чака съ нетѣрпѣние този законъ.

Г. Поповъ: За нещастие, той не знае, какъвъ кюляфъ му кроите.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: И за този кюляфъ вие ще гласувате! Това не е ли демагогия? Това е смѣшно да се приказва.

Г. Поповъ: Г-да! Извинете; ще ви направя едно прѣдупрѣждение на нова смѣтка.

А. Коновъ: Демагогия

Г. Поповъ: Вие не слушате, а само желаете да влизате въ прѣреkanie, защото не сте начисто. Азъ ви казахъ, защо ние ще гласуваме за този законопроектъ. Вие трѣбваше да си вземете бѣлѣжка . . .

А. Коновъ: Хубава бѣлѣжка си взехме.

Г. Поповъ: . . . и да слушате по-нататкъ, дали азъ отивамъ въ противорѣчия съ ония положения, които ви казахъ.

Третото съображение, което се хвърля въ очи, което е продиктувало създаването на този законопроект, е фискално.

А. Коновъ: Трета демагогия!

Г. Поповъ: Чл. 2 гласи: (Чете) „Незаконно придобитите имоти се отнемат и присъждат въ полза на държавата, доколкото съ това не се засяга правото за обезщетение на пострадалите от прѣстѣплението лица“. Значи всичко онова, което, вѣроятно, може да попадне под ударитѣ на този законъ и да падне въ ръцѣтъ на правителството, то ще отиде въ полза на държавата. Много е ясно, че това е едно фискално съображение, което е продиктувало създаването на този законопроектъ. Г. г. народни прѣдставители! Ще се съгласите всички, че незаконно натрупаните богатства сѣ взети отъ цѣлия български народъ. Цѣлата работническа класа, всички малоимотни граждани и селяни сѣ били, и по съзнанието и по признанието на правителството, подложени на една жестока и непоносима експлоатация. Тѣзи богатства сѣ отишли въ джобоветѣ на известни помазаници днеска чрѣз спекулация, чрѣз закононарушение, чрѣз влияние, чрѣз отстъпки, чрѣз злоупотрѣбления; по всички тия пѣтица сѣ навлѣзли въ тѣхните джобове, обаче тѣ сѣ излѣзли изъ джобоветѣ на широкитѣ народни и работнически маси. Питамъ: каква гаранция давате вие, че всичкитѣ тия срѣдства, за които признавате, че сѣ излѣзли отъ народа, ще ги дадете на народа? Каква гаранция давате вие, че тия срѣдства, които вие ще вземете, нѣма да ги употребите на нова смѣтка да обвържете народа и да го подложите на още по-голяма експлоатация и мизерия?

И. Януловъ: Затуй да не се събиратъ.

Г. Поповъ: Каква гаранция давате вие, че тия срѣдства, които ще вземете по този законъ, нѣма да ги давате на ненаситния Мюллохъ, че нѣма да отидатъ и тѣ да пълнятъ червото на милитаризма, който е билъ, е и ще бѣде гробокопателятъ на българския народъ?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Вѣрвате ли, че такова правителството ще има България въ бѣдаше?

Г. Поповъ: Сега е такова, а утрѣ ще видимъ какво ще бѣде.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Утрѣ, слѣдъ изборитѣ, то нѣма да бѣде такова.

Г. Поповъ: Г. Джидровъ, недѣйте прѣдизвиква; рано е още, ще ви кажа. И днешното правителство не е дало абсолютно никакви доказателства, че срѣдствата, които то взема отъ народа, му ги връща по какъвто и да е начинъ.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Васъ не може да ви убѣди човѣкъ никога.

Г. Поповъ: Ние много добръ знаемъ и вашата финансова политика тукъ, и вашата данъчна система тукъ.

И. Януловъ: Въ сжщностъ сега не се взема отъ народа, защото никой не плаща данъци, а се даватъ милиарди.

Г. Поповъ: И днесъ, когато вие прѣдполагате, че ще добиете чрѣзъ този законопроектъ може би милиони, вие не давате никаква гаранция, че ще върнете на народа тия пари, отъ който тѣ сѣ изтрѣгнати, чрѣзъ институти полезни за народа. Вие за туй гаранция не давате, вие сами не сте никаква гаранция. Ние имаме доказателства, че вие водите една политика противонародна, и всѣка стотинка отива въ връда на българския народъ, въ връда на интереситѣ на българския народъ; ние имаме доказателства за това; тѣ сѣ налице. Така фискалнитѣ съображения сѣ налице; за народа нищо нѣма. Вие може би ще приберете милиони, обаче вие не можете да утѣшите народа, че тия богатства ще отидатъ въ негова полза, а нѣма да отидатъ въ полза на държавата, нѣма да отидатъ въ полза на милитаризма, нѣма да отидатъ въ полза на една политика убийствена за българския народъ. И вие знаете много добре, че години подъ редъ ние не даваме кредитъ нито стотинка на никое правителство, защото сме прѣдварително убѣдени, защото знаемъ и винаги се оправдаватъ нашитѣ думи — че всички пари, из-

трѣгнати отъ народа, не отиватъ за народа, а отиватъ винаги противъ народа.

Нѣкой отъ земледѣлската група: Червената гвардия съ какво ще поддържате?

Д-ръ И. Фаденхехтъ: Съ въздуха ще я хранятъ. (Прѣреkanie между И. Януловъ и Т. Лукановъ)

Г. Поповъ: Не такъвъ законъ, г-да, който е продиктуванъ отъ котерийни и фискални съображения и отъ чисто демагогски съображения, искаме ние, а искаме онова, което иска българскиятъ народъ днеска. Българскиятъ народъ иска конфискация на богатствата, безразлично кога и какъ сѣ тѣ отнети отъ него. Това способни ли сте вие да направите?

И. Януловъ: Способни сме и ще го направимъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Вашитѣ имоти пазимъ.

Г. Поповъ: Г. Мушановъ ми казва: моитѣ имоти пазимъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Не, вашитѣ казвамъ.

Г. Поповъ: Вашитѣ, г. Мушановъ, пазите вие.

Министъръ Н. Мушановъ: По-много пазимъ вашитѣ.

Г. Поповъ: Ако е въпросъ за имотитѣ на Попова, е-е-е (Смѣхъ), хиляда пѣти щѣхте да гласувате такъвъ законъ, ама като знаете, че еднѣжъ имотитѣ на Поповъ отнети, ще хвъркнатъ и вашитѣ, вие съвсѣмъ не желаете да прокарате единъ такъвъ законъ. Е, добръ, азъ ви казвамъ, ние сме готови на конфискация, ние сме готови на социализация — азъ вече 25 години проповѣдвамъ туй слово — съгласете се, де.

Обаждатъ се: Съгласни сме.

Министъръ Н. Мушановъ: Съгласни сме ние двама.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Съгласни сме.

Г. Поповъ: Изглежда, че не е въпросътъ за имотитѣ на Попова. Васъ ви е трудно и мъчно само едно, че сте принудени да пазите и имотитѣ на Попова.

Г. Василевъ: Дайте ги вие доброволно. (Прѣреkanie между И. Пѣевъ и групата на тѣснитѣ социалисти)

Г. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Ние искаме обща и пълна конфискация, защото всички богатства сѣ натрупани по пѣтя на прѣстѣплението, . . .

Г. Василевъ: Ами вашитѣ богатства какъ сѣ натрупани?

Г. Поповъ: . . . като господствующата класа ги е само узаконявала. Искате ли вие доказателства за туй? Ще ви ги дадемъ. Кажете, г-да, кое богатство вие прѣдварително не сте реализирали, за да не се явите послѣ съ законъ да го оформите? Кое? Нѣма случай, кждѣто господствующата класа да не е турила ръка върху имотъ и слѣдъ туй да не бърза да го направи законъ. И въ най-дребнитѣ гешефти ако влѣзете, ще намерите пълно приложението на този принципъ: прѣдварително уговорено, прѣдварително съгласено, прѣдварително наредено, ще го свършимъ и закончето готово върви слѣдъ това. Нима социалитѣтъ, въ кавички, г. д-ръ Джидровъ, . . .

И. Януловъ: Вие сте въ кавички, и то въ горски кавички.

Г. Поповъ: . . . прѣдставителъ на широкия лѣвичарски блокъ, не знае, че незаплатениятъ работнически трудъ днесъ е основата на незаконното забогатяване?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Г. Поповъ! Защо правите тия доводи на мене? Азъ съмъ и за социализация — вие знаете — но не мога да ви дамъ този законъ, нѣмамъ тази сила; азъ ви давамъ законъ, за който имамъ сила да ви го дамъ. Ако народътъ ме послуша и прати тукъ мое болшинство, ще направя и социализация.

Г. Поповъ: Азъ не мога да мина безъ да отбѣлжа, че вие до вчера сте трѣбѣли по цѣлото земно кълбо, вънъ отъ България сте ходили, да казвате, че незаплатениятъ

работнически труд е основата на незаконното забогатяване въ свърхменния обществен строй. Азъ питамъ, ако г. Джидровъ признава, че основата на свърхменното забогатяване е прѣстѣпна, че това не е нищо друго, освѣнъ забогатяване чрѣзъ прѣстѣпление, чрѣзъ незаплатяване на работническия трудъ, защо не конфискува всичко туй?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Кой ще ми гласува, г. Поповъ, туй, освѣнъ насъ и васъ?

Г. Поповъ: Г. Джидровъ! Питамъ Ви, какво търсите тукъ (Сочи министерската маса), щомъ нѣма кой да Ви гласува законитѣ? (Ржкоплѣскане отъ либералнитѣ групи)

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Това е моя работа — да направя тия възможни подобрения, които считамъ полезни.

Г. Поповъ: Какво търсите тукъ, защо сте се наредили тукъ (Сочи министерската маса) съ тия народници, съ тия демократи, съ земледѣлци, съ радикалъ-демократи и пр., които признаватъ за законно ограбването на работническия трудъ? Защо седите тамъ?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: За да ви поднеса този законъ, за да ви поднеса това, което е необходимо и възможно.

Г. Поповъ: Не, за да покажете фактически, че не сте никакъвъ социалистъ — за туй стоите тамъ.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Нима азъ отъ тебе ще искамъ това да ми признаешъ!

А. Коновъ: А вие, социалиститѣ, като държите незаконно придобити богатства? (Ржкоплѣскане отъ земледѣлската група)

Г. Поповъ: Вземете ги, . . . (Смѣхъ)

Министъръ Н. Мушановъ: Дайте ги.

Министъръ С. Костурковъ: Не чакай да ти ги взематъ насила, не чакай експроприацията, ами самъ ги дай, ако си послѣдователенъ на себе си.

В. Коларовъ: Той ви прѣдлага да гласувате единъ законъ да му ги вземете.

Г. Поповъ: . . . като гласувате единъ законъ за това, но вие нѣмате този куражъ.

Министъръ С. Костурковъ: Приказки!

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Вие знаете, че нѣма да ви го гласуватъ.

А. Коновъ: Това е просташка демагогия, която тукъ правите. (Прѣрекание между В. Коларовъ и А. Коновъ)

Н. Харлаковъ: Вашето е демагогия. Ако е въпросътъ да ги даде, ще ги даде на държавата, а не на васъ.

Г. Поповъ: Г-да! Недѣйте се сърди за тия невинни истини, които азъ ви казвамъ. Г, г. народни прѣдставители! Конфискацията на незаконнитѣ богатства може да извърши само народътъ, и никой другъ, освѣнъ народътъ: нито сте вие тукъ (Сочи блоковитѣ групи), нито съ тѣ (Сочи г. г. министритѣ), които ще извършатъ това.

А. Кундалевъ: Нито е тѣснѣжѣтъ Георги Поповъ.

Г. Поповъ: Казвашъ го, ама се съмнявашъ.

А. Кундалевъ: Нѣма законъ въ България, който да ви прѣчи да си дадете богатствата, стига да искате да ги дадете.

В. Коларовъ: На кого да ги дадемъ, на тебе ли?

А. Кундалевъ: На народа, на тѣзи, които му рѣжатъ дърва.

Г. Поповъ: Народътъ, г-да, е този, който може да извърши тази конфискация, защото най-компетентниятъ да

каже, кой го е обралъ, то е народътъ. Нѣмате нужда, г. Джидровъ, нито отъ законитѣ, нѣмате нужда нито отъ сѣдилищата, нѣмате нужда нито отъ свидѣтели, нѣмате нужда нито отъ анонимни писма, нѣмате нужда отъ нищо; народътъ си знае точно лицата, които сѣ го обрала, и ще отиде безъ сѣдъ, безъ законъ, безъ свидѣтели да си го вземе. Нѣма нужда вие съ този законъ да му казвате, какъ ще ги търсите и какъ нѣма да ги намѣрите, какъ вие ще си вързвате очитѣ, какъ вие ще си затваряте ушитѣ, . . .

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Това ли е социалъ-демократизъмъ? Това е нечуванъ анархизъмъ! Нѣма нужда да бѣда азъ такъвъ социалистъ.

Министъръ С. Костурковъ: Това не е никакъвъ социализъмъ; това е анархизъмъ.

Г. Поповъ: . . . когато прѣдъ васъ се изпрѣчватъ за богатѣли по незаконенъ пѣтъ. Народътъ ще си ги намѣри.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Защо стоите тукъ? Идете вдигнете народа да ги вземе.

Г. Поповъ: Народътъ, казвамъ, трѣбва да бѣде върховниятъ сѣдия, който ще разрѣши въпроса за конфискацията въ послѣдния смисълъ.

А. Коновъ: Нашето ще бѣде чрѣзъ наредби, а не, както казвате, кой както завърне и когото намѣри да обере. Вашето е анархия, а нашето е редъ.

Г. Поповъ: Вие се смущавате отъ това, че не съмъ ви казалъ, какъвъ инструментъ ще употрѣби народътъ, за да си повърне отнетитѣ богатства. Вие много добръ знаете, чрѣзъ какви свои институти той ще извърши туй. Вие днесъ имате безсмъртенъ примѣръ — това е свѣтската република днесъ въ Русия. Тя е, която посочва пѣтя, по който народитѣ отнематъ незаконно заграбенитѣ имоти, незаконно заграбенитѣ печалби; тя показва пѣтя, по който трѣбва да се върви, за да се взематъ тѣ. Не по този пѣтъ, по който е трѣгналъ г. Джидровъ.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Азъ не вървя по този пѣтъ; трѣгнете вие, да ви видя.

Г. Поповъ: Г. Джидровъ днесъ е подставено лице на българската буржоазия; днесъ той изпълнява една заповѣдь.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Заповѣдь!

Г. Поповъ: Днесъ Вие сте призовани да прикриете българската буржоазия, като излѣзете съ този законопроектъ да подмамите българския народъ, че дѣйствително вие най-послѣ ще вземете незаконнитѣ печалби и ще му ги дадете.

Г. Василевъ: И Вие ще го гласувате! Защо? (Прѣседателското мѣсто заема прѣседателътъ)

Г. Поповъ: Азъ ви казахъ защо.

Г. Василевъ: За да станете съучастници; защото ви е страхъ.

Г. Поповъ: Азъ ви казахъ защо; защото съ него признавате, че сте крали, защото съ него признавате, че частната собственост не е свещена, затуй ще ви го гласуваме, за да излѣзете прѣдъ българския народъ и за да признаете този фактъ, за който ние вече отъ 40 години тукъ проповѣждаме.

Отъ групитѣ на блока: О-о-о!

Г. Василевъ: Посмали, манго, посмали! Миналата година нѣмахте куража да се казвате болшевици, а сега се казвате защото духа либераленъ вѣтъръ. Но слѣдъ една година нѣма да имате куражъ да кажете това.

Министъръ С. Костурковъ: До прѣди единъ мѣсець мълчеха.

Г. Поповъ: Не зная, дали сме мълчали, но много заявления вече сѣ постѣпили за болшевици.

Х. Кабакчиев: Уплашили сте се и затуй подскочите като ужилени.

Министър С. Костурков: Не сте страшни, за да се плашимъ.

Г. Попов: Може. Ние не сме овци въ вълчи кожи, та да ви плашимъ. Вие знаете кои сме. Петъ години тукъ съ васъ се боримъ!

А. Конов: Не смѣте да кажете кои сте; не смѣте да кажете, че сте болшевики.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Сега смѣятъ да го кажатъ, но при Радославова не смѣяха да го кажатъ.

Министър С. Костурковъ: До прѣди единъ мѣсець не смѣха, срамуваха се да го кажатъ; сега вече го казватъ. До прѣди единъ мѣсець се гушеха и нѣмаха смѣлость да го кажатъ. И това сж хора на революцията!

Г. Поповъ: Вие не сте нищо друго, освѣнъ агенти-провокатори. Вие не единъ пътъ сте влизали въ тази роля на агентъ-провокатори. Ние знаемъ кой какво приказва, кой кому отправя въпроси и кому дължимъ отговоръ. Да диримъ отъ васъ умъ и разумъ за нашата политика и за нашата дѣйностъ, вие знаете, че това не е било и нѣма да бѣде.

Министър С. Костурковъ: Ами че вие асж нѣмате политика, та какво ще искате умъ и разумъ отъ другитъ.

Г. Поповъ: Вие имате политика!

Министър С. Костурковъ: Вие едва сега добихте смѣлость да кажете, че сте болшевики. Вие мълчехте и треперѣхте до завчера и се страхувахте да се наречете болшевики.

В. Коларовъ: Вие сега добихте куражъ.

Министър С. Костурковъ: Вие нѣмате смѣlostъта да понесете отговорността за най-елементарнитъ ваши дѣйствия. Кому приказвате вие за революция и за незнамъ що? Хора, които не сж готови да носятъ отговорностъ за своитъ дѣйствия, тѣ не сж революционери, тѣ не сж и обикновени доблестни граждани.

В. Коларовъ: Какво ви боли васъ?

Министър С. Костурковъ: Нищо не ме боли.

Х. Кабакчиев: Боли ви, затуй подскочите.

Г. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Г. Костурковъ, който обикновено се отличаваше съ много голѣмо спокойствие на депутатското си мѣсто, на министерското кресло е свършено неспокоенъ. Сигурно съвѣстъта му е засегната.

Министър С. Костурковъ: Азъ не съмъ страхопѣзлю. И съ думи и съ дѣла отговарямъ за онова, което върша и съмъ готовъ винаги да отговарямъ.

Г. Поповъ: Азъ Ви казвамъ, че Вие не сте спокоенъ, нѣщо Ви тежи на душата.

Министър С. Костурковъ: Не ми тежи никаква гора.

Г. Поповъ: Вие казахте, че ние нѣмаме политика; азъ ще ви докажа, че вие имате политика.

Министър С. Костурковъ: Ние имаме политика, то е вѣрно.

Г. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Съ моитъ думи досега да ви науча на умъ и разумъ не мога.

И. х. Ивановъ: Защо занимавате Камарата съ празни приказки? Вие занимавате Камарата, за която се харчатъ народни пари, съ нищо. Слѣдователно, вие сте народни изедници. Казахте, че ще гласувате за закона. Добрѣ, за какво говорите по-нататкъ?

Г. Поповъ: Отъ името на българския народъ ние идемъ да ви кажемъ, че българскиятъ народъ отъ тази Камара, отъ това народно прѣдстѣителство . . .

В. Коларовъ: Разбойници и грабители.

Г. Поповъ: . . . не очаква никакви добродѣтели — туй си го забѣлжете. Г. Джидровъ не е да не знае, че българскиятъ народъ трѣбва да взема участие въ творението на своитъ закони. Азъ питамъ г. Джидрова: какъ е влѣзълъ въ това правителство, което се крѣпи на една Камара, мандатътъ на която е изтекълъ прѣди една година?

Т. Ноевъ: Въ която и Вие взимате участие и говорите.

Г. Поповъ: Ние седимъ тукъ, само за да изобличаваме вашитъ прѣстѣпления и нарушения.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Ама и да получавате дневни пари по 60 л. Не стоите безъ пари.

Г. Поповъ: Не сме гладни за тѣзи пари, ще ги платимъ, г. Джидровъ.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Азъ знамъ, че ще ги платите.

Г. Поповъ: Но вие недѣйте измѣстятъ въпроса, отговорете: какво правите Вие на туй министерско мѣсто, на кого се вие крѣпите?

Министър д-ръ П. Джидровъ: На васъ не дължимъ отговоръ. Комуто трѣбва, даваме го и ще го даваме.

Г. Поповъ: На българския народъ ли, който е казалъ прѣди 6 години: „Г-да, 4-годишенъ мандатъ ви давамъ, слѣдъ четири години върнете ми правото да се произнесе и да ви кажа, имате ли право вие да ми правите и по-нататкъ закони или не.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Тогава да махнемъ този законопроектъ.

Г. Поповъ: Не законопроекта да махнемъ, а Вие, Вие защо сѣдите тукъ? Законопроекта махате вие! Азъ питамъ, Вие защо сѣдите тукъ, а Вие разправяте, че ще махнете законопроекта. Вие министъръ на българския народъ ли сте днесъ?

Прѣдседателъ: Г. Поповъ, моля говорете по прѣдмета.

Г. Поповъ: Отъ Народното събрание ли произхождате Вие? На кого се опирате Вие тукъ, когато често пѣти вашитъ приятели не ви гласуватъ законопроектитъ?

Министър д-ръ П. Джидровъ: Кои законопроекти не сж гласували моитъ приятели?

Г. Поповъ: Фискалнитъ закони тѣ не ви гласуваха.

В. Коларовъ: Ако стоите още на властъ, то е благодарение на довѣрието на ония (Сочи дѣсницата), които ще конфискувате. По тѣхното довѣрие стоите тукъ.

К. Лулчевъ: (Къмъ групата на тѣснитъ социалисти) А вие не гласувахте възнагадението на чиновницитъ.

В. Коларовъ: Кой ви даде бюджета, за да можете да управлявате въ този моментъ?

Министър д-ръ П. Джидровъ: Защо питате мене зашто стоя тукъ? По-скоро отговорете сами на въпроса, зашто стоите Вие тукъ.

Г. Поповъ: Г-да! Азъ не искамъ до безконечность да протакамъ тѣзи спорове. Азъ ще мина накратко. . .

Министър д-ръ П. Джидровъ: Азъ искамъ да чуя да кажете нѣщо по законопроекта.

Г. Поповъ: Добрѣ, кажете на Вашитъ приятели да мълчатъ, за да чувате и Вие по-добрѣ.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Отъ Васъ по законопроекта нищо не разбрахъ.

Г. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Днесъ се иска прокарването на единъ законъ, много желанъ отъ българския народъ, законъ за конфискация на печалбитъ. Добрѣ, г. Джидровъ, дайте възможность на българския народъ да си каже думата по него. . .

А. Цанковъ: Значи, не щешъ закона.

Г. Поповъ: Дайте възможност на народа да си каже думата.

А. Цанковъ: Добрѣ, ела утрѣ ти и отмиѣни закона, щомъ те толкова боли.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Въ сума резолюции народътъ се произнесе и ние отговаряме на това негово желание.

А. Цанковъ: Ние имаме куража да го приемемъ още сега, а ти иди срѣдъ народа да искашъ отмиѣняването на този законъ. Простакъ, не знаешъ какво говоришъ.

Г. Поповъ: Вие дължите отговоръ на въпроса: на кого се крѣпите?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Ние се крѣпимъ на едно обстоятелство, че шестъ партии участвуватъ въ правителството.

Г. Поповъ: Азъ ви питамъ: давате ли вие на българския народъ правото да си каже думата по този законопроектъ? Вие на българския народъ не сте дали думата и не я давате.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Дали сме я, чули сме го, разбрали сме го.

Г. Поповъ: Азъ нѣма празни приказки да ви приказвамъ, нѣма да бжда голословенъ, а ще ви дамъ доказателства и ще ви искамъ отговоръ, г. Джидровъ. Азъ не зная каква ще бжде сѣдбата на този законопроектъ, обаче мога още отсега да ви потвърдя, че маса други конфискации сѣ извършени спрѣмо българския народъ. На българския народъ сѣ конфискувани днесъ всички права и свободи, гарантирани отъ основния законъ.

Нѣкой отъ земледѣлската група: Не е до тамъ чакъ.

А. Цанковъ: И умѣтъ ти е конфискуванъ, ама отъ кого не знамъ.

Г. Поповъ: Сигурно на Васъ е потрѣбвалъ, г. Цанковъ. (Смѣхъ)

А. Цанковъ: Благодаримъ за такава стока.

Г. Поповъ: Нима днесъ не е фактъ, че българския народъ е лишенъ отъ правото си да си избере народни прѣдставители?

Г. Василевъ: Ще ги избира скоро.

Г. Поповъ: Нима на българския народъ не е конфискувано правото да се събере на събрание, за да обсъди своя халъ, своето положение и своитѣ интереси?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Въ цѣла България народътъ се събира и обсъжда.

Г. Поповъ: Нима на българския народъ не е отнето правото да пише?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Всичко пише, и псувни даже. Такава свобода не е имало.

Г. Поповъ: Г. Джидровъ! Вие не сте да не знаете, че органътъ на Социалъ-демократическата партия всѣки день излиза съ по двѣ колони празни.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Пише работи, които не могатъ да се допуснатъ подъ чуждо влияние и искане. Съ Англия и Франция борба не можемъ да водимъ за вашата свобода.

Г. Поповъ: Г-да! Азъ искамъ г. Джидровъ да ми каже, като върховенъ прокуроръ въ България: на основание на кой законъ оставяте вие тия полета по „Работнически вѣстникъ“? Конституцията ли ви дава това право, законъ ли имате?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Защо експлоатирате, защо демагогствувате?

Г. Поповъ: Нали сте Вие блюстителътъ на законитѣ въ страната? Нали Вие сте приложителътъ на законитѣ? Има ли законъ за цензурата? Нѣма. Защо я държите? Защо държите това военно положение и тая военна диктатура, за да не може българскиятъ народъ свободно да си каже думата, свободно да си каже мнѣнието по всички въпроси, които го интересуватъ? Нима законътъ за конфискацията е едно дребно и нищожно законче, че българскиятъ народъ не трѣбва да го знае?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Той е публикуванъ въ вѣстниците и не е цензуриранъ. Защо приказвате?

Г. Поповъ: Днесъ това, което ние дължимъ да подчертаемъ, това е, че на българския народъ сѣ отнети всички свободи и всички права по конституцията; тѣ сѣ конфискувани, а тукъ ни забавляватъ, че ще конфискуватъ и че ще търсятъ печалби. Българскиятъ народъ, г. Джидровъ, и г. г. народни прѣдставители, и г. г. министри, иска да каже своята дума. Азъ имамъ доказателство за туй. Прѣди всичко, азъ питамъ социалистическия министъръ г. Джидровъ, . . .

К. Сидеровъ: Недѣйте се разправя съ него вече.

Г. Поповъ: . . . какво дѣло извърши той, . . .

А. Цанковъ: Това е обструкция на закона за конфискацията.

Г. Поповъ: . . . като прѣдставителъ и министъръ на труда, въ мината „Перникъ“?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Правихте обструкция да се дадатъ 8 милиона лева повече за заплатитѣ на работниците.

А. Цанковъ: За чифлика си говори човѣкътъ, за неговия личенъ интересъ, за главата си.

Г. Поповъ: Нѣма защо да приказвамъ за тѣхъ, вие достатъчно ги защищавате тѣхъ.

А. Цанковъ: Не Ви е срамъ — за гората си говорите.

Г. Поповъ: Нѣма нужда да ги защищавамъ азъ, защото вие се борите съ двѣ рѣчи да ги вардите. Вие не сте нищо повече освѣнъ вардачъ на моята гора и моя имотъ.

А. Цанковъ: Сега остава и Георги Димитровъ да говори за кѣщата си, защото и тя подлежи на конфискация.

Г. Поповъ: Вие сте вардачъ, туй Ви казвамъ азъ. Още искате ли? Каква нужда има да ги защищавамъ азъ, докогато вие ги защищавате?

А. Цанковъ: Тази диверсия за какво е? За гората си говори.

Г. Поповъ: Азъ Ви камамъ да вземете моя имотъ, но не можете, защото сте принудени да защищавате интереситѣ на българската буржоазия.

А. Цанковъ: Вие ги защищавате много добрѣ.

Г. Поповъ: Вие сте нейнъ органъ, Вие сте нейно оржиде и затуй седите въ туй министерство.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Азъ съмъ органъ на закона. За законопроекта какво ще кажешъ, а не ме питай за мината „Перникъ“ какво съмъ далъ.

Г. Поповъ: Ще Ви кажа, Вие знаете. Азъ Ви подчертахъ единъ принципъ, който ми трѣбва сега.

А. Цанковъ: Трѣбва ти гората на тебе.

Г. Поповъ: Вие казахте, че не можете да отречете основния принципъ на забогатяването — незаплатения работнически трудъ.

А. Цанковъ: И краденъ трудъ. Гората ти е отъ краденъ трудъ.

Г. Поповъ: Въ Перникъ какво конфискувахте вие? Конфискувахте ли незаплатения работнически трудъ? Вие тъкмо обратното ходихте да вършите въ Перникъ.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Дадохте възнаграждение на работническия трудъ.

Г. Поповъ: Вие нищо не сте дали, а вие ходихте тамъ да конфискувате труда на работниците.

К. Лулчевъ: А вие ограбихте заплатитъ на работниците въ вашата печатница. Васъ ви осъдиха да плащате на работниците, а Вие се явихте прѣдъ съда да оборвате рѣшението на комисията.

Г. Поповъ: Вие ходихте тамъ да намалявате заплатитъ на работниците чрѣзъ разтурване на тѣхната организация, която е единствената защитница на интереситъ на работниците тамъ. Вие ходихте да разрушите синдикалния съюзъ на тѣзи работници, които денонощно се борятъ противъ експлоатацията въ мината „Перникъ“ и които се борятъ да взематъ този незаплатенъ работнически трудъ. Когато днесъ се явявате като министъръ съ законъ за конфискация, азъ Ви питамъ, какво правихте въ Перникъ?

Министър д-ръ П. Джидровъ: Дадохме 8 милиона лева възнаграждение на работниците, добавъчно възнаграждение, 36 часа недѣлна почивка, 8 часа работенъ день и още други работи.

Г. Поповъ: Не ходихте ли за туй, да отнемете възможността на работниците да се борятъ противъ заграбването на незаплатения работнически трудъ?

В. Коларовъ: Работническия клубъ прѣвърнахте въ полицейски участъкъ, Вие, който сте работнически и социалистически министъръ, г. Джидровъ.

А. Цанковъ: Никакъвъ клубъ нѣмате.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Азъ не прѣдприехъ никакви мѣрки, г. Коларовъ, защото нѣмамъ работа нито съ полицията, нито съ войската. Ако вие си позволите да отидете тамъ да смущавате, ще ви изпѣдятъ съ войска и полиция. Провокаторъ.

В. Коларовъ: И досега държите работници отъ Перникъ безъ законъ арестувани подъ стража.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Азъ нѣмамъ работа тамъ.

В. Коларовъ: Въ командантството ще намѣрите двѣ души пернишки работници, арестувани безъ постановление, безъ съдъ.

Т. Лукановъ: Генералъ Жостовъ се явява въ стаята на съдиитъ, да имъ каже какъ да рѣшаватъ.

В. Коларовъ: Изнасилвате съвѣстта на съдиитъ, заповѣдали сте да бждатъ осъдени 7 души пернишки работници.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Това е безобразие, г. Коларовъ, азъ протестирамъ противъ Вашитъ думи. Нито мога да заповѣдвамъ, нито съмъ заповѣдвалъ.

В. Коларовъ: Вашето правителство е заповѣдало, членъ на което сте Вие. Това е истината.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Вие сте провокаторъ. Вие съзнателно лъжете. Отдѣ знамъ азъ какво съ правили тамъ? Не сте се оплакали до сега. Вашата цѣль е тази, да внасяте бъркотия. (Скарване между тѣснитъ и широкитъ социалисти)

Прѣдседателтъ: (Звъни)

В. Коларовъ: И утрѣ подъ заповѣдъ ще ги осъдите.

Т. Лукановъ: Арестувахте свидѣлитъ на работниците.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Това не съмъ направилъ. Недѣйте лѣга Събранието, това не е истина.

В. Коларовъ: Питайте по телефона командантството и ще видите, че е вѣрно.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Азъ не зная дали съ призовани свидѣтели за дѣлото. Моята работа, като министъръ на труда, е известна и за нея отговарямъ.

А. Цанковъ: Виждате ли, за какво крѣщатъ? Хората си защитаватъ процеса тукъ. И искатъ да внесатъ диверсия, за да осуетятъ закона за конфискацията. Каквото сте дробили, сърбайте сега.

Прѣдседателтъ: (Звъни)

К. Лулчевъ: Вие сте добри защитници на тая прогресивна буржоазия, (Сочи групата на либералитъ) която толкова врѣме граби, и днесъ идете да я спасите. (Прѣречения между тѣснитъ и широкитъ социалисти)

Т. Лукановъ: Затова работниците въ провинцията не могатъ да ви търпятъ. Не прозорцитъ, а таванитъ нѣма да ви стигнатъ да бѣгате отъ работниците. Кървопийци на работниците. Бѣгате отъ тѣхнитъ очи.

Прѣдседателтъ: (Силно звъни)

Министър д-ръ П. Джидровъ: Рѣки кърви се пролѣха, не казахте нищо. Не ви е срамъ.

Г. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители. Много лесно. Г. министърътъ не отговаря на въпроса, който азъ му зададохъ. Той смѣта, че този въпросъ е нищоженъ.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Кой въпросъ е нищоженъ? А бе провѣрете, такива думи не съмъ казалъ. Вие сте едни простаци.

Г. Поповъ: Ние сме свидѣтели на маса злоупотрѣблени въ мината „Перникъ“. Вие се извинявате съ другитъ министри.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Азъ не се извинявамъ.

Г. Поповъ: Но азъ питамъ: кой носи отговорността за работитъ въ туй министерство?

Министър д-ръ П. Джидровъ: За работитъ на труда — азъ. Това можахъ да направя, това съмъ направилъ.

Г. Поповъ: Азъ мисля, че Вие лично носите отговорност и за всички незаконности, извършени отъ Вашитъ колеги; носите обща отговорност.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Тамъ вече ще отговарямъ.

Г. Поповъ: Именно тѣй искамъ да отговорите, а не да се криете задъ гърба на г. Ляпчева и на този-онзи, защото това е Ваша провокация въ мината „Перникъ“, че днесъ седятъ тукъ седемъ души обвиняеми, на които се иска смъртно наказание.

Министър д-ръ П. Джидровъ: Питайте другитъ министри. Защо питате мене какво е станало въ военнитъ съдилища? Вие сте адвокатъ и знаете много добръ, че азъ не мога да знамъ какво става тамъ. Вие не сте се оплакали, да запитамъ. Вие съзнателно лъжете тукъ.

Г. Поповъ: Това е Ваше дѣло, Ваша политика, Ваша система противъ работническата класа. И Вие станяхте агентъ-провокааторъ, оржиде на българската буржоазия, която сама нѣма куража да поведе борба противъ работническата класа. Вие се нагърбихте съ това, и днесъ се криете задъ тѣхнитъ гърбове. Туй нѣма да Ви спаси.

Но азъ се питамъ: г. министърътъ на правосъдието, като върховенъ прокуроръ въ тая страна, какво е направилъ досега по сѣчѣта въ Сливенъ, . . .

К. Лулчевъ: Вие сте провокатори, вие, които ограбвате и работниците, и буржоазията.

Г. Поповъ: . . . когато трѣбва вече да Ви е известно за какво именно е станало туй събрание? Азъ, г. г. народни прѣдставители, ще ви прочета самата покана, по която е станало туй събрание въ Сливенъ.

Т. Ноевъ: И това е по конфискацията. Развийте интерпелация по него, а сега дайте мнѣние по законопроекта.

Г. Поповъ: (Чете) „Другари работници и граждани! Елате въ неделя, 9 т. м., къмъ салона „Зора“, 9½ ч. сутринята, . . .“

А. Цанковъ: Гузна съвѣсть.

Прѣдседателъ: Това не е по прѣдмета, г. Поповъ.

Г. Поповъ: „ . . . дѣто ще говори другарьт д-ръ Т. Стоиловъ, за да чуете причинитъ за днешния нечуванъ гладъ, мизерия и страдания всрѣдъ българския народъ. Ще чуете, какъ кождеритъ и убийци народни съ прокламиранитъ отъ тѣхъ миръ, редъ и спокойствие трупатъ несмѣтни богатства“ — г. Джидровъ, които Вие искате да конфискувате — „като контрабандиратъ, гешефтарствуватъ и ограбватъ нещастния български народъ“. Тамъ, въ Сливенъ, българския народъ е искалъ да ви даде единъ аргументъ, г. Джидровъ, да Ви подкрѣпи въ конфискацията, като Ви каже какъ сж създадени тия богатства.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: И отиватъ на митингъ.

Г. Поповъ: Да. Кой законъ е забранилъ митингитъ въ България, г. Джидровъ?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Ами кой законъ позволява да ви намаляваме порцията хлѣбъ, да спираме частната търговия, да ограничаваме свободитъ? Законътъ на нуждата на днешния моментъ. И да искаме, не можемъ да не го направимъ. Защо правите такава демагогия тукъ, въ Народното събрание? Нека това ни бжде грѣхътъ, че сливенскитъ граждани не могли да се събератъ на митингъ но не въ салона, а къмъ салона.

Г. Поповъ: Когато седѣхте тамъ (Сочи банкитъ), чувашъ Ви нѣкой път да казвате, че безумието на българската буржоазия е докарало да нѣма и хлѣбъ.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Когато бѣше Радославовъ, ние искахме свобода.

Г. Поповъ: Когато се качихте тукъ (Сочи министерската маса), измѣнихте си вече мнѣнието. Нѣкаква необходимостъ ли е наложила да нѣма събрания?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Вие сте били помолени единъ пътъ, два пъти, три пъти да не правите събрания на открито и сте били разпрѣснати.

Г. Поповъ: Да не правятъ митингъ. А какъ ще чуете мнѣнието на българския народъ, когато не му позволявате да си каже думата по вашитъ закони, по вашата политика?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Ние го знаемъ. Ние не живѣмъ въ облацитъ, а на тая земя. Знаемъ какво иска българскиятъ народъ, знаемъ и вашето мнѣние прѣдварително, безъ да ни го казвате.

Г. Поповъ: Това е, г. г. народни прѣдставители, възванието, отъ което ясно личи, че митингътъ е станалъ, за да се изкаже българскиятъ народъ въ единъ градъ по въпроса за натрупанитъ богатства, по въпроса за конфискацията. Това е священо право на българския народъ. То е осветено отъ конституцията. Никой не го е отнелъ, а днесъ г. Джидровъ казва, че може да бжде отнето.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Не, не, това не казахъ. Вие постоянно се събирате на събрания изъ цѣла България и изпращате резолюции до Министерския съвѣтъ и пр. Хиляди и хиляди събрания правите, хиляди и хиляди души събирате. Никакво събрание не ви е забранено, освѣнъ това, което е на открито, въпрѣки запрѣщенията на военнитъ власти, и то при едно военно положение, което съществува, за което ние отговорностъ не носимъ, което намаляваме колкото можемъ, но противъ което вие нито единъ пътъ не поведохте българския народъ прѣвъ третъ години, когато рѣки кръвъ се проливаха!

Министъръ С. Костурковъ: (Къмъ групата на тѣснитъ социалисти) Да, да, вие бѣхте съюзници на бившето правителство. Червена реакция бѣхте!

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Тогава вие пращате цѣлувки отъ тамъ на ораторитъ.

К. Лулчевъ: Тогава Кирковъ пишеше, че сърбитъ сж съсипани.

Министъръ С. Костурковъ: Народътъ ще узнае вашето поведение. Вие сте пѣзлювци: видите свобода — пѣчите се, видите юмрукъ — гушите се.

Г. Поповъ: Г-да! Ние искаме народътъ да знае и нашата политика, и вашата политика. Дайте му тая възможностъ. Вие не смѣте да дадете на народа да разбере това.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Народътъ има свободата да се събира да говори.

В. Коларовъ: Попитайте г. Мушановъ какви телеграми и разпорѣби издава противъ тѣснитъ социалисти. Не ви е срамъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Я ми кажете какви.

В. Коларовъ: Ще Ви кажемъ.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Ако вие говорите на митингъ, не Мушановъ, а всѣки ще ви спре.

В. Коларовъ: Не ви е срамъ. Има специално окръжно: „Не позволявайте на тѣсницитъ да правятъ събрания“. Имамъ го въ джоба си.

И. Симеоновъ: Лъжете.

Министъръ Н. Мушановъ: (Къмъ групата на тѣснитъ социалисти) Азъ не ви смѣтамъ за толкова сериозна опозиция, за да се занимавамъ специално съ васъ. И затуй съ васъ не се занимавамъ. И ми е мжчно, че много се занимаватъ сега тукъ съ васъ.

Г. Поповъ: А, ето, сега ще ви кажа. Имайте малко търпѣние.

Т. Лукановъ: (Къмъ министъръ Н. Мушановъ) Четете окръжното на пловдивския окръженъ управителъ № 2005 отъ 21 февруарий 1919 г., специално за тѣснитъ социалисти, което той издава възъ основа на Вашето разпорѣждане.

Министъръ Н. Мушановъ: Какво ще чета? Азъ зная какво приказвамъ. Пловдивскиятъ окръженъ управителъ може да го е писалъ, но азъ не съмъ давалъ такова окръжно. (Прѣрекания между групитъ на тѣснитъ и широкитъ социалисти)

Г. Поповъ: (Чете) „Организацията рѣши за 9 того да свика въ салона на градското читалище „Зора“ партийно събрание, на което да говори д-ръ Т. Стоиловъ отъ Стара Загора. Въ петъкъ подадохме заявление до околийския началникъ за събранието, като прибавихме позива и афиша за събранието. Въ сжбота слѣдъ обѣдъ началникътъ на дивизията генералъ Сапунаровъ повика другаритъ Куюмджиевъ и Данчевъ. Само Куюмджиевъ се яви и началникътъ на полицейската секция, командантъ на града, му е казалъ, че събранието е забранено, понеже въ афиша било казано „публично събрание“, а не партийно, и писмено ни съобщиха за забраната“.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Сбѣрка го тукъ. Чети го по-хубаво.

Г. Поповъ: „Въ сжбота вечерътъ се разлѣпи заповѣдъ отъ генералъ Сапунаровъ, съ която заповѣдва на всички легални граждани да бждатъ по домоветъ си отъ 9 до 12 ч., и че събранието, свикано отъ тѣснитъ социалисти, се забранява. Сутринята всички улици, които водятъ къмъ салона „Зора“, бѣха запазени отъ пѣхота, изъ цѣлия градъ отдѣления войници съ ножове на пушка обикаляха града и не пускаха гражданитъ да отиватъ къмъ „Зора“. Войници имаше двѣ дружини. Всички държавни учрѣждения се пазѣха отъ войска, всички фабрикантски кжщи сжщо имаха войници, на извѣстни пунктове изъ града близо до площада „Хаджи Димитъръ“ имаше поставени двѣ картечни роти. А къмъ градската градина — двѣ орѣдия“.

И. Симеоновъ: Да дойдете вие на властъ, ще ни изкорлите всички. Какви събрания ще ни позволите? Тероръ ще правите, а сега приказвате.

Министъръ С. Костурковъ: Отиватъ да правятъ революция въ Стара-Загора, а бѣгатъ за Нова-Загора.

Г. Поповъ: „Макаръ и ограденъ площадътъ, обаче повече отъ 3 хиляди души народъ можа да се събере на площада. Въ 8½ ч. пристигна единъ ескадронъ кавалерия. Всички офицери и войници — въ пълна боева готовност. Даде се заповѣдъ на войниците да напълнятъ пушките си съ боеви патрони. Командующиятъ ескадрона, майоръ Томовъ, който прѣзъ войната се разтакаше изъ тила по болниците, заповѣда на множеството да се разотиде, защото събранието било забранено, и даде срокъ 5 минути. Едва хиляда души можаха да се промъкнатъ прѣзъ кордонитъ войска, а другата частъ остана на площада — 2 хиляди души. Слѣдъ изтичане на 5 минути — това бѣше прѣди 9 ч. — даде се сигналъ съ трѣба и цѣлиятъ ескадронъ полѣтъ къмъ работниците, които седнаха“.

А. Цанковъ: Най-голъми шайкаджии сѣ въ България и все за свобода приказватъ! Що имаше шайкаджии, все ги прибраха въ клубоветъ си, и плачатъ за свобода.

Г. Поповъ: „Конетъ дойдоха до насъ, спрѣха се за малко, обаче майоръ Томовъ и офицеритъ, които командуха взводоветъ, дадохъ заповѣдъ на месо и сами първи се пушнаха изъ насѣдалитъ работници, всички съ голи шапки. Започна се безмилостно сѣчене. Множеството се разбѣга. Тогава сѣчътъ се прѣнесе изъ улицитъ и кой кѣдъ стигнатъ сѣчеха“.

Министъръ Н. Мушановъ: Тогава сѣ изклали цѣлия свѣтъ. Тѣй излиза.

Г. Поповъ: Слушайте, г. министре.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ го зная прѣди васъ. Лъжа е. Тѣснитъ социалисти лъжатъ. Има 14 души леко ранени. Не ви е срамъ да лъжете.

Г. Поповъ: „Повече отъ 85 души има ранени въ главата и рѣцѣтъ съ шашка, 12 тежко. Повече отъ 500 души контузени, удрияни съ шашки и приклади“.

Министъръ Н. Мушановъ: Лъжете.

Г. Василевъ: Повече отъ 100 хиляди души заклани. Но тамъ нѣма Коларова, нѣма Попова; изпратиха работниците да ги избиватъ.

Министъръ С. Костурковъ: (Къмъ групата на тѣснитъ социалисти) Куражъ нѣмате за стотинка. Скъпи ви сѣ житиѣ повече, отколкото на всички други.

Г. Поповъ: „До 12 ч. разбѣснѣли офицери сновѣха изъ цѣлия градъ и безразборно биеха и стрѣляха надъ гражданитъ. Едно отдѣление войници, съ полицейския приставъ, влѣзе въ кѣщата, отдѣто щѣхме да говоримъ, и стрѣля вѣтрѣ въ кѣщи. Ние не дадохме ни най-малкъ поводъ: нито нѣкой да грѣмне, да хвърли камѣкъ или да покаже юмрукъ. Отъ това наше хладнокрѣвие бѣсната реакция е покрусена. Въпрѣки че разпрѣснаха събранието ни, но възмущението е голѣмо и генералъ Сапунаровъ се принуди да издаде два позива на другия денъ, но нищо не ще му помогне; позорѣтъ е пълненъ на лѣвитъ“.

Г. Василевъ: Защо не четете по-високо да лѣсне всичкото ви безобразие и лъжа? Четете да чуемъ.

А. Цанковъ: Самъ си го е писалъ, самъ си го чете!

В. Коларовъ: (Къмъ Г. Василевъ) Мълчи тамъ бе, комплотаджия! Ти си шефъ на „Черната ржка“.

Г. Василевъ: Ти си платенъ отъ Тихчева.

В. Коларовъ: Това си ти, организаторъ на терора и на кървавитъ разпри! Ти си членъ на „Черната военна лига“ въ България.

Г. Василевъ: Това е глупостъ. Вие бълнувате, идиотъ съ идиотъ. Кажете му (Сочи Г. Поповъ) да чете високо. Защо бѣгате?

В. Коларовъ: Когато се излагатъ тукъ прѣстѣпленията на българския милитаризмъ, вие вдигате гюрултия.

Г. Василевъ: Не се чува нищо, г. Поповъ. Глухъ ли сте?

Г. Поповъ: „Арестуваха повече отъ 35 души, кмета и помощниците, съвѣтниците ни и много лица, отъ по-рано неприятни на нѣкои офицери. Офицеритъ се отнасяха къмъ гражданитъ, както вършеха изъ Сърбия и Влашко“.

Цѣлата тази касалница е била подготвяна отъ когато тукъ дохожда министъръ Мушановъ и Илия Януловъ. Мушановъ е казвалъ, че министерството на лѣвитъ е рѣшило да жертвува 15—20 хиляди социалисти, за да се закрѣпи на властъ. Това окуражава генералъ Сапунаровъ и всѣки денъ на войниците имъ е било говорено, че тѣснитъ социалисти ще имъ взематъ женитъ, кѣщитъ и воловетъ, а бѣднитъ селяни ще бѣдатъ изпѣдени на палатки безъ имотъ, гладни и боси. Насѣсквани по такъвъ начинъ и държани въ казармата, тѣзи селянчета, отъ по-рано подбрани, прѣдния денъ, въ сѣботата, бѣха водени всички на разходка съ музика изъ града“.

Г. Василевъ: Ужасно прѣстѣпление! И днесъ ходиха съ музика.

А. Цанковъ: Отъ кого е този рапортъ, бе джанамъ?

Г. Поповъ: „Прѣзъ деня на 8-и сѣ имъ дали повече хлѣбъ и ядене, вино и ракия, а сутринята пакъ сѣ ги черпили. Въ това настроение, подготвени, сѣ имъ говорили, че „днесъ тѣзи хора искатъ да дойдатъ гърцитъ, за да ви безчестятъ женитъ, да взематъ паритъ отъ банкитъ“ и че ние сме имали бомби и пр., за да ги избиемъ. Войнишкото словесно е било подготовка на шайкаджии прѣзъ миналитъ режими. Ония, които сѣ били малко съмнителни, сѣ ги оставили въ казармитъ. Имало е заповѣдъ крайнитъ квартали да бѣдатъ сринати съ артилерия“.

Днесъ сѣ изумени отъ нашето хладнокрѣвие. Генералъ Сапунаровъ много се разсърдилъ, когато му казали, че отъ страна на работниците никаква провокация и заплашване. Планътъ имъ да ни изколятъ не успѣ, защото не прѣдвиждали, че трѣбвало да поставятъ и единъ-двама агентъ-провокатори, баремъ да има единъ вистрѣлъ, даденъ отъ тѣлпата, за да оправдаятъ сѣчътъ. По-голъмата частъ отъ шпионитъ сѣ рекрутирани отъ широкитъ социалисти“.

А. Цанковъ: Я гледай! (Смѣхъ) Мръсници! Писалъ си го самъ, чете си го тукъ, и това му било документъ! Мерзавци! Ето агентъ-провокаторитъ. Пишете си писма и ги четете послѣ да съставятъ документъ. Шарлатани! Шайкаджийски герои — това е то.

(Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣдседателътъ д-ръ И. Момчиловъ)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни) Моля, моля.

Г. Поповъ: „Наши другари, гонени отъ кавалерията, други ранени, се насочили да влѣзатъ въ дюкянчето на широкитъ, но сѣ били изтикани и вратитъ заклучени. — „Нека ви изколятъ“ — сѣ викали нѣколкото пипиниеристи широки, забогатѣли прѣзъ войната“.

Арестуванитъ се държали двѣ нощи и три дни въ една изба въ командантството, дѣто на никому не дадохъ хлѣбъ. Докторѣтъ, който ги е видѣлъ, е заявилъ на команданта, че трѣбва да се прѣмѣстятъ отъ тамъ, но, въпрѣки обѣщанието, тѣ стояха, като най-грозни прѣстѣпници. Сѣдебниятъ следователъ на третия денъ ги освободи всички и изглежда, че сме извършили грозното злодѣяние, прѣвдвено въ чл. 475 отъ наказателния законъ“.

И. Януловъ: Защо не се е намѣсилъ сливенскиятъ кметъ, кѣдѣ е билъ той?

А. Цанковъ: Бѣгалъ е по керемидитъ, а сега пише.

Министъръ С. Костурковъ: Вѣрно е, че е бѣгалъ на керемидитъ.

Г. Поповъ: Туй е докладъ на мѣстния комитетъ въ Сливенъ до централния комитетъ на Работническата социал-демократическа партия.

И. Симеоновъ: Г. прѣдседателю! Трѣбва да му отнемете думата. Това нѣма нищо общо съ закона. Вие отъ по-рано сте приятели, та му отпушате.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

В. Коларовъ: Отнемете му думата, г. прѣдседателю! Запушете му устата, както запушвате устата на народа тамъ!

И. Симеоновъ: Това е шарлатания!

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля ви се, прѣстанете да прѣхвърляте кабахата върху прѣдседателя. Сами виждате, че азъ току-що сѣдамъ на прѣдседателското мѣсто.

Министъръ Н. Мушановъ: Моля Ви се, г. Коларовъ, какъ мислите Вие, когато четете този приятелъ едно писмо, въ което казва, че министъръ Мушановъ билъ казалъ, че ще изтрепе 20 хиляди души социалисти въ Сливенъ? Това е една подла лъжа.

В. Коларовъ и Х. Кабакчиевъ: (Възразяватъ нѣщо)

Министъръ Н. Мушановъ: Моля ви се, вие сте сериозни хора, почтени хора, вие сте хора, които можете да се почитате самички. Тѣй ви и азъ третирамъ.

Н. Харлаковъ: Кажете, не сте ли дали Вие заповѣдъ за забраняване всѣкакви събрания?

Министъръ Н. Мушановъ: Можете ли вие, като сериозни хора, народни прѣдставители, да излизате тукъ да четете, че нѣкой си билъ казалъ, че министърътъ на вътрѣшнитѣ работи Мушановъ казалъ, че ще убие 20 хиляди социалисти? Нали е срамотно за васъ, като народни прѣдставители и като хора принадлежащи на партии, да твърдите това? Не е ли срамота за Народното събрание? Това е срамно!

А. Цанковъ: Нищо не е срамотно за такива шайкаджии.

В. Коларовъ: (Къмъ министъръ Н. Мушановъ) Това е плодъ на Вашата политика и на Вашитѣ повѣрителни окръжни заповѣди.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

Министъръ Н. Мушановъ: Срамота е, г. Коларовъ!

Т. Лукановъ: Клането въ Сливенъ е почнало веднага слѣдъ Вашето заминаване отъ тамъ и е продължавало седемъ дни.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. Лукановъ! Недѣйте става толкова смѣшенъ.

Т. Лукановъ: Вие не взехте никакви мѣрки противъ тия, които изклаха хората тамъ. Какво трѣбва да кажемъ тогава за Васъ?

Министъръ Н. Мушановъ: Вие можете да кажете за менъ каквото искате. Азъ искамъ да кажа, че сте сериозни хора и съ такива лъжи и шегии не трѣбва да занимавате Народното събрание.

Т. Лукановъ: Какви мѣрки взехте Вие противъ хората, които клаха?

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ взехъ всички мѣрки за охрана на държавата.

В. Коларовъ: Изклахте хората!

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ въ живота си човѣкъ не съмъ клалъ, Вие ги клахте и избѣгахте.

В. Коларовъ: Вие имате агенти, които могатъ да колятъ — нѣма нужда Вие сами да колите.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

Г. Поповъ: Нѣмаше да се опирамъ на този въпросъ, ако дѣйствително това събрание въ Сливенъ не бѣше организирано изключително да се произнесе сливениятъ пролетариатъ и сливениятъ граждани по въпроса за конфискацията. Затуй казвамъ азъ: когато вие ще прокарвате този законъ за конфискацията, защо не дадете свобода на гражданинътъ да се изкажатъ?

И. Симеоновъ: Свобода на циганитѣ отъ Сливенъ!

Г. Поповъ: Не Ви е срамъ да хулите българскитѣ граждани!

И. Симеоновъ: Това е фактъ, че вие имате 3 хиляди души цигани избиратели, които нѣматъ домъ.

В. Коларовъ: Прѣзъ врѣме на войната тѣ бѣха работниците на Сливенъ. Знаете ли Вие това? Какво приказвате?

И. Симеоновъ: Тѣ нѣматъ права.

Г. Поповъ: Кой Ви каза, че нѣматъ права?

В. Коларовъ: Тѣ сѣ български граждани и иматъ права.

И. Симеоновъ: Събрали сте шайкаджии.

Г. Поповъ: Турскитѣ цигани нѣматъ права, защото вашиятъ шефъ имъ ги отне.

Министъръ Н. Мушановъ: Отне ги, защото бѣше уменъ човѣкъ, а не диване като Васъ.

Г. Поповъ: Когато ги прашахте на война, тогава бѣха български граждани!

Министъръ Н. Мушановъ: Той не се занимаваше съ демагогия и глупости като васъ, а бѣше уменъ човѣкъ.

Г. Поповъ: Г. Мушановъ! Азъ Ви дължа единъ отговоръ. Вие казахте, че това, което казахме, не е вѣрно. И за туй казвате, че не е вѣрно. Но азъ ви питамъ: Вие какво ще направите, за да излѣзе истината на мегданъ? Какво ще направи министъръ Джидровъ, когато избирателитѣ искатъ да го подкрѣпятъ тукъ, въ Народното събрание, и въ министерството? Когато гражданинътъ се събира на митингъ, за да подкрѣпятъ неговата акция, какъ той е допустналъ да бѣде разтурено това събрание и да бѣдат сѣчени български граждани?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Нищо не съмъ допусналъ.

Г. Поповъ: Какво сте направили за виновникитѣ генералъ Сапунаровъ, майоръ Томовъ и пр., които сѣ клали български граждани?

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Ще се направи възможно.

Г. Поповъ: А-а-а! Вие си правите оглушки! Трѣбва да отговаряте за туй.

Министъръ Н. Мушановъ: Мене отъ отговорностъ не ме е страхъ, но когато положите този въпросъ на интерпелация, ще го дебатираме. Нѣма да мълча, а вие да говорите.

Г. Поповъ: Да, ама бѣгате отъ интерпелацията. Ние сме подали интерпелация, има три седмици, но не отговаряте.

Министъръ Н. Мушановъ: Ще отговоря. Само не искамъ лъжи.

Г. Поповъ: Бѣгате; недѣйте ме принуждава тукъ да Ви избличавамъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Моя отговорностъ кждѣто има, азъ я приемамъ. Никога въ живота си не съмъ бѣгалъ отъ отговорностъ. (Скарване между К. Лулчевъ и В. Коларовъ)

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Г. Поповъ! Говорете по закона.

Г. Поповъ: Азъ говоря по закона. — Г. Мушановъ каза, че ние сме били провокаторитѣ и че сме изкарали българскитѣ граждани на заколение. Г. Мушановъ! Вие ще ми отговорите на това писъмце.

Министъръ Н. Мушановъ: Отъ мене нѣма писмо; не знамъ отъ кого е, но отъ мене нѣма да е.

Г. Поповъ: (Чете) „На 18 т. м. 6 ч. вечерта чръзъ камбанния звонъ въ с. Килифарево се събиратъ гладующитъ мъже и жени и дѣца, които отъ 1 до 18 бѣха получили само по 3 кгр. жито на глава и имаше между тѣхъ такива неяли отъ 4—5 дни и рѣшаватъ да отидатъ на другия денъ — 19 мартъ — въ Търново прѣдъ районния комитетъ и искатъ хлѣбъ. И дѣйствително сутринта, на другия денъ — 19 — едно хилядно множество отъ дѣца, мъже и жени, мирно и невѣжжени, при най-голяма дисциплина, се отправиха за гр. Търново. На около 500 м. отъ гра. ни посрещна майоръ Сауловъ отъ 18 п. полкъ и ни съобщи, че имали извѣстие отъ полицията въ с. Килифарево, че едно множество отъ около 600 човѣка тѣпла идѣло за гр. Търново, но билъ изпратенъ отъ команданта да ги спре тукъ, извънъ града, като му изпратимъ делегация да изложимъ нашитъ искания. Ние му възразихме, че идемъ гладни дѣца, жени и мъже, за да се явимъ прѣдъ районния комитетъ и искаме хлѣбъ; командантътъ не ни трѣбва и ще си продължимъ пътя къмъ града. „Добръ, но сж взети мѣрки да не бѣдете допустнати въ града, цѣла дружина е въоръжена и ще ви избиятъ“. „Ще вървимъ дотамъ, където ни спратъ“, му отговорихме и си продължихме пътя. Като приближихме на 50—100 крачки отъ къщата на града, даде се неочаквано за насъ залпъ, като куршумитъ падаха въ страни, въ р. Янтра. Женитъ и дѣцата се изплашиха, но мъжетъ, запазили спокойствие, продължихме движението си напредъ; незабавно се даде втори залпъ вече по-близо до процесията. Главата на колоната не спираше и вървѣдъ единъ кръсѣкъ на командующия офицеръ, капитана отъ 18 п. полкъ Стефановъ: „Милостъ за васъ, нѣма; ако пристѣпите, ще бѣдете избити!“ — се дадоха още два залпа и то вече по пътя, по който се бѣше разточило множеството, при което бидоха ранени единъ мъжъ и една жена. Въ непосредствена близостъ до първитъ къщи ни посрещнаха три кордона войници съ поставени ножове, които ни спрѣха“.

Г. Занковъ: (Къмъ министритъ) Вие искате всички да избие.

Министъръ С. Костурковъ: Не е вѣрно; съвсѣмъ не е тъй работата.

Д. Кьорчевъ: Фактътъ е таквъ.

Министъръ С. Костурковъ: Фактътъ го знаемъ какъ е стрѣляне въ въздуха, за да се стреснатъ хората.

Г. Поповъ: „Залповетъ се дадоха отъ двора на казармитъ на 18 полкъ. Тукъ спрѣни, изпратихме една делегация отъ трима души, която да се яви при районния комитетъ и доведе послѣдния при насъ, за да ни види и чуе нашитъ искания. Друга делегация отъ четирима души, въ това число и пишущия тия редове, се яви прѣдъ команданта. Слѣдъ като изложихме прѣдъ него причината и цѣлта на нашето идване въ Търново и протестирахме за употреблението оржиие срѣщу мирнитъ дѣца, жени и мъже, завърнахме се при множеството, където бѣ вече пристигналъ районниятъ комитетъ. Слѣдъ като прѣдседателтъ на комитета Николай Георгиевъ и прѣдседателтъ на дирекцията, широкия социалистъ Паскалевъ, направиха своето изложение... Слѣдъ двучасовъ диспутъ, въ 2 ч. слѣдъ пладне, множеството си трѣгна обратно за Килифарево, спечелило една дажба отъ по 3 кгр. на глава, па и куршуми. Така ни посрещна и изпрати военната, административната и комитетската власти на царската демокрация и правителството на лѣвитъ. Слѣдъ Перникъ — Сливенъ! Слѣдъ Сливенъ — Килифарево!“

Министъръ Н. Мушановъ: Позволете, ако искате, сериозно да Ви обясня тази работа. Мимоходомъ повдигате въпроси, които по-добъръ е да се обяснятъ, отколкото да се заблуждава. Фактически тазислучка е вѣрна. 500—600 души отъ Килифарево трѣгнаха да отидатъ въ Търново при властитъ и тамъ да поискатъ хлѣбъ, защото въ с. Килифарево нѣма храна. Тѣй е: трѣгватъ, защото нѣматъ хлѣбъ. Отиватъ, и когато военнитъ власти узнаватъ това, изпращатъ една войскова часть на края на града, за да ги прѣдупрѣдятъ да се върнатъ назадъ. Тя дава единъ залпъ въ рѣката, за да ги изплаши. (Възразение отъ групата на тѣснитъ социалисти)

Г. Поповъ: Тѣй, гладнитъ съ куршумъ трѣбва да се усмиряватъ!

Министъръ Н. Мушановъ: Чакайте, ще Ви кажа съображенията. Хората настояватъ, въпрѣки залпа, да бѣждатъ пуснати да дойдатъ въ града. Тогава отива прѣдседателтъ

на 3-членната комисия г. Николай Георгиевъ, бившъ народенъ прѣдставителъ и мой личенъ приятелъ и единъ отъ широко-социалистическата фракция, г. Паскалевъ, да увѣщаватъ населението да не влиза въ града, защото властитъ ще направятъ всичко възможно да доставятъ хлѣбъ за Килифарево. Вслѣдствие на тия увѣщания, тѣ сж се върнали и въ нѣколко дена властѣта насмогва да имъ достави храна. Вѣрно е, че има единъ мъжъ нараненъ — това е фактъ — и той е нараненъ въ рамото, вслѣдствие на рекуширането на единъ куршумъ, ударенъ въ единъ камѣкъ въ рѣката. Това е вѣрно и азъ не ще да лъжа. Питате ме, защо това стана? Вие, г-да, може да не сподѣлите нашитъ методи на управление.

Х. Кабакчиевъ: Чръзъ куршуми.

Министъръ Н. Мушановъ: Моля! Ние днесъ сме подъ режима на военното управление, на окупацията подъ чужденци — разберете това — и махнете тѣзи севди отъ себе си, че ще ви допустнемъ да управлявате, както желаете. Ние нѣма да допустнемъ смутъ никждѣ, нѣма да допустнемъ манифестации на хиляди хора никждѣ — разберете това — и ако не се вслушате въ нашия гласъ и правите това, ще срещнете силата. Това е ясно, и азъ ви говоря откровенно, защото изпълнявамъ обязаноститъ на държавникъ въ сегашнитъ врѣмена, а не на човѣкъ, който може да говори всичко, на човѣкъ безъ отговорности. Вие може да критикувате колкото искате. Почакайте 20 дена да се свърши голѣмиятъ въпросъ за България и оттамъ нататкъ ще ви дадемъ два пъти повече, отколкото искате. Толкозъ.

Г. Поповъ: Цѣли четири години г. Радославовъ тукъ все тая пѣсень пѣше за българския народъ: „Чакайте, трайте, за три мѣсеца войната ще се свърши, за три мѣсеца — пълно обединение на България“.

С. Дойчиновъ: Но никога куршумъ не употребѣ.

Министъръ Н. Мушановъ: Нещастieto, г. Дойчиновъ, е тамъ, че остави насъ да управляваме.

Г. Поповъ: Вие сега казвате, че за 20 дена ще я управите.

Но прѣди да свърша, ще трѣбва да кажа още какво се конфискува въ България. (Чете) „Фере. Свижаното ни групово събрание на 16 того нападна и разтури пияния полицейски приставъ Каскатиевъ, арестува настоятеля на „Работнически вѣстникъ“ Илиевъ безъ причина и конфискува връзката вѣстници. Протестираме. При втори подобенъ случай нѣма да позволимъ да тѣпчатъ конституционитъ ни права“.

А. Цанковъ: Да видите, какво е шайкаджилѣкъ! Вие прибегнахте къмъ шайкаджилѣка, но той ще ви изяде главата. Туй е резултатъ на шайкаджилѣка и той ще смаже главитъ ви.

Г. Поповъ: По-нататкъ: (Чете) „22 февруарий 1919 г. Повѣрително. До г. г. околийскитъ началници и пловдивския градоначалникъ. Агитациитъ на Тѣсно-социалистическата партия сж станали достояние на командующия съглашенскитъ войски генералъ Кретиенъ. Съ писмо до Министерството на външнитъ работи той обръща сериозно вниманието на българското правителство върху тѣзи пагубни агитации“.

Г. Василевъ: Много вѣрно!

Министъръ С. Костурковъ: Защото къмъ бунтъ приканватъ хората.

Г. Поповъ: „Слѣдъ върховнитъ усилия, които българскиятъ народъ направи за своитъ идеали, заслужава по-свѣтла сждба отъ тая, що му донесоха днешнитъ тежки врѣмена. Сждбата ни е въ рѣцѣтъ на великитъ съглашенски държави, но и самитъ ние сж нашитъ дѣла и вѣтрѣшенъ редъ допринесохме много за това. Вѣтрѣшенъ миръ и упокойствие се иска отъ насъ, ако искаме да сжществуваме като свободенъ народъ...“

Г. Василевъ: Много вѣрно!

Г. Поповъ: „... въ противенъ случай ни чака тежкъ окупационенъ животъ, а може би и пълно робство и разпояване на нацията“.

Г. Василевъ: За което работятъ гърците и тѣснитѣ социалисти въ България.

В. Коларовъ: И което прокарватъ всички националисти въ България.

Г. Поповъ: „Въпрѣки надвисналитѣ се черни облаци надъ България, намиратъ се, обаче, лекомислени хора, които съ своитѣ агитации на бунтарство копаятъ гробъ на българския народъ. Особено пагубни сѣ агитациитѣ противъ съглашенцитѣ, които ни се заканватъ съ пълна окупация, ако вървимъ по сѣщия пътъ. Ето защо, по заповѣдъ на Министерството на вътрѣшнитѣ работи и народното здраве, предлагамъ да употребите всички усилия и права, които ви дава законътъ, за да не се дава възможностъ съ подобни агитации отъ когото и да било, а особено на тѣснитѣ социалисти, да излагатъ държавата на рискъ да бѣде съвършено окупирана отъ находящитѣ се въ насъ съглашенски войски“.

Г. Василевъ: Които тѣсници работятъ за гърците, които сѣ гръцка и сръбска партия.

Г. Поповъ: „Да не имъ се разрѣшаватъ събрания, на които по всѣка вѣроятностъ“, г. Григоръ Василевъ! —...

Г. Василевъ: Четете; съ голѣмо удоволствие ще слушамъ това.

Г. Поповъ: „... ще се опитватъ да интригуватъ по адресъ на съглашенцитѣ. На тия, които не се съобразяватъ съ общитѣ нареждания и държатъ подобни събрания, да се съставятъ актове и даватъ подъ сѣдъ за държавна измѣна по чл. чл. 99 п. 2, 102, 103, 104 и 105 отъ наказателния законъ“.

В. Коларовъ: Кажете, че тѣснитѣ социалисти прѣслѣдватъ, а не защищаватъ България.

Г. Василевъ: Прѣслѣдваме ви съ срѣдствата на закона.

В. Коларовъ: Съ куршуми!

Г. Поповъ: Законътъ ви запрѣщава да забранявате събранията, а вие беззаконствувате, вие тѣпчите конституцията, за да отнемете едно священо право на българския народъ.

Т. Лукановъ: Защото килифарскитѣ граждани искали хлѣбъ, защото подали заявление, вие съ куршуми ги посрѣщате. И затова все ние сме виновати!

Г. Василевъ: Вие искахте да направите смутъ въ Търново, обаче ви върнаха.

Г. Поповъ: Написано е това окръжно прѣдварително, безъ да има събрание, безъ да е казана дума.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Ако има събрание, е казано.

Г. Поповъ: Вие не позволявате никакво събрание и не знаете, дали е говорено и какво. (Чете) „Въ случай, че, въпрѣки забраната, се опитатъ да устроятъ събрание, подбудителитѣ да се прѣдаватъ на сѣдъ по чл. чл. 138 и 144“.

В. Коларовъ: Тѣснитѣ социалисти, когато се опитатъ да правятъ събрание, да се даватъ подъ сѣдъ по чл. чл. 103 и 105 отъ наказателния законъ. Чухте ли? Това е свободата.

Министъръ Н. Мушановъ: Недѣйте се пѣчи! Азъ не говоря тукъ, за да взема гласовѣтъ на трима-четирима, които ме слушатъ, но искамъ да бѣда сѣдия на себе си. Срамота е да говорите това! Ако иска държавата да ви смаже, ще ви смаже — недѣйте си прави илюзии — много скоро ще ви смаже. Самиятъ фактъ, че вие вилнѣте, показва, че никой нѣма това намѣрение. Недѣйте се прави фалшиви герои; това е фалшивъ героизмъ.

В. Коларовъ: Гладенъ е народътъ, хлѣбъ иска, разбирате ли това?

Министъръ Н. Мушановъ: Вие пращате работницитѣ да се биятъ, а вие бѣгате. Азъ когато вървя, ще вървя най-напрѣдъ, прѣдъ тѣлпата.

Т. Лукановъ: Вие опрѣдѣляте на сѣда по кой членъ да ни сѣдятъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Това е срамота, г. Лукановъ. Какво ми крѣкате тукъ? Или мислите тукъ да правите само шашарми?

В. Коларовъ: Не Ви е срамъ! Вие надминахте Столипина и всички руски кръвопийци!

Министъръ Н. Мушановъ: Не Ви е срамъ! Правите само срамотни шашарми.

В. Коларовъ: Засрамете се отъ Вашето окръжно!

Министъръ Н. Мушановъ: Това не е мое окръжно. Моля Ви се! Има сериозни нѣща, които трѣбва да разберете. Трѣбва да разберете, че вие ще погубите България и нѣма ние да ви оставимъ да я погубите.

В. Коларовъ: Вие не мислите за България. Това е истината.

Министъръ Н. Мушановъ: Въ всѣки случай, мислимъ по-много отъ васъ.

В. Коларовъ: Вие само за кеситѣ си мислите.

Министъръ Н. Мушановъ: Моята кесия е по-празна отъ Вашата може би и азъ въ живота си съмъ далъ доказателства, че не милѣя за кесията, обаче въ вашата партия има петъ души, като негова милостъ, г. Попова.

В. Коларовъ: Вие сте грабителска буржоазия.

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ познавамъ по-добрѣ българската буржоазия, отколкото вие. Вие, тѣснитѣ социалисти, нѣма да я сломите. Тя е силна и ще ви накара да стоите на мѣстата си.

В. Коларовъ: Въ колко банки влизатъ ваши хора въ управителнитѣ сѣвѣти?

И. Симеоновъ: Вие имате банка съ 5 милиона лева.

В. Коларовъ: Цѣлата на васъ я харизваме.

Г. Поповъ: Г-да! Свършвамъ своитѣ бѣлѣжки. Мисля, че изтъкнахъ съображенията, които ни каратъ да гласуваме за този законопроектъ, и сѣщеврѣменно тази задача, която ни прѣдстоеше да демаскираме днешното лѣвичарско правителство въ демагогия, която то развива чрѣзъ този законопроектъ. (Скарване между народнитѣ прѣдставители И. Симеоновъ и В. Коларовъ. Глъчка)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

Г. Поповъ: Азъ ви казахъ и ви приведохъ достатъчно доказателства, отъ които се вижда, че българскиятъ народъ, който има право да се мѣси въ уредбата на своята страна, който има право да защити своитѣ интереси, днесъ е лишенъ отъ тѣзи свои права.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Всички ги има.

Г. Поповъ: Всички тѣзи права му сѣмъ отнети отъ едно правителство, което изхожда отъ една Камара, която отдавна нѣма довѣрието на народа. Туй правителство цѣло цѣленичко днеска е окървавило рѣцѣтъ си вече въ невинната кръвъ на българския народъ...

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Кѣдѣ?

Г. Поповъ: ... въ момента, когато той е пожелалъ да помисли за себе си, за своето съществуване. И не трѣбва да забравяте, че българскиятъ народъ отъ васъ нищо добро не чака.

Г. Василевъ: Това ще видимъ при изборитѣ.

Г. Поповъ: Вие нѣма да конфискувате имотитѣ, вие само ще лѣжете българския народъ, обаче вие конфискувате неговитѣ правдини и нѣма да бѣде далечъ денътъ, когато българскиятъ народъ, въпрѣки заплашванията на г. министъръ Мушанова...

Министъръ Н. Мушановъ: Азъ не заплашвамъ.

Г. Поповъ: ... въпрѣки неговата декларация, че той ще смаже българския народъ, който иска да запази своитѣ правдини...

Министър Н. Мушановъ: Такива глупости въ моитѣ уста нѣма.

Г. Поповъ: ... въпрѣки Вашитѣ заплашвания въпрѣки Вашитѣ дѣйствия, въпрѣки Вашитѣ дѣла ...

Министър Н. Мушановъ: Азъ съ лъжи не съмъ убеждавалъ българския народъ.

Г. Поповъ: ... които се подкрѣпять тукъ и се поддържатъ отъ всички министри безъ разлика, българскиятъ народъ ще ви се наложи и този день не е много далечъ. Близъкъ е деньтъ, когато вие ще трѣбва да отстъпите прѣдъ вълната на недоволството на българския народъ; той е, който ще ви побѣди, а не вие. (Ръжкоплѣскане отъ групата на тѣснитѣ социалисти)

Министър Н. Мушановъ: Като ни побѣди, ще кажемъ добръ дошълъ!

Министър С. Костурковъ: А вие ще бѣгате по керемидитѣ и покривитѣ на къщитѣ!

Х. Кабакчиевъ: Демаскирани сте!

Министър Н. Мушановъ: Стига си крѣкалъ, бе! Какъвъ народъ сте видѣли вие? Само крѣкашъ. Азъ съмъ селска ржка, азъ знамъ откъдѣ съмъ, отъ балкана съмъ. Не съмъ чорбаджийско чедо. Азъ по-добръ знамъ какво е народъ.

Министър д-ръ П. Джидровъ: При Радославова нито веднѣжъ не сж казали такива думи.

Министър С. Костурковъ: Защото сж страхливци, заради това говорятъ тъй. Защото виждатъ свобода, затуй говорятъ лъжи, инсинуации, клевети и бѣгати, когато трѣбва да отговарятъ. Тѣ сж най-големитѣ страхливци въ България. (Възражение отъ групата на тѣснитѣ социалисти) Революция, ама когато замирише на революция, бѣгате и се криете въ миши дупки. Революция на дума правите!

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Стоянъ Омарчевски.

С. Омарчевски: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Законопроектътъ, по който правителството иска да си кажемъ думата, не търпи много обоснования и извъртания на тая или оная страна. По този законопроектъ ние ще трѣбва само съ една дума да кажемъ нашето мнѣние: дали сме за или сме противъ него. Законопроектътъ, така поднесенъ отъ правителството, респективно отъ г. министра на правосъдието, макаръ и да се явява слѣдъ 4 мѣсеца отъ деня, отъ когато той влѣзе като една отъ точкитѣ въ платформата на днешното правителство, все пакъ, макаръ и късно, той отговаря на една наяснѣла държавна и обществена необходимостъ. За да не бждемъ обвинени, че правимъ обструкция на законопроекта, за да не бждемъ обвинени, че се боимъ отъ него, за да не се каже утрѣ изново, че земеделската парламентарна група, едикое си крило, прави обструкция по законопроекта, ние заявяваме, че ще гласуваме за този законопроектъ съ пълно съзнание, че изпълняваме своя дългъ, като народни прѣдставители, безъ да се обосноваваме, безъ да подкрѣпваме правотата на онова, което се съдържа тукъ въ тѣзи 26 члена отъ прѣдложения отъ правителството законопроектъ.

Прочее, като заявявамъ още веднажъ, че ние ще гласуваме този законопроектъ, че ние не желаемъ да правимъ никаква обструкция по него, защото този законопроектъ е една обществена и държавна необходимостъ, молимъ да му бжде дадена спѣшностъ, и онѣзи поправки, които има да нанесемъ въ него, ще станатъ при второто четене.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Има думата г. Константинъ Панайодовъ.

К. Панайодовъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Дебатитѣ прѣзъ врѣме на говоренето на г. Попова бѣха много бурни. Това той го прѣдвидѣ. Азъ ще се постарая да внеса едно малко успокоение въ дебатитѣ, защото имамъ намѣрение да говоря само на ума, а не на чувствата. Азъ ще говоря на юриститѣ, защото смѣтамъ, че тукъ въпросътъ е юридически въ пълната смисълъ на думата и, слѣдователно, азъ мисля, че виднитѣ юристи въ Камарата ще трѣбва да се произнесатъ. Азъ не одобрявамъ маниера на г. Омарчевски, който дойде тукъ и заяви

само слѣдующето: че тѣхната група ще гласува за законопроекта, безъ да се постарая да обоснове правилността на положенията, които той съдържа. Г. Омарчевски е юристъ и по моето мнѣние, той не можеше да се ограничи съ такава една декларация. Той бѣше длъженъ да разгледа положенията, които има въ законопроекта, да се произнесе тѣзи положения какво съдържатъ, съобразни ли сж съ нашитѣ закони, съобразни ли сж съ нашия основенъ законъ.

А. Ботевъ: Съобразни ли сж съ вашитѣ дружества и банки.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Г. Ботевъ! Можете да си запазите забѣлѣжкитѣ за у васъ, въ къщи. Вземете думата, елате тукъ и ги кажете.

К. Панайодовъ: Дѣйствително, той констатира, че законопроектътъ въ основнитѣ си положения е съобразенъ съ нашия основенъ законъ и съ нашитѣ закони въобще, но той трѣбваше да се произнесе съ пълно познаване на материята. Ето защо азъ смѣтамъ и азъ прѣдизвиквамъ въ случая всички видни юристи въ Камарата да си кажатъ думата, като обсъдятъ законопроекта основно, а не само съ една декларация да кажатъ да или не, съмъ или не съмъ за законопроекта.

Г. г. народни прѣдставители! За конфискацията отдавна се говори; говорѣше се, пишеше се, и тукъ, въ Камарата, толкова пжти стана дума за тази конфискация. Най-сетнѣ законопроектътъ за конфискацията е прѣдъ насъ, ние го изучихме и азъ, въ качеството си на лице, което борави вече 25 години съ закони, считамъ за свой дългъ да кажа мнѣнението си върху този законопроектъ така, както азъ го разбирамъ, безъ да държа смѣтка ще бжде ли той приетъ или не. Азъ мисля, че всѣки народенъ прѣдставителъ има не само правото, но и дълга да се произнесе категорично върху единъ законопроектъ, отговаря ли той на нашия основенъ законъ или не. Това е първиятъ въпросъ, който единъ юристъ трѣбва да си зададе, първиятъ въпросъ, на който той трѣбва да отговори, и да отговори аргументирано, основавайки се на конституцията и на законитѣ. Ние сме конституционна държава, която съществува въз основа на единъ основенъ законъ, изработенъ отъ едно Учредително събрание и на нѣколко пжти измѣняванъ въ нѣкои свои разпорѣждания отъ великитѣ Народни събрания. За тази конституция, въз основа на която ние съществуваме, се е водила борба упорита. Било е врѣме, когато тази конституция е била суспендирана, обаче това врѣме не се продължава дълго. Борбата за нея се поде и конституцията пакъ бѣше спечелена. И конституцията си съществува въ тѣзи основни положения, които ги има въ нея, основни положения, които трѣбва да бждатъ стълповетѣ на една конституционна държава; основнитѣ положения на нашата конституция трѣбва да бждатъ стълповетѣ, върху които съществува сега и ще съществува и занаяпрѣдъ българската държава. Г. г. народни прѣдставители! За конституционно управление народитѣ сж се борили съ години и въкове, тѣ сж се борили, за да се одобриятъ съ единъ правдини, които сж влѣзли въ конституцитѣ на всички цивилизовани държави. Народитѣ сж водили борби, проливали сж рѣки кърви, докато сж опечелили тѣзи правдини. Нашата конституция е взета отъ белгийската конституция. Белгийската конституция е основана върху принципитѣ, извоювани отъ великата французка революция.

Г. Василевъ: Г. г. тѣснитѣ социалисти не се интересуватъ и никой отъ тѣхъ не слуша.

К. Панайодовъ: Великата французка революция бѣше резултатъ на борба на поколения, начело на които стояха велики умове; учени хора; стояха велики умове, както въ Франция, така сжщо и въ Англия, така сжщо въслѣдствие и въ Германия, Италия и другитѣ цивилизовани държави. Ако ние забѣлѣзваме, че въ конституцитѣ на цивилизовани държави има извѣстни принципи, които сж легнали въ основата на нашата конституция, трѣбва да признаемъ, че всички тѣзи принципи съставляватъ нѣщо свещено и неприкосновено, тѣзи принципи сж извоювани за благото и напредъка на човѣчеството и тѣзи принципи, единъ пжтъ спечелени, трѣбва да бждатъ бранени отъ всички, които желаятъ да живѣятъ въ една конституционна държава.

И. Кирковъ: Тѣ трѣбва да бждатъ бранени отъ тѣзи, които само крадоха прѣзъ врѣме на войната.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

К. Панайодовъ: Г. г. народни прѣдставители! Между великитѣ придобивки на великата французка революция и на всички цивилизовани народи, придобивки, които лѣгнаха въ основата на тѣхнитѣ конституции, една отъ тия придобивки е и неприкосновеността на собствеността. Било е врѣме, когато този принципъ на неприкосновеността на частната собственостъ не е съществувалъ; било е време, когато конфискацията на имотното състояние на хората се е прилагала въ най-широкъ размѣръ, прилагала се е спрѣмо всички, които врѣменно държащитѣ властѣта сѣ считали за нужно да ги опропасть въ видъ на отмѣщение или на наказание. До великата французка революция конфискацията на имотитѣ на хората е била едно отъ най-обикновенитѣ явления. Отъ това хората, гражданитѣ, и народитѣ толкова много сѣ страдали, што сѣ се повдигнали всички благочестивы хора като единъ да извоюватъ между другото и неприкосновеността на частната собственостъ, между другото да се отгърватъ отъ онова страшно явление въ срѣднитѣ вѣкове, което се е наричало конфискация. Конфискацията води началото си още отъ Атина и отъ Римъ, когато за извѣстни прѣстѣпления сѣ изгонвали гражданитѣ отъ държавата и имъ сѣ конфискували имотитѣ. Слѣдъ това тѣ постепенно-постепенно минава прѣзъ срѣднитѣ вѣкове, просуществова прѣзъ всичкото врѣме на тъмнитѣ срѣдни вѣкове и само великата французка революция се отгърва отъ това народно зло, което се нарича конфискация. И отстранението, унищожението на конфискацията се е добило тогава, когато сѣ се добила тѣй нарѣченитѣ права на човѣка и гражданина, тогава, когато се е добила хартата на свободитѣ на народитѣ. Отъ тамъ унищожението на конфискацията прѣминава и въ всички конституции на цивилизованитѣ народи и вие ще намѣрите буквално вредъ, въ всѣка една конституция да съществува принципътъ на неприкосновеността на частната собственостъ и принципътъ на недопускането на конфискация.

А. Ботевъ: Дребната буржоазия е вписала тѣзи принципи въ конституциитѣ.

Х. И. Поповъ: И вие сами сте буржоа.

К. Панайодовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ ще ви цитирамъ нашия основенъ законъ, отъ който вие да видите, кѣдѣ е помѣстено това начало за недопустимостта на конфискацията, въ кой отдѣлъ, въ кои членове, наредъ съ кои още принципи е указано, за да видите вие, какво значение отдава нашиятъ основенъ законъ на конфискацията и защо той я отстранява у насъ. Началото за неприкосновеността на частната собственостъ е помѣстено въ два члена отъ нашия основенъ законъ, въ чл. чл. 67 и 68 отъ конституцията. Чл. 67 гласи: (Чете) „Правата на собствеността сѣ неприкосновени“. Чл. 68 гласи: (Чете) „Принудително отстъпване имотъ може да стане само заради държавна и обществена полза, и то съ справедлива и прѣдварителна заплата. Начинътъ, по който може да става таква отстъпване, има да се опрѣдѣли по особенъ законъ“. Г. г. народни прѣдставители! Ако ние желяемъ да бждемъ конституционалисти, да седимъ на почвата на конституцията, ние не можемъ да отричаме началото на неприкосновеностъ на правото на собственостъ. Ако искаме да нарушимъ тая неприкосновеностъ, тогава трѣбва да заявимъ откровенно и ясно, че ние не стоимъ на почвата на конституцията. И азъ бихъ желалъ тогава да зная, дали политическитѣ партии въ България могатъ да стѣпятъ на туй становище, да се измѣстятъ отъ основата на конституцията. Ако е така, тогава да се обяснимъ и да знаемъ. Но ако ние искаме да се считаме за конституционалисти, тогава ние не можемъ да отричаме това начало на неприкосновеността на правото на собственостъ.

Г. Василевъ: Ами когато е спечелена по незаконенъ начинъ?

К. Панайодовъ: Ще Ви кажа.

Г. Василевъ: Защото има малко разлика, колкото отъ небето до земята, и малко по-нагорѣ. Собственостъ, собственостъ, ама и то има една еволюция и начинъ на придобиване.

Министръ д-ръ П. Джидровъ: Въпросътъ е за незаконнитѣ богатства.

К. Панайодовъ: Юриститѣ знаятъ, че въ старо врѣме, въ срѣднитѣ вѣкове, и до великата френска революция, съществуваше въ законитѣ не само правото на конфиска-

ция, но съществуваше и административно наказание, съществуваша и мѣчения, изтезания при изслѣждането...

И. Януловъ: Ние не прѣдлагаме това.

К. Панайодовъ: ... и че борбата за отстранението на всичкитѣ тия злини вървѣше заедно. Въ сѣщото врѣме, когато народитѣ се борѣха, за да се отстранятъ отъ сѣдилищата мѣченията и инквизициитѣ, въ сѣщото това врѣме се борѣха, за да се отстрани и конфискацията, защото се считаше, че конфискацията на имотното състояние на единъ човѣкъ е сѣщо такова зло, каквото е мѣчението при изслѣждането и налагането на наказание, безъ особенъ законъ.

Министръ д-ръ П. Джидровъ: Какво се е разбирало подъ „конфискация“ и въ какво съотношение съ прѣстѣпленията е била?

К. Панайодовъ: И заради туй и въ нашата конституция тия начала сѣ вмѣнати въ единъ и сѣщи членъ. Чл. 75 отъ конституцията гласи: (Чете) „Никому не може да се наложи наказание, което не е установено отъ законитѣ. Мѣчения при какво да е обвинение, сѣщо и конфискуване на имотъ, се запрѣщаватъ“.

И. Януловъ: Затуй внасяме законъ.

С. Петковъ и Г. Серафимовъ: И му давате обратна сила.

К. Панайодовъ: Слѣдователно, г. г. народни прѣдставители, вие виждате, че отстранението на конфискацията стои наредъ и въ единъ и сѣщи членъ между онѣзи блага, които народитѣ сѣ добила чрѣзъ продължителна борба и които се приравняватъ къмъ отстранение на конфискацията.

Но, пита се, този законопроектъ е ли законъ за конфискация на имоти или не? Законопроектътъ е озаглавенъ така: „законъ за отнемане въ полза на държавата на незаконно придобити имоти“. Какво означава „отнемане въ полза на държавата“ на имоти, придобити законно или незаконно? Има ли право който и да е да се крие подъ туй заглавие и да каже: не, тукъ нѣма конфискация? Най-напрѣдъ азъ мисля, че такова нѣщо не може да се каже, заради туй, защото отъ 4 мѣсеца насамъ въ вѣстникитѣ се пише за конфискация. Когато се обяви, че въ Министерството на правосѣдието има комисиия да изработи законопроектъ, каза се: „работи се законъ за конфискация“. Когато се говори тукъ, въ Камарата, кой законъ искаме да гледаме сега, казватъ: „законъ за конфискацията“. Та отъ всички страни този законопроектъ се окачествява като законопроектъ за конфискация. И азъ мисля, че слабъ ще бжде този, който ще иска задъ едни думи, иначе формулирани, иначе изказани, да се крие и да каже: не, тукъ нѣмаме конфискация, а имаме изземване.

Министръ д-ръ П. Джидровъ: Има отнемане.

К. Панайодовъ: Или отнемане. — Каквото и да е.

И. Януловъ: Нека е конфискация.

К. Панайодовъ: Признавате, значи, че е конфискация това.

И. Януловъ: Да, ние не се боимъ отъ това, ще Ви отговоримъ.

К. Панайодовъ: Тѣй че явно е, че тукъ се касае за конфискация на имоти. И аслж какво значи конфискация на имотъ? Отнемане на единъ имотъ отъ едно частно лице въ полза на фиска, въ полза на държавното съкровище, защото този имотъ нѣма да отиде въ полза на едно или на друго министерство; той ще отиде въ полза на държавното съкровище, а държавното съкровище се нарича технически въ финансовото право „фискъ“. И това, което отива въ полза на държавното съкровище, безъ възнаграждение за лицето, отъ чиито рѣцѣ се отнема имотътъ, то се нарича конфискация. Това е технически терминъ. Слѣдователно, въ случая и дума не може да става, че ние нѣмаме единъ законопроектъ за конфискация. Имаме си конфискацията въ най-чистата нейна форма.

Х. Г. Поповъ: Малко е прѣсилена.

К. Панайодовъ: Сега, да видимъ, дали конфискацията може да бжде допустната безъ нарушение на конститу-

цията или не. Чувамъ да ми се казва отъ министерската маса, че тукъ нѣмаме конфискация въ видъ на наказание, а тукъ има нѣкаква особена конфискация, отнемане на имотъ, който е билъ спечеленъ незаконно. Г. г. народни прѣдставители! За понятието конфискация нѣма значение прѣдметътъ, който се конфискува, а има значение обстоятелството, отнема ли се имотътъ отъ рѣцѣтъ на едно частно лице и се дава, безъ заплащане, на фиска или не. Отнема се. Ако се отнема по този начинъ, то си е конфискация. Конфискацията забранена ли е отъ нашата конституция или не? Забранена е отъ нашата конституция. Слѣдователно, ако ние възприемемъ конфискацията, нарушаваме ли конституцията или не? Нарушаваме я.

С. Момчевъ: Той я е стѣпкалъ бе, когато е събиралъ тѣзи имоти.

Д. Теневъ: Г. Панайодовъ! Досега ставали ли сѣ конфискации или не?

К. Панайодовъ: Конфискация, споредъ нашитѣ углавни закони, се допуска само на орѣдия на прѣстѣпленията. И не само у насъ; това е по всички углавни закони — допуска се конфискация на орѣдията на прѣстѣпленията. Обаче онази конфискация има съвършено друго значение, а не това, което даваме на тази конфискация. Онази конфискация става не заради туй, че фискътъ трѣбва да се обогати съ единъ имотъ, като се отнеме той отъ рѣцѣтъ на извѣстно лице, а заради туй, защото, споредъ всички процесуални правила, едно орѣдие, съ което е извършено едно прѣстѣпление, не може да бѣде върнато въ рѣцѣтъ на тогозъ, който е извършилъ туй прѣстѣпление съ него. Така, напр., единъ убиецъ извърши убийство съ револверъ, револверътъ му се взема и се задържа като вещественно доказателство по дѣлото. Този револверъ не може да му се върне по двѣ причини; първо, поради туй, че той е вещественно доказателство, и, второ, затуй, защото законътъ не може да върне обратно орѣдието на прѣстѣплението въ рѣцѣтъ на прѣстѣпника. Съ една ладия се прѣнасятъ стоки контрабанда; залавя се ладията; ладията се конфискува, заедно съ стокитѣ, защото тя е срѣдство, съ което се извършва едно прѣстѣпление. И не може това срѣдство да бѣде върнато отново въ рѣцѣтъ на прѣстѣпника, за да му се даде възможностъ да извършва отново прѣстѣпление. Ладията се конфискува не заради това, че тя прѣдставлява извѣстна стойностъ за лицето, което я има, не заради туй, че съ нея ладия държавата ще се обогати особено, но защото ладията прѣдставлява орѣдие на прѣстѣплението и, като орѣдие, като срѣдство на прѣстѣплението, тя не може да бѣде върната въ рѣцѣтъ на прѣстѣпника.

Д. Теневъ: И тукъ е сѣщото, безъ никаква разлика, г. Панайодовъ. Ще конфискувате на единъ човѣкъ храната — то не е ли негова собственостъ? Или другъ нѣкой прѣдметъ ще му конфискувате — и то не е ли негова собственостъ?

К. Панайодовъ: Кое ще конфискуваме?

Д. Теневъ: Храната и други прѣдмети — това не е ли негова собственостъ?

К. Панайодовъ: Храната, г. Дечо Теневъ, не се конфискува.

Д. Теневъ: Какъ не се конфискува?

И. Кирковъ: Щомъ е кралъ богатствата си, вие не намирате ли за нужно да се конфискуватъ?

Д. Теневъ: Храната се конфискува въ интереса на нуждитѣ на държавата, и това сега ще се конфискува въ интереса на държавата.

К. Панайодовъ: Храната, която се изземва, не се конфискува, заради туй защото тя се заплаща по извѣстна опредѣлена цѣна.

Нѣкой отъ земледѣлската група: Не, не, която е скрита.

Д. Теневъ: Позволява ли се така, въ едно кѣсо врѣме, да печелятъ хората толкова много и да ставатъ милионери? Който стане милионеръ, посѣга ли на чуждото или не? Конституцията позволява ли туй? Ние искаме да установимъ правото на конституцията.

К. Панайодовъ: Г. Дечо Теневъ! Азъ ви четохъ члена отъ конституцията, който позволява отнемането за обществена и държавна полза на имотъ . . .

Д. Теневъ: То е друго.

К. Панайодовъ: . . . отъ рѣцѣтъ на единъ гражданинъ, но, казва законътъ: „съ възнаграждение“.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: То е отчуждение, а не отнемане.

К. Панайодовъ: Моля Ви се. Вземате ли вие недвижимъ имотъ, ще го наречете отчуждение; вземате ли движимъ имотъ, ще го наречете реквизиция, по закона за реквизицията; вземате ли по закона за стопанскитѣ грижи и обществена прѣдвидливостъ, ще го наречете изземване.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Г. Панайодовъ! Но за една вещь, която е незаконно прѣхвърлена, като е извършено нарушение, по закона за стопански грижи, вие сте гласували конфискация.

К. Панайодовъ: Вие не чухте, г. министри — Вие въ това врѣме говорѣхте съ г. Янулова, когато азъ говорихъ по този прѣдметъ. Отнемането на прѣдмети по закона за реквизицията не е конфискация, заради туй, защото прѣдметътъ се плаща. Изземването по закона за стопански грижи не е конфискация, защото се заплаща. Конфискацията по закона за стопанскитѣ грижи, за която говори г. министърътъ и за която азъ говорихъ, когато той разговаряше съ г. Янулова, се допуска заради туй, защото тукъ се касае за едно срѣдство за прѣстѣпление, което е вещественно доказателство, то трѣбва да бѣде заловено и то, като се залови, не може да бѣде върнато.

И. Кирковъ: А единъ милионъ или петъ милиона лева не е ли вещественно доказателство?

К. Панайодовъ: Конфискация се допуска, споредъ нашия углавенъ законъ, тамъ, дѣто има веществени доказателства и дѣто има орѣдие за извършване на прѣстѣплението.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Този углавенъ законъ не е ли противенъ на конституцията?

К. Панайодовъ: Не е противенъ, защото той конфискува орѣдието на прѣстѣплението и вещественитѣ доказателства, защото тѣ, като такива, трѣбва да бѣдатъ въ рѣцѣтъ на властта. Но тукъ, въ този законопроектъ, вие углавни правила ли създавате? Не. Вие тукъ наказания ли създавате или не? Не.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Унищожаваме незаконнитѣ богатства.

К. Панайодовъ: Вие създавате единъ законопроектъ за уреждане на едни граждански правоотношения на гражданитѣ.

Г. Василевъ: Озонираме вашия режимъ.

И. Януловъ: Възстановяваме богатството на обществото.

К. Панайодовъ: Вие, прочее, създавате единъ законопроектъ за урегулиране гражданскитѣ отношения на гражданитѣ. Такъвъ единъ законопроектъ не може да противорѣчи на конституцията и на гражданскитѣ закони.

А. Цанковъ: Това е законопроектъ за конфискация на спечеленото чрѣзъ прѣстѣпление и повече нищо.

И. Кирковъ: Г. Панайодовъ! Много характерно е това, което говорите. Интересно е да знаемъ, отъ свое име ли говорите или отъ името на групата, къмъ която принадлежи г. Кьорчевъ, който толкова много се прѣпорѣчва прѣдъ българския народъ като патриотиченъ човѣкъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Г. Кирковъ! Вие онзи день протестирахте противъ прѣкъсванията и апелирахте за свобода да се говори.

К. Панайодовъ: Въ конституцията има единъ членъ, който задължава подъ клѣтва народния прѣдставителъ, когато той се яви като такъвъ, да брани конституцията. Азъ считамъ, че конституцията трѣбва да бѣде бранена не само отъ едно правителство, не само отъ единъ министъръ,

не само отъ властта — тя трѣбва да бѣде бранена и отъ народния прѣдставителъ. И ако единъ народенъ прѣдставителъ, който е положилъ кѣтѣва да брани конституцията, желае да изпълнява своята длъжностъ добросъвѣстно, той трѣбва тогазъ, когато види, че единъ законопроектъ противорѣчи на конституцията, да си каже думата и да се произнесе, азъ намирамъ, че този законопроектъ противорѣчи на конституцията.

К. Лулчевъ: Именно този законъ противорѣчи на конституцията! Първото нѣщо което противорѣчи на конституцията, е комисията по Министерството на правосѣдието, и второто нѣщо — този законъ!

К. Панайодовъ: Слѣдователно, въ качеството си на народенъ прѣдставителъ, като искамъ да изпълня длъжността си добросъвѣстно, азъ не мога, освѣнъ да си изкажа мнѣнието, тъй както азъ разбирамъ конституцията, както разбирамъ законитѣ и както разбирамъ този законопроектъ. Конфискация на единъ имотъ, какъвто и да бѣде той, отъ какъвто и категория да бѣде, споредъ нашата конституция, е недопустима, и считамъ, че това неизбѣдно начало на нашата конституция трѣбва да бѣде запазено.

Г. Василевъ: Конституцията не защитава кражбата, а това е незаконно придобито богатство. Направете това различие. Произнесете се отдѣлно за законопридобититѣ богатства, въ кръга на закона и морала, и за онѣзи, които сѣ откраднати, които сѣ извѣнъ закона.

К. Панайодовъ: Г. Григоръ Василевъ! Вие чухте какво ви каза г. Поповъ, тѣснитѣ социалистъ. Азъ не съмъ неговъ привѣрженикъ.

А. Цанковъ: (Възразява нѣщо)

К. Панайодовъ: Не, не, какво ви отговаря той по този въпросъ. Вие чухте, какво ви отговарятъ тѣ. Тѣ казватъ: „Ние за закона не гласуваме“, но тѣ въ какво обвиняватъ правителството? Тѣ обвиняватъ правителството въ демагогия. Сега, защо казва това нѣщо г. Поповъ? Той казва така: „Ние сме доволни, че съ този законопроектъ вие стѣпнквате едно начало на конституцията — вие признавате, че вече собствеността не е неприкосновена“.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Защо се силаете на неговитѣ държавно-правни познания? То е отрицание на всѣ какво право.

К. Панайодовъ: Моля ви се. Азъ искамъ да ви кажа, какво тѣ ви противопоставятъ. Тѣ ви казватъ: „Ние сме доволни, защото съ този законопроектъ вие стѣпнквате едно начало на конституцията, което единъ денъ на насъ ще даде основание да вземемъ да направимъ не само тази конфискация, която вие правите сега, а да направимъ конфискация изобщо на всички имоти“. Какво трѣбва да ви напомни това нѣщо, г. г. народни прѣдставители? То е, че ако има нѣкой интересъ да се възприеме единъ законъ за конфискацията, нѣма защо прѣдъ този интересъ да жертвуваме единъ по-голямъ интересъ — началата на конституцията. Защото нарушението на единъ принципъ, на единъ какъвто и да е законъ, на една норма, не се заключава само въ непосредственитѣ резултати, които то ще даде, а въ далечнитѣ резултати, които води слѣдъ себе си. Не е толкова важно, че конфискацията, която вие възприемате, ще докара, може-би, до неприятно положение извѣстни личности, тогава, оногава, трети и четвърти. Недѣйте мисли, че азъ се страхувамъ въ нѣщо отъ законопроекта, който вие ще приемете, защото азъ съмъ увѣренъ, че лицата, които се визиратъ въ този законопроектъ, може-би съвсѣмъ нѣмаше да подпаднатъ подъ този законопроектъ. Не е тамъ опасно, не е тамъ лошата страна на този законопроектъ; лошата страна на този законопроектъ, споредъ моето най-дълбоко убѣждение, е, че той отвара пътя на нарушението на конституцията, чрѣзъ единъ законъ, което е най-опасното, най-лошото за една конституционна държава. Вие съ този законопроектъ пробивате вече пътя, както се казва, за нарушението на конституцията чрѣзъ законитѣ. Защото, ако този законопроектъ го възприемемъ тъй, както е, какво прѣчи на други хора подобно година, двѣ, три, да дойдатъ и направятъ едно допълнение и измѣнение на закона за изземването на имотитѣ, придобити по незаконенъ начинъ, и да ви кажатъ това, което ви каза г. Поповъ, че не само ще трѣбва да бѣдатъ конфискувани незаконно придобититѣ имоти или печалби — както щете ги наречете — но ще трѣбва да бѣдатъ конфискувани всички имоти на гражданитѣ?

А. Цанковъ: Ако дойдатъ по волята на народа, може да го направятъ.

К. Панайодовъ: Оставете волята на народа. Ами ако дойдатъ безъ волята на народа, както дойдоха на други мѣста? Не само тѣ, г. Цанковъ, има и други хора, които тоже се готвятъ да дойдатъ безъ волята на народа, и когато тѣ дойдатъ безъ волята на народа, когато стѣпнкватъ конституцията, ще ви кажатъ: „Тѣпчимъ я, защо да не я тѣпчимъ; вие стѣпнкахте най-напрѣдъ конституцията, вие ни дадохте примѣръ, ние подражаваме на васъ“.

А. Цанковъ: Това е основната Ви грѣшка, дѣто казвате, че законопроектътъ противорѣчи на конституцията.

К. Панайодовъ: Ще ви кажатъ: „Вмѣсто да тѣпчемъ конституцията съ закони, ние ще я тѣпчемъ безъ закони, безъ укази — това, което става въ руската съвѣтска република, за която тѣ поменаватъ и която не признава никаква конституция, никакъвъ основенъ законъ, и не само не признава никакъвъ основенъ законъ, не само не признава обикновенитѣ граждански и уголовни закони, ами се управлява съ декрети и укази. Комисаритѣ издаватъ укази — това е конституцията, това имъ сѣ законитѣ, това имъ е всичко.“

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Това е революция.

К. Панайодовъ: Азъ искамъ да кажа, каква отговорностъ поематъ едни народни прѣдставители, когато въвеждатъ началото на конфискацията, т. е. началото на нарушението конституцията чрѣзъ закони.

И. Кирковъ: То е само за богатствата, добити прѣзъ европейската война, прѣзъ свѣтовната война, а свѣтовни войни нѣма да има тъй често. Ако слѣдъ 100 години дойде една свѣтовна война, пакъ ще се направятъ такива закони.

К. Панайодовъ: И така, г. г. народни прѣдставители, азъ, въ качеството си на народенъ прѣдставителъ, не мога да не ви напомня лошата страна на този законопроектъ, не мога да не ви укажа всички опасности, съ които той е съпроводенъ. Азъ още считамъ за нужно да напомня, че ние прѣживѣваме едно врѣме, когато отъ вѣнъ се обръща внимание на това, което ние правимъ тукъ, вътрѣ въ България. Недѣйте мисли, че хората, които разрѣшаватъ нашитѣ сѣдбини сега, обръщатъ внимание само на това, дали има миръ и спокойствие у насъ или не. Тѣ обръщатъ внимание и на туй, какво ние вършимъ тукъ, въ Народното събрание, чрѣзъ законитѣ. И азъ считамъ, че не е въ интереса изобщо на България, поне сега-засега, въ тѣзи врѣмена, които прѣживѣваме, . . .

А. Цанковъ: Додѣто се отворятъ границитѣ.

К. Панайодовъ: . . . да дадемъ доказателство, че ние не желаемъ да съблюдаваме онѣзи начала, които се съблюдаватъ сега-засега отъ великитѣ европейски народи. Вие знаете, какво е сега мнѣнието на цивилизованитѣ народи за руския болшевизмъ. Знаете и защо именно рѣшителитѣ на народнитѣ сѣдбини така зорко слѣдятъ движението на болшевизма и гледатъ, докѣдъ той отива, докѣдъ може да достигне и кѣдѣ може да се явятъ идеи, които могатъ да бѣдатъ идентични съ идеитѣ на болшевизма. Конфискацията е идея, която влиза въ програмата на болшевизма, съ тази разлика, че тя се прилага напълно по отношение къмъ всички имоти, по отношение къмъ всички лица. Ако, обаче, ние туримъ начало на конфискацията и съ това нарушимъ основния законъ, основното правило на нашата конституция по отношение неприкосновеността на собствеността, азъ мисля, че това нѣма да направи добро впечатление на външния свѣтъ, нѣма да ни считатъ за народъ солиденъ, който е готовъ да поддържа основитѣ на цивилизования свѣтъ.

И. Кирковъ: Много добро впечатление ще направи на външния свѣтъ и на народа.

К. Панайодовъ: Този законопроектъ, който ще даде въроятно много малко облаги на фиска, може да причини голѣмо зло на цѣлокупния български народъ. Ние очакваме да бѣдатъ задоволени нашитѣ национални аспирации, ние очакваме, ако не пълно, то поне удовлетворително обединение на нашитѣ земи и на нашитѣ сѣнародници. За да докажемъ прѣдъ свѣта, че ние заслужаваме тия блага, по моето дълбоко убѣждение, ние трѣбва да дадемъ доказателства, че зачитаме принципитѣ на съврѣмненния евро-

пейски строй, принципът на съвременната европейска цивилизация. И ако вие виждате, че въ всички цивилизовани народи се осъжда комунизмът, който е въ основата на болшевизма, и който практикува конфискацията въ най-широки размъри, менъ ми се струва, че това нѣма да направи добро впечатление и може въ много отношения да ни повърѣди. Трѣбва да ви забѣлѣжа още, че ако едни хора, които по убѣждение сѫ комунисти, т. е. болшевици, тѣ рекатъ да въведатъ една конфискация, тѣ ще бѣждатъ послѣдователни на себе си, защото това учение тѣ го проповѣдватъ и сѫ готови да го приложатъ, щомъ иматъ физическа възможностъ. Така щото, ако бихме желали да осъждаме дѣлата на политически течения и партии, ще трѣбва тогава да признаемъ, че една конфискация, поддържана отъ единъ комунистъ, е една послѣдователностъ и, слѣдователно, неговата вина нѣма да бѣде толкова голѣма въ обществане интереситъ на обществото, въ причиняване пакостъ въ едно врѣме, когато всички очакваме да ни се дадатъ едни блага, колкото вината на едни хора, които по убѣждение не сѫ комунисти, не сѫ болшевици, обаче вършатъ дѣла, за които може да се каже, че иматъ болшевишка тенденция. Считамъ, че тѣхната вина е по-голѣма, защото на тѣхъ може да се каже, че вършатъ нѣщо неискрено и съзнателно допущатъ идеи, които тѣ не поддържатъ, движими само отъ желание да удовлетворятъ едни свои врѣмenni чувства, едни свои врѣмenni желаниа, едни свои врѣмenni цѣли. Та по този въпросъ искамъ да направя туй заключение, че най-малко трѣбва да се допуска да се въведе конфискацията отъ едни политически хора, които навредъ заявяватъ, твърдятъ, че у тѣхъ нѣма болшевиштво, че у тѣхъ нѣма тенденция на комунизъмъ. Отъ нѣкои страни ми се подмѣта, че въ случая се касае за имоти, добити по незаконенъ начинъ чрѣзъ прѣстѣпления. Обаче отъ текста азъ не вѣдая такова заключение. Не се касае тукъ само до конфискация на имоти или блага, добити чрѣзъ прѣстѣпления, защото, ако дѣйствително прѣдметъ на този законопроектъ е конфискацията на единъ имотъ, придобитъ чрѣзъ прѣстѣпление, вие този имотъ не можете да го конфискувате дотогава, докогато нѣма присѣда на единъ уголовенъ сѣдъ. Споредъ нашия основенъ законъ и споредъ дѣйствующитъ процесуални граждански и наказателни закони, прѣстѣпление може да бѣде констатирано само отъ единъ уголовенъ сѣдъ въ единъ процесъ, развитъ по всички правила на уголовното сѣдопроизводство, когато този законопроектъ допуска да се конфискуватъ имоти, за които се прѣдполага, че сѫ добити чрѣзъ прѣстѣпление, прѣди още присѣдата да бѣде издадена. Така, напр., имаше единъ членъ отъ закона, не мога да го намѣря сега, който казва, че уголовното прѣслѣждане не спира приложението на рѣшението за конфискация, то си слѣдва отдѣлно. Ако поровя малко, ще го намѣря.

Х. И. Поповъ: Последниятъ членъ.

К. Панайодовъ: (Чете) „Производството по издирване незаконно придобити имоти и присѣждането имъ въ полза на държавата се извършва независимо отъ уголовното прѣслѣждане на заподозрѣното лице“. Какво излиза? Единъ гражданинъ, заподозрѣнъ, че той е добилъ единъ имотъ по прѣстѣпенъ начинъ, противъ него се завеждатъ двѣ дѣла: гражданско и уголовно. Първото отива по тази процедура въ отдѣлението на апелативния сѣдъ, второто отива у слѣдователя, прокурора и уголовния сѣдъ. Значи, за едно и сѣщо дѣяние едно и сѣщо лице се сѣди въ двѣ сѣдилища: гражданско и уголовно. Въ този членъ се казва, че единъ имотъ, добитъ по прѣстѣпенъ начинъ, може да бѣде присѣденъ по граждански редъ въ полза на държавата, прѣди свършването на уголовното дѣло. Въ какво положение се намиратъ вие тогава? Гражданското дѣло може да бѣде свършено по-рано, конфискува се имотътъ на този гражданинъ и се трѣба да на държавата. Иде уголовното дѣло, то се гледа въ една инстанция, втора, трета и този обвиняемъ се оправдава, признава се, че той прѣстѣпление не е извършилъ, слѣдователно, онзи имотъ, който му е отнетъ...

А. Цанковъ: Ще иска ревизия и ще се оправи работата.

К. Панайодовъ: Значи признавате туй обстоятелство. По-нататкъ кѣдѣ отивате?

А. Цанковъ: То е признато отъ закона; законътъ му дава това право.

И. Януловъ: За прѣстѣплението нѣма затворъ, но имота му ще взематъ, защото е неморално спечеленъ.

К. Панайодовъ: Значи, признава се отъ авторитѣ на закона — защото азъ мисля, че г. Януловъ и г. Цанковъ

сѫ отъ авторитѣ на закона, че сѫ били въ комисията при Министерството на правосѣдието — признава се, че можемъ да дойдемъ до туй положение: въ уголовния сѣдъ заподозрѣното лице да бѣде оправдано, а въ гражданския осѣдено. Г. г. народни прѣдставители! Можемъ ли ние да игнорираме толковъ граждански и уголовни закони, които даватъ право на едно лице въ единъ граждански сѣдъ да заяви, че понеже за сѣщото дѣяние има заведено уголовно дѣло и уголовната присѣда съставлява преюдициалния въпросъ за гражданското дѣло, гражданското дѣло да бѣде спрѣно? Всички процедури на цивилизованиятъ народъ, всички хора, които сѫ се борили за едни либерални процедури, за едни процедури на новото врѣме, възприематъ принципа, че не може да сѣдите единъ човѣкъ по граждански редъ за едно дѣяние, за което има и уголовно обвинение, защото уголовното дѣло трѣбва да прѣдшества гражданското. Уголовната присѣда има преюдициално значение за гражданската присѣда. Азъ бихъ желалъ тукъ, на тази трибуна, да дойдатъ видни юристи и да кажатъ, съгласни ли сѫ съ мене или не, че не е възможно да се приеме подобно положение, каквото приема този законопроектъ. И обратното, ако съществува едно уголовно дѣло и за сѣщото дѣяние има гражданско дѣло и ако правилното произнасяне по уголовното дѣло зависи отъ разрѣшението на гражданското дѣло, тогава пѣкъ се спира уголовното дѣло, докато се разрѣши гражданското. Така, напр., при едно обвинение за двуженство, ако се повдигне въпросъ за законността на брака и има гражданско дѣло прѣдъ духовния сѣдъ за законността на брака, уголовното дѣло ще бѣде спрѣно дотогава, докогато се разрѣши гражданското дѣло за брака, и ако духовниятъ сѣдъ признае, че бракътъ е билъ разторгнатъ въ това врѣме, когато обвиняватъ лицето за двуженство, тогава уголовно прѣстѣпление нѣма и наказание уголовно не може да има. Азъ ви изтъквамъ, г. г. народни прѣдставители, това положение, въ което би изпадналъ законътъ, за да ви докажа, че подобенъ законъ, тъй възприетъ, не може да хармонира и не хармонира съ другитъ наши закони и че не можемъ ние да създаваме единъ законъ, който е въ противорѣчие съ едни основни принципи въ раздаване на правосѣдието у насъ. Слѣдователно, за всички тия случаи, които тукъ се говори, че се взема единъ незаконно придобитъ имотъ, чрѣзъ прѣстѣпление, азъ считамъ, че ние стѣпваме на много шаткава почва, когато даваме възможностъ по граждански редъ да се отнема този имотъ, прѣди да се произнесе уголовниятъ сѣдъ. А пѣкъ най-тежкитъ случаи, за които се говори, че трѣбва непрѣмѣнно да се взематъ тѣзи имоти, които сѫ спечелени по прѣстѣпенъ начинъ, сѫ именно тия: „Какъ така, нѣкой чиновникъ, спечелилъ имоти по прѣстѣпенъ начинъ — какъ да му ги оставимъ!“ Това сѫ, казвамъ, най-тежкитъ случаи въ този законъ. Излиза, както виждате, че ако се касае до отнемане на такъвъ единъ имотъ и безъ този законъ, възъ основа на уголовнитъ закони, може да се констатира едно лице добило ли е имоти по незаконенъ начинъ или не. Другъ е въпросътъ, разбира се, пакъ въ уголовно дѣло и при едно уголовно прѣстѣпление, даже ако се констатира, че едно лице, чиновникъ или не, е добило единъ имотъ по прѣстѣпенъ начинъ, кой има право да получи този имотъ, на кого трѣбва да се повърне този имотъ.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Единъ примѣръ. Нѣкой извършва една фалшификация; въ тази фалшификация има 5 хиляди лева; тѣзи 5 хиляди лева туря въ единъ имотъ и става състоянието му 100 хиляди лева. Какво може да се дири по граждански редъ по нашитъ закони?

К. Панайодовъ: Ако се констатира фалшификация...

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Констатира се.

К. Панайодовъ: ... пострадалото лице завежда граждански искъ.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: За колко? За 5 хиляди лева. А 100-тѣ хиляди?

К. Панайодовъ: Това е работа на гражданския ищецъ, потърпѣвшиото лице, лицето, което е прѣтърпѣло онѣзи загуби, които му се нанасятъ отъ прѣстѣплението. Не е държавата, която ще се намѣси, да каже: „Не, ти ще диришъ повече, а не толкова, колкото искашъ да диришъ“. Гражданското лице си има граждански искъ, сѣдилището ще се произнесе кои сѫ загубитъ, които се причиняватъ чрѣзъ прѣстѣплението, и ще присѣди въ полза на гражданския ищецъ толкова, колкото сѣдътъ намѣри, че му сѫ причинени врѣди и загуби.

Министър д-ръ П. Джидровъ: 5 хиляди лева — толкозъ.

К. Панайодовъ: Следователно, азъ поставямъ въпроса прѣдъ юриститѣ, и то юристи сериозни, и искамъ да го обсъдятъ съ най-голяма сериозностъ и отъ тѣхъ да чуя тукъ, отъ тази трибуна, когато се касае до едно дѣло за имоти, придобити по прѣстъпнѣнъ начинъ, кой е онзи, който има право да ревандикира тия имоти: е ли лицето, потърпѣвшото лице, или това е държавата? И ако ние видимъ . . .

А. Цанковъ: Законопроектътъ отговаря: потърпѣвшето лице, а ако то не потърси правото си — държавата.

К. Панайодовъ: И ако ние видимъ, че държавата нѣма никакво право да дири врѣди и загуби, държавата не може да бѣде допустната да замѣства въ правата му онуй лице, което е потърпѣвше.

Министър д-ръ П. Джидровъ: А пъкъ тукъ се упълномощава държавата да вземе незаконно придобитото.

И. Кирковъ: Ако имаше право, тя нѣмаше да дойде до туй положение. Нито по единъ гешефтъ не сте си обѣли зѣба тукъ да го видимъ, а по единъ въпросъ, който интересува цѣлия български народъ, се изказвате противъ!

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)

К. Панайодовъ: Г. Кирковъ! Моитѣ приятели не сж вършили гешефти, а вашитѣ приятели сж вършили най-големитѣ гешефти. Това да го знаете! Бѣдете спокойни, мене не ме е страхъ отъ този законъ: нито мене, нито моитѣ приятели нѣма да докосне. Той ще докосне най-много тѣзи, които сж злоупотребили — ако се приеме законопроектътъ тѣй, както е — съ своето политическо положение, за да извлѣкатъ нѣкакви облаги. Кои сж тѣ — г. г. народнитѣ прѣдставители знаятъ. Не сж тѣзи, които сж били търговци на кожи, пашкули, храни, добитѣкъ и пр. и които прѣзъ врѣме на войната сж продължавали да водятъ сжщата търговия.

С. Дойчиновъ: Тѣзи, които, като депутати, взеха пари отъ Деклозиера.

К. Панайодовъ: Тѣзи, отъ тази страна (Сочи либералнитѣ групи), които тукъ постоянно се сочатъ, тѣзи хора сж били и прѣди войната, и прѣзъ войната търговци, и азъ не вѣрвамъ да се намѣри сждъ да осѣди единъ човѣкъ за това, че е търгувалъ прѣзъ врѣме на войната. Ако нѣкой търговецъ е спечелилъ повече прѣзъ врѣме на войната, спечелилъ го е затулъ, защото е рискувалъ повече. Азъ, обаче, не искамъ да ви казвамъ имена, а ви казвамъ слѣдующето: цѣлото Народно събрание знае кои сж онѣзи лица, които чрѣзъ своето политическо положение и своето политическо влияние успѣха да спечелятъ милиони и да направятъ гешефти.

И. Кирковъ: Вие мислите ли и твърдите ли, че нѣма такива лица, които съ своето политическо положение сж успѣли да спечелятъ?

К. Панайодовъ: Между моитѣ приятели нѣма нито единъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: (Звъни)
Г. Панайодовъ! Недѣйте отговаря на такива прѣкъсвания.

И. Кирковъ: Дай, Боже, да нѣма.

А. Цанковъ: Г. Панайодовъ! И прѣдседателятъ Ви се смѣе.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Г. Цанковъ! Недѣйте ме кара да си отварямъ устата; ще Ви накарамъ да станете пишманъ дѣто Ви е майка родила.

А. Цанковъ: Това можете да направите.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Имайте уважение къмъ мене тукъ, а не само на улицата да ме уважавате. Уважавайте прѣдседателското мѣсто, защото утрѣ Вие ще седнете на него, и ще Ви бѣде много неприятно.

И. Кирковъ: Г. прѣдседателю! Вие вчера мене не защитихте, когато говорѣхъ.

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Васъ никога нѣма да Ви защитя, защото не уважавамъ другитѣ. Когато не оставяте хората да говорятъ, какъ искате Васъ да оставятъ?

К. Панайодовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ нѣмамъ никакви симпатии къмъ хората, които могатъ да бѣдатъ докоснати отъ този законопроектъ, ако стане законъ. Азъ съмъ длъженъ, обаче, да кажа пакъ, да потвърдя, че азъ считамъ, какво този законопроектъ противорѣчи на конституцията. Азъ казахъ, че за онѣзи случаи, когато се касае до отнемане на единъ прѣдметъ, добитъ чрѣзъ прѣстъпление, тамъ ние имаме углавни закони, имаме углавно сждопроизводство и, ако трѣбва да се отнеме, той ще се отнеме по начина, посоченъ въ тѣхъ. За всички други случаи, които се визиратъ отъ този законопроектъ, за тѣхъ думитѣ „незаконно придобитъ имотъ“ се употребяватъ съвършено неправилно. Защото незаконно придобитъ имотъ може да бѣде само този, който е придобитъ въпрѣки единъ изриченъ текстъ.

И. Януловъ: И ние създаваме сега съ новия законъ този текстъ, туй-то.

К. Панайодовъ: Този текстъ трѣбва да е съществувалъ въ момента, когато е извършено дѣянieto, за което вие казвате, че е неправомѣрно. За да се каже, че едно дѣйствие е неправомѣрно, трѣбва да има единъ законъ съществуващъ, който да бѣде нарушенъ, и да кажете: „Ето прѣди година, двѣ, три, прѣди мѣсець-два вие нарушихте еди-кой си законъ, чрѣзъ нарушението на този законъ вие добихте еди-кои облаги — ние тѣзи облаги ви ги отнемаме“. Обаче вие казвате: „Ние сега създаваме единъ законъ и казваме, че него сте го нарушили“.

И. Януловъ: Ние му даваме обратна сила.

К. Панайодовъ: Г. Януловъ! Види се, че Вие не сте толкова добръ изучилъ въпроса за дѣйствието на законитѣ. Вземете най-елементарното ръководство по общата теория на правото или енциклопедията на правото и ще видите въ всѣки единъ такъвъ елементаренъ учебникъ да се прѣподава, . . .

И. Януловъ: Това е извѣстно, но ние живѣемъ въ друго врѣме.

К. Панайодовъ: . . . че законитѣ разпространяватъ своята сила само за врѣмето, когато тѣ дѣйствуватъ; особено това пъкъ трѣбва да се каже за единъ углавенъ законъ.

И. Януловъ: Този законъ не е углавенъ.

К. Панайодовъ: И за гражданскитѣ закони.

И. Януловъ: А гражданскитѣ закони могатъ да иматъ обратна сила.

Х. И. Поповъ: За гражданскитѣ закони е още по-строгое условieto да нѣматъ обратна сила.

И. Януловъ: Вие сте гласували редъ закони съ обратна сила.

Х. И. Поповъ: Да, когато има държавата интересъ, това е друго, но общото правило е по-строгое за гражданскитѣ закони.

К. Панайодовъ: Обратната сила не може да бѣде допущана както за гражданскитѣ закони, така сжщо и за углавнитѣ закони. А азъ ви казвамъ, че още по-малко вие имате правото да давате обратна сила на единъ законъ, който сега провъзгласява за неправомѣрно едно дѣяние, което е станало въ миналото.

А. Ботевъ: Врѣмената сж революционни.

К. Панайодовъ: Въ своитѣ частни разпореждания този законопроектъ противорѣчи пакъ така сжщо на всички принципи на гражданското право. Въ чл. 4 се считатъ придобити по незаконенъ начинъ всички имоти, които сж прѣминали въ роднини до извѣстна степенъ, и даже е казано: и къмъ близки приятели. Ако единъ роднина, да кажемъ, прѣди двѣ години е купилъ отъ другъ свой роднина единъ какъвъ да е имотъ, да кажемъ, единъ племенникъ е купилъ отъ вуйка си два коня съ една талига, каруца или фая

тонъ и сега дойде съдътъ и приеме, че понеже този неговъ вуйка е билъ чиновникъ въ това врѣме и не може да докаже откъде е взелъ пари да купи този фаянтонъ или тази талига съ тѣзи коне, той ги е придобилъ по незаконенъ начинъ — какво ще стане? Ще отидатъ да ги взематъ отъ неговия племенникъ, безъ да му дадатъ каквото и да е обезщетение. Е добръ, този човѣкъ знаелъ ли е наврѣмето, прѣди двѣ години, че единъ день ще дойде законъ, който ще постанови да се отнеме имотътъ на всѣки чиновникъ, който не може да докаже отъ какъвъ източникъ е ималъ пари, за да купи този имотъ, тази кола или тѣзи коне, въ рѣцѣтъ на когото и да сѣ отишли тѣ?

И. Януловъ: Запазва му се правото да заведе искъ срѣщу продавача.

К. Панайодовъ: Г. г. народни прѣдставители! Може ли единъ юристъ да говори това, което говори г. Януловъ?

И. Януловъ: Това е прѣдвидено изрично въ закона.

К. Панайодовъ: Признава се едно положение юридически невъзможно, като ти казватъ: „Да, ще ти отнемемъ имота, а ти ще отидешъ да диришъ отъ вуйка си паритѣ, които си му далъ“. Ама има, нѣма у него пари — никой не ти дири. Ама тукъ може да бѣде не само фаянтонъ съ коне, а може да бѣде каруца съ волове, могатъ да бѣдатъ работни волове, могатъ да бѣдатъ 50 овце и 50 кози, може да бѣде и една кѣща. Прѣдставете си, че това нѣщо може да бѣде една кѣща; значи, вие ще отнемете имота отъ лицето, което, съгласно дѣйствующитѣ закони, на законно основание е отишло, дало си е паритѣ и си е купило тази кѣщичка или този имотъ, ще го отнемете и ще кажете: „дирете си паритѣ отъ еди-кого си“. Питамъ вие: това нѣщо може ли да стане въ една цивилизована държава?

И. Януловъ: Има го въ нашия законъ: той има право на ревандикационенъ искъ, защото кѣщата не е принадлежала на продавача.

К. Панайодовъ: То е другъ въпросъ, ако кѣщата не е принадлежала на продавача. Наистина, тамъ има наредба, която казва: „Когато купувашъ имотъ, отваряй си очитѣ, кому принадлежи той — принадлежи ли на лицето, което ти го продава, или не“. Какъ ще направяшъ това? Има хора, отъ които ще провѣришъ, ще питашъ има ли крѣпостенъ актъ или не, писанъ ли е въ поземелнитѣ книги, съ една дума имашъ пълна възможностъ да провѣришъ този имотъ принадлежи ли на еди-кого си или не. И ако, безъ да провѣришъ, купишъ чуждъ имотъ, ще ти кажатъ: „Кой ти е кривъ, ти не си се съобразилъ съ закона, купишъ си чуждъ имотъ — ще теглишъ“. Ама тукъ азъ се съобразявамъ напълно съ закона, никой законъ не нарушавамъ, законътъ ме защитава; идатъ подиръ три години и казватъ: „Ние ще ти вземемъ този имотъ, понеже принадлежи на държавата, а ти иди да си диришъ паритѣ отъ еди-кого си, отъ продавача“.

Г. г. народни прѣдставители! Ако азъ говоря тѣзи нѣща, говоря ги, за да разберете — ако искате да се разберемъ — че ако приемемъ тѣзи правила, които сѣ въ този законопроектъ, ние отиваме толкозъ далечъ, щото нѣма гаранция за никого. Недѣйте мисли, че злото нѣма да се разпространи. Защото отъ едни лица, които може би сега се визиратъ съ този законопроектъ, злото ще мине къмъ други лица и може да пострада невинни хора. Говори се даже за „близки приятели“. Какво е това понятие „близъкъ приятелъ“? Едни ще опрѣдѣлятъ, че той е политическиятъ ти приятелъ, други ще опрѣдѣлятъ, че този е приятелъ, съ когото въ кръжката си пишешъ ракийцата, трети ще опрѣдѣлятъ, че е твоятъ колега и т. н., и т. н. Има ли тукъ нѣкаква обективна мѣрка, която да се даде, за да се види, отъ кого могатъ да бѣдатъ отнети тѣзи имоти? Хайде да кажемъ за роднината; тамъ има роднина до трета степенъ и по закона се знае коя е трета степенъ. Но коя е тая мѣрка, която да опрѣдѣли кой е този „близъкъ приятелъ“? То значи да дадете едно оръжие, кѣдѣто нѣма никаква обективна мѣрка и дѣто могатъ да попаднатъ хора съвършено невинни.

Но отива се още по-нататъкъ. Чл. 5 казва: (Чете) „Отъ приобретателитѣ по възмезденъ начинъ незаконно придобититѣ имоти се отнематъ, само ако тѣ сѣ знаели или по обстоятелствата е трѣбвало да предполагатъ, че сѣ придобили по незаконенъ начинъ“. Сега, този законъ прѣди три години не е съществувалъ.

Х. И. Поповъ: Защо казвате три, а не шестъ? Той ще има сила отъ 1912 г.

К. Панайодовъ: Да, шестъ години; но нека да кажемъ прѣди година този законопроектъ не съществуваше. Единъ човѣкъ отива, купува възмездно, дава си паритѣ. Тукъ се казва: „приобретателство по възмезденъ начинъ“. Дълженъ ли е билъ той тогава да държи смѣтка, аджеба откъде този човѣкъ е взелъ тия волове или тази кѣща?

Г. Василевъ: А, бе, то не е за воловетѣ въ селата, а за градскитѣ „волове“. Не се прѣструвайте.

К. Панайодовъ: За каквото ще да бѣде, даже за автомобили да бѣде. Дълженъ ли е билъ този човѣкъ прѣди 5—6 години да ходи да издирва ималъ ли е пари този, който му продава този имотъ или не? Разбира се, не, защото законитѣ не сѣ го задължавали. Сега вие казвате: „Понеже вие наврѣмето трѣбваше да знаете, че еди-кой-си като чиновникъ нѣмалъ пари, не е могълъ да има пари да купи единъ фаянтонъ или два коня, ние сега ще ви ги отнемемъ по закона въ полза на държавата, а пѣкъ вие идете си дирете паритѣ отъ оногава, който ви е продалъ тѣзи коне“. Такова положение, г. г. народни прѣдставители, може ли да бѣде допустнато?

Х. И. Поповъ: Никое право нѣма да го допустѣ.

К. Панайодовъ: Азъ не допускамъ, г. г. народни прѣдставители, да се намѣри въ една цивилизована държава сериозенъ юристъ, който да поддържа туй положение, което се създава съ този законопроектъ.

И. Януловъ: Намѣри се, въ Германия внасятъ законопроектъ за социализация, въ Русия — също. И вие сега сѣдите да говорите!

К. Панайодовъ: Г. Януловъ! Социализация е друго нѣщо.

И. Януловъ: Забравяте въ какво врѣме живѣемъ.

С. Петковъ: Социализация е друго; вие за социализация не разправяйте. Бабини деветини! Ние знаемъ, какво е социализация.

И. Януловъ: Вие ще се сѣтите, когато болшевикитѣ дойдатъ.

Х. Гендовичъ: Нѣма да дойдатъ, нѣма, бѣдете спокойни.

Х. И. Поповъ: Г. Януловъ! Оставете свободна критиката; този законопроектъ трѣбва да се разкритикува.

И. Януловъ: Да, разбира се.

К. Панайодовъ: Г. Януловъ! Вие забравяте какво съмъ говорилъ азъ другъ пѣтъ отъ тая трибуна. Вие помнете, когато говорихъ по законопроекта за данъка върху печалбитѣ. Тогава азъ изложихъ всичкитѣ неудобства на този законопроектъ, всичкитѣ негови лоши страни, всичкитѣ злини, които може да докаратъ разстройство на индустрията и т. н., и т. н. Обаче, казахъ, понеже искатъ тукъ отъ насъ да дадемъ една жертва на врѣмето, добръ, ще я дадемъ. Тогава онзи законопроектъ не противорѣчеше на конституцията. Разберете това нѣщо.

И. Януловъ: Същото е и сега — и тукъ се искатъ жертви.

М. Ничевъ: И на онзи законъ дадохме обратна сила.

К. Панайодовъ: Г. Ничевъ! Вѣрно е, азъ и тогава казахъ, че на законопроекта не трѣбва да се дава обратна сила, но тогава поне имаме едно привидно оправдание: това бѣше единъ данъкъ, който бѣше възприетъ отъ всички европейски държави. И тогава казахме: „Този законопроектъ врѣдъ го възприе, наистина у насъ дойде доста късно и създава несправедливости повече, отколкото тамъ, но ще го приемемъ, ще дадемъ една жертва.“ Но тукъ, когато въ случая виждаме, че този законопроектъ противорѣчи, първо, на конституцията, и, второ, създава едни законоположения, противни на всичкитѣ наши закони, едни законоположения юридически невъзможни, мога ли да манкирамъ прѣдъ своя дългъ и да не го изтъкна прѣдъ г. г. народнитѣ прѣдставители? Може да не ме послушате,

обаче считамъ, че изпълнявамъ единъ свой дългъ, като говоря това нѣщо.

Въ чл. 8 има, напр., правило, споредъ което, ако едно лице въ извѣстенъ срокъ не прѣдстави своята смѣтка, не даде декларация, счита се, че цѣлото му имотно състояние е незаконно придобито и му се отнема.

И. Януловъ: Презумцията е такава.

К. Панайодовъ: Ама, г-да, ако въ единъ мѣсець срокъ лицето, отъ което се иска смѣтка, не успѣе, по коя да е причина, да прѣдстави своята декларация, счита се, че цѣлото му имотно състояние е незаконно придобито и му се конфискува. Казано е въ единъ членъ, че може да се продължи срокътъ. Ами ако се каже, че не може да се продължи?

И. Януловъ: Ние вѣрваме въ българскитѣ сѣдии отъ касацията и апелацията, Вие не вѣрвате ли?

К. Панайодовъ: Единъ сѣдъ може да каже „може“, другъ сѣдъ може да каже „не“. Та искамъ да кажа какво положение създава този законопроектъ. Ако пропустнешъ единъ срокъ, цѣлото ти имотно състояние се счита незаконно придобито и ти се конфискува. Г. г. народни прѣдставители! Само за едно съдебно рѣшение, което прѣдполага едно разбирателство, при доказателства прѣдъ единъ сѣдъ, развити, оцѣнени и пр. и пр. и когато сѣдътъ си е казалъ думата, ако се пропустне срокътъ за обжалване, само тогава едно лице може да изгуби правата си. Но тукъ, споредъ законопроекта, чисто и просто ако нѣкой не прѣдставя въ законния срокъ смѣтката си, счита се, че цѣлото му имотно състояние е незаконно придобито и му се отнема, конфискува.

Съществува още едно нарушение на принципитѣ на процедурата. Споредъ този законопроектъ, производството се прѣдоставя на едно отъ гражданскитѣ отдѣления на апелативния сѣдъ. Единъ отъ членоветѣ на сѣда е докладчикъ, той прави дознанието, той прави слѣдствието, той прави обискитѣ, той прави всичко, той докладва на сѣда и той същеврѣменно взема участие въ рѣшаването на дѣлото.

И. Януловъ: Също както е въ Върховния административенъ сѣдъ. Имаме precedentъ.

К. Панайодовъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ гражданския или углавенъ сѣдъ за прѣви пѣтъ се срѣща случаятъ, дѣто на едно лице, което е натоварено да прави прѣдварителното дирене или прѣдварителното дознание, както се нарича тукъ, да се прѣдоставя нему същеврѣменно да участвува и въ рѣшението, и той да бѣде сѣдия.

И. Януловъ: Ще ви повтора: както въ Върховния административенъ сѣдъ.

К. Панайодовъ: Оставете Административния сѣдъ; тамъ се рѣшаватъ въпроси административни, а тукъ се рѣшаватъ въпроси за имоти.

С. Петковъ: (Къмъ И. Януловъ) По този членъ нашиятъ законопроектъ не издържа критика. Той е срамотенъ.

И. Януловъ: Недѣйте говори глупости. Въ Върховния административенъ сѣдъ го има това.

С. Петковъ: Азъ разбирамъ и говоря за друго, но когато се касае за това, вие не можете съ нищо да го обосновате.

К. Панайодовъ: Единъ сѣдъ трѣбва да бѣде съвършено непричастенъ въ прѣдварителното дирене, въ прѣдварителното дознание. За сѣда се прѣдполага, че той стои съвършено на страна отъ прѣдварителнитѣ стадии на производството, че нему се прѣдставя едно дѣло, разслѣдвано отъ други лица, и като не участващъ въ това разслѣждане, той ще повѣри всичкитѣ дѣйствия правилни ли сѣ или не и тогава ще се произнесе като лице, неучастващо и съвършено непричастно въ грѣшкитѣ на този прѣдварителенъ слѣдователъ ли, както щете го наречете. Въ случая се нарушава едно коренно правило за правилното рѣзрѣшение на дѣлата отъ сѣдилищата.

Въввѣжда се по-нататъкъ това, което го нѣма никждѣ въ цѣлия свѣтъ: по граждански дѣла да могатъ да ставатъ обиски, прѣтърсвания, изземвания и т. н. Само по углавни дѣла за разслѣждане на едно прѣстѣпление могатъ да се извършватъ обиски и прѣтърсвания. Това е — заявявамъ го — въ цѣлия свѣтъ, въ всички закони. Първи пѣтъ у

насъ се допуска по граждански дѣла да се правятъ обиски, разслѣдания и прѣтърсвания. И на тия обиски и прѣтърсвания ще бѣдатъ изложени и бивши, и сегашни министри, и търговци, и индустриалци, и земледѣлци, и занаятчи, и работници, и всички, и всички, и всички. Но ще ми се каже може би, че тукъ не се касае до всички хора, че тукъ може би се касае само до тия, които прѣзъ врѣме на войната сѣ спечелили нѣщо — тѣхъ ще обискираме. Г. г. народни прѣдставители! Това е единъ законъ и когато се приеме този законъ, прѣдполага се, че той се приема за всички граждани, а знаете ли, на кого той ще даде най-голѣми облаги? На тѣзи хора, които ще отидатъ да изнудватъ всѣкого — не само бивши и сегашни, а всѣкого ще изнудватъ — съ заплашване, че ще донесатъ на апелативния сѣдъ, че еди-кой-си е спечелилъ незаконно такъвъ и такъвъ имотъ или такава и такава сума. Нѣкой ще каже: „Ако не ми дадешъ такава и такава сума, ще дамъ заявление и ще съобща на апелативния сѣдъ“. По този начинъ на най-недобросѣвѣстнитѣ хора въ нашата страна, въ нашето отечество, ще се даде възможность чрѣзъ изнудване да печелятъ, защото единъ търговецъ, почтенъ човѣкъ, макаръ да знае, че не е спечелилъ нищо незаконно, когато му се каже, че ще му се прави обискъ въ касата, въ чекмеджетата, за да се отърве отъ такива неприятности, ще бѣде принуденъ да даде нѣкаква сума. Азъ съмъ длъженъ тукъ да кажа това. Азъ, който боравя 25 години съ закони, който съмъ изучилъ сравнителното право въ всичкитѣ законодателства, който съмъ се интересувалъ отъ всичкитѣ тѣзи въпроси, заявявамъ по най-категориченъ начинъ, че нѣма подобенъ случай никждѣ въ свѣта, въ никой законъ, по граждански процеси да се допускатъ обиски, прѣтърсвания и изземвания. Ако щете, приемете го — то е ваше право.

М. Ничовъ: Този законъ ще направи това.

И. Януловъ: Въ това отношение ние сме новатори.

С. Петковъ: Новаторство или инквизиция?

Г. Василевъ: (Къмъ К. Панайодовъ) Ние ви прѣдупрѣждавахме три години, но не ни слушахте.

К. Панайодовъ: Още едно правило съществува: задѣлжаватъ се всички органи на властѣта или на частнитѣ учрѣждения да даватъ свѣдѣния, когато имъ се поискатъ отъ члена-докладчикъ, подъ страхъ на глоба до 20 хиляди лева или тъмниченъ затворъ до двѣ години или двѣтъ наказания наедно. Казано е: „Тия постановления на сѣда се взематъ въ разпоредително засѣдание и сѣ окончателни, не подлежатъ на никакво обжалване“. До какво положение можемъ да дойдемъ? Единъ чиновникъ, не далъ, по каквато и да е причина, не е важно, или далъ несвоеврѣменно свѣдѣнията, които му се искатъ, . . .

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Той е длъженъ да даде и трѣбва да ги даде.

К. Панайодовъ: Приемамъ, че е длъженъ да ги даде, но не далъ.

Министъръ д-ръ П. Джидровъ: Като го застрашишъ, ще даде, иначе ще отиде въ затвора.

К. Панайодовъ: Може ли да наложите на единъ човѣкъ наказание двѣ години затворъ, безъ да го изслушате, безъ да чуete дали не е билъ боленъ?

С. Петковъ: И въ разпоредително засѣдание!

К. Панайодовъ: Въ разпоредително засѣдание, безъ да го питате човѣка!

И. Януловъ: Той има право да даде заявление съ документи.

К. Панайодовъ: Азъ ви казвамъ, какво гласи законътъ — въ разпоредително засѣдание.

С. Петковъ: Връщаме се къмъ врѣмената на инквизицията въ Испания.

К. Панайодовъ: Боленъ ли бѣше, отсъствуваше ли, жена ти ли бѣше болна, на погрѣбение ли бѣше или не, нѣма да те питатъ, а чисто и просто слагатъ ти наказание.

С. Петковъ: Сега управляватъ лѣвитѣ!

Министър д-ръ П. Джидровъ: Събери си езика, вземи думата и кажи мнѣнието си по този законопроектъ, а не дѣй приказва така съ апострофи, защото въпросътъ е много по-сериозенъ, отколкото си го прѣдставлявашъ.

С. Петковъ: Азъ си го прѣдставлявамъ много сериозно, но Вие не гледате сериозно на него.

К. Панайодовъ: Никѣдѣ въ свѣта нѣма такова нѣщо.

Министър д-ръ П. Джидровъ: (Къмъ С. Петковъ) Какво искашъ? Отъ улицата ли хората да дойдатъ да ти взематъ богатствата? Тѣснятъ ли искашъ да дойдатъ да ти взематъ богатствата?

С. Петковъ: Не разбирамъ какво искате да кажете. Вие сѣте законъ за социализация тогава.

К. Панайодовъ: Такъвъ законъ и въ американскитъ най-некултурни държави нѣма да го приематъ — никѣдѣ нѣма да го приематъ. Упсисъ е това, което у насъ се прѣдлага да го приемемъ.

И. Януловъ: Желаете ли да се внесе законъ за социализацията на частната собственостъ въ широкъ смисълъ на думата?

С. Петковъ: Азъ казахъ за крупната частна собственостъ, а не за дребната.

К. Панайодовъ: Г. г. народни прѣдставители! Ето още единъ членъ — чл. 16 — въ който е казано: (Чете) „Слѣдъ съставянето на писмения докладъ отъ докладчика заподозрѣното лице не може да прави нови искания, нито да прѣдставлява нови доказателства.“ А кога ще се състави докладътъ, то не знае. Прави се разслѣждане, прѣтърсване и пр.; знае ли за това лицето? Не. Съобщава ли му се? Не. Поне възложете това нѣщо на единъ прокуроръ, и този прокуроръ да направи разслѣждане, за да знае лицето какъ върви туй разслѣждане, да си състави прокурорътъ обвинителния актъ или, кажете го, обвинителенъ докладъ или само докладъ, да се връчи този докладъ на обвиняемото лице и да се даде на послѣдното единъ срокъ, за да прѣдстави доказателства, а тукъ не е така: разслѣждането — тайно; докладътъ се съставя тайно, и щомъ се напише докладътъ, като се подпише, и свършена работа — извади го отъ своята канцелария и никакви доказателства не могатъ да се прѣдставятъ.

(Чете) „Чл. 18. Въ сѣдебното засѣдание се прочита писмения докладъ и се изслушватъ личнитъ обяснения на заподозрѣното лице, ако се е явило, и заключението на прокурора“. Този текстъ, ако го разбираме тъй, както трѣбва да разбира единъ юристъ, значи, че защита не се допуска, ..

С. Дойчиновъ: Разбира се.

К. Панайодовъ: ... защото, казано е: „Изслушватъ се личнитъ обяснения на заподозрѣното лице“. Е, г. г. народни прѣдставители, вие теглите хората въ сѣдъ по една такава процедура, каквато е настоящата, по една процедура, при която обвиняемиятъ не знае какъвъ докладъ ще се състави, кога ще се състави и кога ще се внесе той, не му давате право да прѣдстави никакви доказателства за това и най-сетнѣ лишавате го отъ правото на защита прѣдъ сѣда. Г. г. народни представители! Институтътъ на защита прѣдъ сѣда не е институтъ, който да съществува само у насъ, и не е институтъ, който съществува само отъ сега или отъ столѣтие, или отъ двѣ. Институтътъ за защита съществува отъ прѣди 2300 години и повече — оттогава, откогато хората сѣ се занимавали съ разрѣшение на юридически въпроси, отъ Атина и Римъ. Ако въ продължение на 23 столѣтия единъ институтъ съществува, значи, този институтъ има своя си raison d'être и този институтъ се налага отъ обществото, този институтъ е необходимъ за правилното разрѣшение на дѣлата. Било е врѣме, когато не се е допускало да има защитници, да, но то е било врѣмето на тъй наречения инквизиционенъ периодъ на сѣдебнитъ производства, гражданско и углавно; била е такава епоха, обаче тази епоха е отстранена съ кървава революция, и въ правата на човѣка и гражданина е влизало и правото му да може да бѣде винаги защитенъ отъ вѣщи

лица по законитѣ. Да не мислите, г. г. народни прѣдставители, че това е една празна формалностъ — защитата прѣдъ сѣдилищата? Свършено не. Ако защитата прѣдъ сѣдилищата бѣде отстранена, отъ това ще печелятъ не най-добритѣ, най-почтенитѣ и правдивитѣ, ами ще печелятъ само тѣзи, които иматъ способностъ да се защитаватъ прѣдъ сѣдилищата, а хората, които не познаватъ законитѣ, които не познаватъ процедуритѣ и които могатъ да бѣдатъ свършено почтени и правдиви, понеже нѣма да умѣятъ да упражнятъ своитѣ права тъй, както трѣбва, и наврѣме да ги упражнятъ и да кажатъ това, което трѣбва да се каже, тѣзи хора именно ще изгубятъ. Азъ съмъ ималъ случай този въпросъ да го развия даже въ прѣдизборни събрания, когато агитациитѣ на моитѣ противници се заключаваша само въ това, че азъ съмъ адвокатъ и като адвокатъ съмъ искалъ да се избирамъ, защото имаше мѣстности, дѣто хората ме познаваха много добръ и казваха: „Той е адвокатъ, недѣйте го избира“. И азъ съмъ успѣвалъ да убѣдя и най-проститѣ хора: „Кажете ми бе, бай Стояне, ако се явишъ прѣдъ сѣдилището да се боришъ, напр., съ бай Иванъ отъ Орѣхово, отъ когото имашъ да вземашъ пари отъ заемъ, ти ще можешъ ли да се боришъ съ него или не?“ Не мога, ще ме надвие, казва. „Защо?“ Той знае хитрости, знае шейретлъци. — Тогава правиленъ ли е законътъ да допуска защита или не?

И. Януловъ: Защита се допуска, а пледоарии не се допускатъ.

Х. И. Поповъ: Каква защита безъ пледоарии?

К. Панайодовъ: Азъ ви увѣрявамъ, г-да, че съмъ успѣвалъ да отстраня агитацията на своитѣ противници, даже прѣдъ най-проститѣ, най-малограмотнитѣ хора, които признаватъ, че защитата е необходима врѣдъ и винаги.

Министър д-ръ П. Джидровъ: А кѣдѣ сте сигурни, че сте ги убѣдили?

М. Ничовъ: И прѣдъ духовнитѣ сѣдилища не се пледира.

К. Панайодовъ: Г. Ничовъ! То е едно зло, което не бива да се защитава. Вие признавате ли това нѣщо или не?

М. Ничовъ: До сега никой не е внесълъ прѣдложение въ Събранието да иска защита прѣдъ духовнитѣ сѣдилища.

К. Панайодовъ: Азъ Ви поставямъ въпроса като на юристъ: по-хубаво ли е прѣдъ духовнитѣ сѣдилища да нѣма защита? Азъ считамъ, че това е едно зло и затуй прѣдъ духовнитѣ сѣдилища печелятъ повече мжжетъ, които могатъ да говорятъ.

М. Ничовъ: Азъ ще ви кажа, че тамъ женитѣ повече печелятъ.

С. Петковъ: Красивитѣ жени.

Прѣдседателстващъ д-ръ И. Момчиловъ: Моля, това не е сериозно.

К. Панайодовъ: Г. г. народни прѣдставители! Понеже приближава врѣме да се вдигне засѣданието и понеже не желая повече да отегчавамъ Събранието, азъ въ заключение ще кажа слѣдующето: заявявамъ ви свършено откровенно, че абсолютно ми е безразлично този законопроектъ ще се приеме ли или не. Азъ, обаче, като народенъ прѣдставител, който съмъ далъ клетва да браня и защитавамъ конституцията и като считамъ, че е длъжностъ на единъ народенъ прѣдставителъ тогава, когато види, че единъ законопроектъ противорѣчи на конституцията и на редъ закони и начала, възприети въ всички други наши закони, длъженъ съмъ, моя обязаностъ е да се произнесе противъ този законопроектъ. (Ръкоплѣскане въ либералнитѣ групи)

Прѣдседателствующъ д-ръ И. Момчиловъ: Понеже часътъ е 8, вдигамъ засѣданието.

Слѣдующето засѣдание, съгласно правилника, ще бѣде въ понеделникъ подиръ обѣдъ съ сѣщия дневенъ редъ

(Вдигнато въ 8 ч. вечерта)

Подпрѣдседателъ: Д-ръ И. МОМЧИЛОВЪ

Прѣдседателъ: Д-ръ Д. К. ВАЧОВЪ

Секретаръ: Н. КАЛЧЕВЪ

Началникъ на Стенографското бюро: ТР. ДИМИТРОВЪ